

Yesugât den sinji âlipņâ Lukaņâ kulemguiip.

Lukaņâ Yesugât den sinji kulemgum Teopilo pindip.

¹ A donĕp, zen kut ņâi ņâi bonņâ osetniĕan âsageip, zorat den sinji kulemguwe. ² Yesugât arâpņâ, zen zâk sot tapņâ kut ņâi ņâi zo ek naņĕamņâ dâzâĕgone kulemguwe. ³ Oi nâĕgoot yatik topņan ĕâbik kut ņâi ņâi muyagem ĕâip, zo mulunâk sâĕ pitinĕum nâĕĕam naņĕam, Teopilo a patânâ, ĕâĕât den sinji zo kulemgubâĕan. ⁴ Oi zo sâlâpĕum itâ nâĕĕam kwâtâtiban. Den sinji otĕiwe, zo bonņâ.

Anutugât ŕumbem a ņâiņâ Sakariagâren âsageip.

⁵ Herodeņâ Yuda hânân a kutâ ândeip, narâk zoren Anutugât tirik namâ ĕalem a ņâi ândeip, kutņâ Sakaria. Zâk Abia zâĕĕât kâĕurân ĕoĕņâ. Ambinņâ Elisabete zâk Aaronĕât ĕiurâpņâ zeĕĕâren ĕoĕņâ. ⁶ Zet Anutu mâteņan târârak ândiwet. Anutugât ĕurumin den aksik lum târârakņâ ândiwet. ⁷ Elisabete zâk kâpin ândeipĕât murarâ buĕ ândim a ambân ŕombâ urâwet.

⁸⁻⁹ Oi hilâm dâp tirik namâ ĕalem a ņâi tirik namin ĕagimņâ naleĕ wârânĕoot kârâbân oi sei kâĕak hitom âlipņâ zâimâip. Oi Sakaria ândei ko zâĕĕât a kâĕut zo zen tirik namâ ĕalem

upigât narâknâ mâte oi tirik namin baginam wenzu pane muyageip dâp namin zâimarâwe. ¹⁰ Sakaria zâk tirik namin zâi om tâi a ambân donbep zen âknjan tap Kembangâren ninâu sâam tarâwe. ¹¹ Kembangât sumbem a nâinjâ zâkkâren âsageip. Sumbem a zo nalem kâbak uuñâ kândâtñan bongen âsagem kirip. ¹² Âsagem kiri Sakaria ekñâ pârâkpam kenğât oip. ¹³ Yatâ oi ko sumbem a zorânâ itâ sâam dukuip, “Sakaria, gâ mân kenğât ot. Kembuñâ ninâuğâ nângipkât ambingâ Elisabete kâmbonâ op nangâ mimbap. Zâkkât kutñâ Yohane sâban. ¹⁴ Umgâ sâtâre upan. Âsagei a ambân donbepñâ umâlep nângâbi. ¹⁵ Zâk Anutu mâtenjan patâ opñâ ândibap. Oi zâk mamñanğât kâambo kâligen zeî Tirik Kaapumñâ topkwap umñan piksâbap. Zâk wain sot too kâtikñâ mânâk nimbap. ¹⁶ Zâknâ den dâzânğoi Isirae a donbep zen umziñ melân Kembangât a upi. ¹⁷ Zâknâ Propete Elia yatâ Kaapum sot imbanânğoot op Kembu kore okñanğâbap. A patâ zenğât umziñâ melânî katep zenğâren âi gâsubap. Oi a um kâtik zen umziñ melânî târârak zenğât holi yatâ op ândibi. Zo yatik Kembangât sinji a ambân kubikziñgi ândibi.”

¹⁸ Sumbem anâ yatâ sâi Sakaria itâ mâburem dukuip, “Nâ sot ambinâ, net a ambân sombâ, zorat dap op gâgât den nânğâ bonñâ upap?”

¹⁹ Sâi sumben anâ itâ sâam dukuip, “Nânğâ. Nâ kutnâ Gabirie. Nâ Anutu mâtenjan kinman. Zâknâ sângonnogi gem ga sinji den âlipñâ zi dâgogan. ²⁰ Zorat nânğâ. Dinnâ nânğâna mân bon uapkât zorat hâuñâ kopa op

dingâ buņ op ândina den dâgogan, zo bonņâ muyagibap.” ²¹ Sakaria zâk tirik namin narâk kêrep tâi a ambân zen âkņan mambât tapņâ nâņgâm kwâkâm tarâwe. ²² Yatâ utne Sakaria zâk gemņâ den dâzâņgobam kwagip. Kwagi ekņâ itâ nâņgâwe, “Zâk tirik namin sen mârât eksap.” Yatâ nâņgâne Sakarianâ bikņandik dâp otziņgip. Oi diņâ buņ op ândeip. ²³ Yatâ op ândim gâi nep tuutuun narâkņâ âki kamânân puriksâm arip.

²⁴ Oi bet ambinņâ kâmbonâ oip. Oi kâin bâtnâmbut tik ândeip. ²⁵ Oi itâ sâip, “Kembu zâk sâi narâk ziren a ambân mâteziņan aņunnâ buņ upap.”

Sumbem a nâiņâ Maria muyageņgip.

²⁶ Kâin bâtnâmbut âki Kembuņâ sumbem a Gabirie sâņgongoi Galilaia hânân, Nasarete kamânân arip. ²⁷ Zoren ambân sigan nâi ândeip, kutņâ Maria. Maria zâkkât a siņgi zo Dawidigât kiunņâ Yosepe. Zâkkât siņgi sâne ândeip. ²⁸ Oi sumbem a zo Mariagâren muyagem itâ sâm dukui, “Kembuņâ umâlip otgibap. Gâ zorat sâtâre ot. Kembuņâ gâ sot ândiap.”

²⁹ Sumbem aņâ yatâ sâm dukui nâņgi kwakmak oip. Umņan itâ nâņgip, “Den zo topņâ dapkât sap?”

³⁰ Yatâ nâņgi sumbem aņâ itâ sâm dukui, “Maria, gâ mân keņgât ot. Anutuņâ gegi âlip uat. ³¹ Nâņgâ. Gâ kâmbogâ op nangâ mimban. Zâkkât kutņâ Yesu sâban. ³² Zâkņâ patâ oi sumbem mariņagât nanņâ sâbi. Kembu Anutuņâ sâkunņâ Dawidi, zâkkât gebâkņan pâmbap.

³³ Oi Isiraegât kiurâp, zengât a kutâ op ândibap. Op ko zâk narâk bunâ ândim zâibap.”

³⁴ Sâi Marianâ itâ sâm dukuip, “Nâ a bunâ ândianân den sat, zo dap op âsagibap?”

³⁵ Yatâ sâi sumbem anâ den itâ mâburem pindip, “Tirik Kaapumnâ gâ sot gei tâpap. Oi sumbem mariņangât imbanandâ mamnâ tatgibap. Zorat nangâ zo Anutugât nanņâ sâbi.

³⁶ Oi nâi dâgoga nângâ. Bukugâ Elisabete, zâk ambân sombânâ nanņâ mimbap. Elisabetenâ kâmbonâ tâi kâin nâmburân kânok âkip. Zâk kâpin ambânâ yatâ uap. ³⁷ Anutu zâk kut nâi nâi tuubam mân kwakmap.”

³⁸ Yatâ sâi ko Marianâ itâ sâm dukuip, “Nâ Kembangât kore ambân. Zorat ko den sat, zo âlip otnibap.” Yatâ sâi sumbem anâ birâņangâm arip.

Marianâ Elisabetegâren âi egip.

³⁹ Maria zâk mâik nâi ândim zaatnâ Yuda zengât barin kamân nâi tâip, zoren arip. ⁴⁰ Âi takâm Sakariagât mirin zâim Elisabete sâm sâtâre okņangip. ⁴¹ Yatâ mângari nângi umņan katep seronkoip. Oi Tirik Kaapumnâ Elisabete umņan piksâi den kâtiknâ sâm itâ sâip, ⁴² “Bukunâ, Anutuņâ mäsop mingibap. Ambân nâmbut zengât mäsop yatâ bunâ. Walâm mingibap. Oi kâmbogâ kâligen muyagem ziap, zâk yatik mäsop miņangâbap. ⁴³ Opon, Gâ kembunangât mamnandâ nâgâren gaat. ⁴⁴ Gâ mângannina kâmbonan katep sâtâre op âim gâi nângan. ⁴⁵ Gâ Kembangât den nângâna bon oip, zorat gâgât nânga sâtârenoot uap.”

Marianjâ mâpâmâpâse den sâip.

⁴⁶ Oi Marianjâ itâ sâip, “Nâ umnandâ Kambu sâm âlip kwâkņangan. ⁴⁷ Um dâpnandâ Anutu kubikkubiknâ sâm sâtâre okņangan. ⁴⁸ Nâ zâkkât kore ambân giginjâ ua ko nâ mem zâi kwatnigap. Zorat a ambân zen sâm bâbâlan kwatnibi. ⁴⁹ Kambu zâk kâwalinootņâ nâgâren kulem mârâtņoot kuap. Kutsiņņijâ hâlâluyâk ziap. ⁵⁰ Hurat kwâkņangâme, zen um lumbenņangât opņâ kisângoit, sâkurâpņiņ zengâren gâbâ on galem otziņgâm gâip. ⁵¹ Imbanņangât opņâ a umziņangât zâizâiņâ op ândime, zo zâņgom kâbakņei siņsururuņ âime. ⁵² A kutâ zen ko kâbakņeziņgi ginetâ a giginjâ minziņgâm zâi zâmbanmap. ⁵³ A ambân kâbâ kanpitâ, zo kâbâ kwatziņgâmap. Oi sikumziņ patâ, a zo kâbakņeziņgi bet bâsaņ âime. ⁵⁴ Oi Isirae kore a ambân gakâņâ um lumbenņangât op tânzâņgoip. ⁵⁵ Sâkuniņâ Abaram sot kiurâpņâ ândibi, zen um lumbenņangât den dâzâņgoip. Zorat yatâ otņiņip.” ⁵⁶ Oi Maria zâk kâin karâmbut Elisabete sot ândim kamânņan âburem arip.

Yohane âsageip.

⁵⁷ Elisabete zâk katep mimiņ narâk oi nanņâ meip. ⁵⁸ Katep âsagei ko kamârâpņâ sot torerâpņâ, zen Kambu umâlepņangât bonņâ zâkkâren muyageipkât umâlip nâņgâwe.

⁵⁹ Katep âsagei sirâm nâmburân zagât tapņâ karâmbuņan a ambân zen mindumņâ katep kwabâ kwâkņangâwe. Oi ibâņâ Sakariagât kutņâ pindânam sâwe. ⁶⁰ Sâne mamņandâ kwâkâziņgâm sâip, “Buņâ. Kutņâ Yohane sânat.” ⁶¹ Sâi

itâ dukuwe, “Torerâp zengâren kot yatâ zo mân ziap.” ⁶² Sâmb kwâkâyangâm Sakaria zâk nanngât kutnâ sâbapkât betnâ dâp okngâwe. ⁶³ Okngâne ekap nibigât bikngandâ dâp tuugi pindâne zitâ kulemgui, “Kutnâ Yohane.” Yatâ kulemgui zen eknâ pârâk parâwe. ⁶⁴ Oi zorânak nâmbâlamnâ puriksâi den sâmb Anutu mâpâseip. ⁶⁵ Oi ko kamân toren toren a ambân tap âiwe, zo den zo nângâne imbanâ oip. Oi Yuda zengât barin ândiwe, zo zen siŋgi âragum nanngâwe. ⁶⁶ Oi zen den zo nângâm itâ sâwe, “Katep zo lâmbatnâ dap upap?” Sâne Kembunâ katep zo galem oi ândeip.

Sakarianâ den sâmb Kembu mâpâseip.

⁶⁷ Ibânâ Sakaria zâkkât umnjan Tirik Kaapum piksâi mâpâmâpâse den itâ sâip, ⁶⁸ “Isirae a ambân nen Kembuniŋâ Anutu mâpâsinâ. Zâknâ arâpnâ nen niŋgitnâ tâbanij miap. ⁶⁹ Oi kore anâ Dawidi, zâkkât kiurâpnâ nenngâren gâbâ a nâi bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât sâi âsagiap. A zo zaat betniŋan mimbap. ⁷⁰ Mârurnjan sâi Propete gakârâp den kânjan sâwe, zorat dâp yatâ âsagiap. ⁷¹ Zâknâ kâsa otningâme, zengât bitziŋan gâbâ betniŋan mimbap. Um kâlak otningâme, zengât bitziŋan gâbâ gâbâreniŋgâbap. ⁷² Sâkurâpnâ zen sot um lumbegât târotâro oip, zo nângâmnik otningâbapkât sâip. ⁷³ Kâsarâpnâ zengâren gâbâ mâkâniŋgâbapkât sâkuniŋâ Abaram sâmb kâtigenangip. ⁷⁴⁻⁷⁵ Yatâ otningi sâkniŋ sânduksâi um hâlâlu, um salek ândim ninâu sâmb ândim munat.

⁷⁶ Oi katep, gâ sumbem mariŋangât Propete a op ândiban. Oi Kembu kândom okngâgâm

mâtâp kârâm kubikpan. ⁷⁷ Oi Kembangât a ambân kâmut kubikkubik den dâzângona nângâm unziņ melânne Kambu zâk tosaziņ gulipkubap. ⁷⁸ Anutu zâk umņâ patâ nengâren ziapkât sâi nâtâtigân gâbâ haņsâbap. ⁷⁹ Mârum nâtâtigân ândim munam urâwen. Irak ko âsakņâ niņgâbap. Âsakņâ âsagei lumbeņangât mâtâp ekņâ lânât.”

⁸⁰ Oi katep zâk um sâkņâ lâmbarip. Oi mirâ kamân âtânan ândei nep narâk mâte oi Isirae a ambân zeņgâren âsageip.

2

Yesu katep âsageip.

(Mt 1:18-25)

¹ Narâk zoren Roma zeņgât a kutâ Augusto zâkkât den itâ zeip, “A ambân hân dâp kutziņ kulemgum sâlâpkubi.” Nep zo mârumņan mân tuuwe. ² Kwirinio zâk Siria hânân a kutâ op ândei nep zo topkwarâwe. ³ A ambân ândiwe aksik kutziņâ kulmegunam utne kamân topziņan âiwe. ⁴ Yosepe zâk Dawidigât kiun, zorat Galilaia hânân Nasarete kamân birâm Yudaia hânân Dawidigât kamân Betelem, zoren zariņ. ⁵ Oi ambân siņgiņâ Maria, zâk zot kutzikņâ kulemgubâ sâi kâmbonoot diigi âiwet. ⁶ Âi takitâ Maria katep mimiņ narâkņâ oip. ⁷ Narâk oi kândom nanņâ memņâ sâņgumņâ kâpimņâ bâu patâ makaugât waņgâyân pâi gei zeip. A ambân zen zâk lomba mirâ piksâwegât kian kârumņâ makaugât waņgâyân pâitâ gei zeip,

⁸ Oi nâtik zoren kamân naņgâmņan a nâmbutņâ râma galem tarâwe. ⁹ Galem tatnetâ Kembangât

sumbem a nâinâ zengâren âsagei Kembugât âsaknandâ âsageziŋgi kenġât donġep urâwe. ¹⁰ Oi sumbem a zorâŋ itâ sâm dâzânġoip, “Zen mân kenġât utnek. Nânġânek. Nâ zengât den sinġi âlip mem gaan. A ambân zen zo nânġâmġâ sâtâre upi. ¹¹ Itârâŋ sirâm ziren kubikkubik mariŋâ, Kembu Kristo, Dawidigât kamânân âsageziŋġap. ¹² Oi sâm mânânġât ziŋġa nânġânek. Zen katep mâik nâi sânġumġâ kâpimġâ makau zengât nalem ninġ waŋġâyân ziap, zo âi ikpi.” ¹³ Den yatâ sâi zorenâk sumbem a kâmut patâ bukuziŋġâren ġemġâ Anutu itâ sâm mâpâsiwe, ¹⁴ “Anutu u sumbemân sâm âlip kwâkġânġânâ. Zâkġâ hânân a buku otziŋġap, zengâren um lumbe muyag-ibap.”

Râma galem a, zen Yesu âi igâwe.

¹⁵ Sumbem a, zen âburem zâine galem a zen itâ sâm âraguwe, “Nen Betelem kamânân zâim Kembuġâ den sap, zorat bonġâ iknâ.” ¹⁶ Yatâ sâm kek zâimġâ Maria sot Yosepe muyagezikâm katep mâik makau waŋġâyân zeigâwe. ¹⁷ Oi âimġâ a ambân sumbem anġâ den sâip, zo dâzânġowe. ¹⁸ Oi galem a zengât den nânġâwe, zo nânġâne imbânġâ oip. ¹⁹ Marianġâ ko den zo nânġâm kwâtâtem ândeip. ²⁰ Râma galem a, zen âburem âim sumbem agât den sot Yesu katep igâwe, zorat Anutugâren sâiwap sâm mâpâsiwe.

Simeonġ sot Hana, zekât den.

²¹ Yesu katep âsagem zeigâwe sirâm nâmburân karâmbut oi kwabâ kom kutġâ Yesu sâwe. Mârum Maria mân kâmbonġ oi ko kot zo sumbem a

nâinjâ sapsum dukuip. ²² Mosegât den zeip, zo luwe. Marianâ kendon ândimjâ Yosepe sot Yesu katep mem Yerusalem kamânân zâim mamjâ sot nanjâ, zet Mosegât den lum sâkzik salek upapkât Anutugâren lâmbaŋ uwet. ²³ Zorat Kembangât ekabân gurumin den nâi itâ ziap,

²⁴ “Kândom narâpziŋâ âsagine Kembangât sinji sâbi. Sâmjâ kembâ patâ zagât mo mâik zagât, zo mem Kembangât sinji sâm kom umbi.”

Oi zet Kembangât gurumin den zo wâratkum urâwet.

²⁵ Oi Yerusalem kamânân a nâi ândeip, kutjâ Simeonj. Zâk a târârak ândim Isirae a zengâren lumbenâ muyagibapkât mambât ândeip. Oi Tirik Kaapumjâ umjan gei piksâm den itâ sâm muyagem pindip, ²⁶ “Gâ mân mona Kembu Kristo muyagei ikpan.” ²⁷ Oi Tirik Kaapumjâ okŋaŋgi tirik namin zarip. Zari Maria sot Yosepe, zet Mosegât den lum Yesu katep mem zâiwet. ²⁸ Mem zari itâ Simeonjâ katep zo lumjâ Anutu itâ sâm mâpâseip, ²⁹ “O Kembu, den sâin, zorat bonjâ âsagiap. Zorat umnâ âlip oi mumbat. ³⁰ Sinnandâ kubikkubik a zi eksan. ³¹ Kubikkubik a zi hân dâp anâ ambânjâ zinjâ ikpigât muyagiat. ³² Zâkŋâ kwakmak a ambân kamân nâin nâin ândie, zen âsakŋâ zingâbap. Isirae a neŋgât kutsinginiŋâ lum zaatpap.” ³³ Yesu katepkât yatâ sâi ibâ mamjâ zikŋâ nâŋgitâ imbanjâ oip. ³⁴ Oi Simeonjâ Anutu âlip otzingâbapkât sâm Maria itâ sâm dukuip, “Katep zirâŋjâ Isirae a nâmbutjâ zâmbari gine nâmbutjâ ko lum zaatzingâbap. Yatâ oi a nâmbutjandâ sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâbi. ³⁵ Zo

yatâ âsagei a donbep nângânângâziņangât topņâ muyagibap. Oi gâ ko sâknam kâlakņâ nângâban.” Simeonâ Maria den yatâ zo sâm dukuip.

³⁶ Oi ambân ņâi ândeip, kutņâ Hana, Panuegât bâratņâ. Aseregât kiurâp zengâren gokņâ. Katepņan gâbâ a mem zâk sot ândei kendon nâmburân zagât âki moip. ³⁷ Malâ ândim zari kendonņâ 84 oi sombâ oip. Ambân zo Propete ambân. Zâk tirik namin âsâbâņ ândimņâ nalem birâm Anutugâren ninâu nep tuum ândimâip. ³⁸ Ambân zorâņâ narâk zoren tirik namin zâim katep ekņâ Anutu sâm âlip kwâkņangip. Yerusalem kamânân Kristo muyag-ibapkât mambât ândiwe, zen Yesu katepkât sinġi dâzâņgoip.

³⁹ Maria sot Yosepe zet Kembangât gurumin den sâsâņâ, zo op naņgâm Galilaia hânân, Nasarete kamânân puriksâm âiwet. ⁴⁰ Zoren ândeitâ Anu-tuņâ kâtep galem okņanņgi lâmbatņâ kâtigem nângânâņgâņâ patâ oip.

Yesu katep kendongât Yerusalem kamânân zarip.

⁴¹ Maria sot Yosepe zet kendon patâ dâp Yerusalem kamânân zâimarâwet. Yuda zengât kendon patâgât zâimarâwet. ⁴² Oi Yesu katep kendonņâ kiin zagât oi kendongât zâizâiņ narâk mâte oi diigitâ ârândâņ zâiwe. ⁴³ Zâi ândine kendon âki Maria Yosepe, zet Yesu katep mân nângâm Yerusalem kamânân pâitâ ândei zikņâ puriksâwet. ⁴⁴ Puriksâm a oserân mârur ariap sâm âi mâtâbân buku torerâpzik zengâren kârur ândeitâ ņâtiksâip. ⁴⁵ Zengâren mân

muyagemnâ âburem Yerusalem kamânân kârum âiwet. Kârum ândeitâ sirâm zagât âkip. ⁴⁶ Âki ko sirâm karâmbuñan tirik namin tâi muyagiwet. Zâk zoren Kembugât gurumin den zorat galem a, zengât oserân tap dinziñâ nângâm topñangât mâsikâziñgip. ⁴⁷ Oi a tarâwe, zen aksik nângânângânangât sot diñangât nângâmñâ imbanâziñ buñ oip. ⁴⁸ Zengât oserân tâi ibâ mamñâ zet ekñâ pârâk parâwet. Oi mamñandâ itâ sâm dukuip, “Katep, gâ wangât yatâ otnikat? Oi ibâgoot, net umbâlâ op kârugim ândiet.” ⁴⁹ Sâi Yesunâ itâ sâm dâzâkoip, “Zet wangât kârunim ândiabot? Nâ Ibânangât nebân ândibatkat sâm nigip. Zet zo dap yatâ mân nângabot?” ⁵⁰ Yatâ sâi den zo nângâm kwagâwet.

⁵¹ Oi ibâ mamñoot Nasarete kamânân âburem arip. Zoren sâtzik lum kore otzikâm ândeip. Mamñâ mârum zâkkât diñâ nângip, zorat nângâmñik ândeip. ⁵² Yesu zâk nângânângâ sot sâkñâ ârândâñ lâmbat ândei Anutu sot a, zen ek nângâne âlip oip.

3

Yohane nep topkwâip

(Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Yo 1:19-28)

¹ Tiberia Sisa zâk kendonñâ kiin bâtnâmbut Roma a kutâ op ândei Yohaneñâ nepñâ topkwâip. Narâk zoren Pontio Pilatonñâ Yuda hânân a kutâ ândeip. Herodeñâ Galilaia hânân a kutâ op ândeip. Zâkkât munñâ Pilipo, zâk Ituraia sot Trakaniti hânân a kutâ op ândeip. Lisania zâk Abilene hânân a kutâ ândeip. ² Narâk zoren

Hanasi sot Kaipa, zet tirik namâ galem a zenğât patâzinâ op ândiwet. A zo a kutâ sot a sâtñâ ândiwe. Narâk zorenâk Sakariagât nannâ Yohane mirâ kamân âtânjan ândei Anutuñâ nep diñ sâm pindip. ³ Nep diñâ sâm pindi Yodañ too nâmbut nâmbut âim gam ândim a ambân umziñ melâñne too sanğonziñgi tosaziñâ buñ upapkât dâzângom ândeip. ⁴ Propete Yesaiñâ mârûm ekabân den ñâi itâ sâm kulemgui ziap, zorat bonñâ muyageip. Den zo itâ,

“Mirâ kamân âtânjan a ñâiñâ âsagem den patâ itâ sâm muyagem ândiap, ‘Kembugât mâtâp kârâne târarak oik. ⁵ Sin dâwe, zo kârâm kwâarakune gânduñ oik. Bak patâ sot mâik kârâm kubikne kelâlulñ oik. Mâtâp gâñgonâ, zo târarak op nañğâbap. Bakñâ sinñâ kâpunñâ kârâm kubiknek. ⁶ Oi a ambân aksik Anutugât kubikkubikñâ, zo ikpi.’ ”

Yohaneñâ a den girem dâzângoip.

⁷ Oi a ambân kâmut patâ Yohanegâren âi too sanğonziñğâbapkât sâne dâzângom sâip, “Mulumgât kiurâp zen. Bâliñâziñanğât hâuñâ takâziñğâbam uap, zo ñâiñâ dâzângoi bâliñâziñâ birâbi?” ⁸ Zen umziñ melâñ orot mâme âlipñâ utnek. Oi umziñjan itâ mân nâñğâbi, “Nen Abaramgât kiurâp, zorat kârâpñoot mân otñiñğâbap.” Nâ dâzângua nâñğânek. Anutu zâk sâbâ sâm sâi kât zirâñ âlip Abaramgât kiurâp upi. ⁹ Zorat sa nâñğânek Nak ñâi bonñâ âlipñâ mân upap, zo ko mariñandâ kârâm kârâbân

umbamap. Nânga zo mârum nak topņan pâi taap.”

¹⁰ Yatâ sâm dâzângoip a ziņ māsikâm sâwe, “Nen dap utnat?” Sâne dâzângoip, ¹¹ “A ñâi hâmbâ zâgât mem ândim a ñâi hâmbâ buņ ândei ñâi pindâbap. A ñâi nalemgât yatâ upap.” ¹² Oi kât mimiņâ a, zen yatik gamņâ too saņgonziņgâbapkât māsikâm sâwe, “Patâ, nen dap utnat?” ¹³ Sâne dâzângoip, “A kutâņâ sâip, yatik mimbi. Walâmņâ mân mimbi.” ¹⁴ Oi kâwali a zen yatik gam sâwe, “Nen dap utnat?” Sâne dâzângoip, “Zen a laņ mân zâņgom sâkziņanâk sâm kut ñâi ñâiziņâ mân mimbi. Patâziņandâ kâtziņâ ziņgâbap, zorik nâņgâne âkâbap.”

Yohanenâ Yesugât topņâ sâm muyageip.

¹⁵ A ambân zen Yohanegât um zagât opņâ umziņan itâ sâwe, “Zâk Kristo mot ñâi.” ¹⁶ Sâne Yohanenâ itâ sâm dâzângoip, “Nâ tooyâk saņgonziņgan. Ka kândâtnan ñâi gam taap. Zâk kâwali ñâi zemņâņgap. Zâk patâ. Nâ yatâ zorâņ irâ sikumņâ laņaņga mân dap upap. Zâkņâ gamņâ Tirik Kaapum sot kârâp saņgonziņgâbap. ¹⁷ Zâk sombem gâbâgâbâriņoot gamņâ nalemgâp gwapgwapņâ gâbârem mindubap. Oi nalemgâ bonņâ kubikņâ mirâ umņan pâi tâpap. Iisâk ko gâbârem kârâbân pâi simbap. Oi kârâp zo mân bâpsâbap.”

¹⁸ Yohanenâ girem den zo sot den nâmbutņâ dâzâņgom ândeiņ.

¹⁹ Den yatâ dâzâņgom ândimņâ a kutâ Herode kwâkâņaņgâm dukuip. Wangât, zâk munņaņgât ambân Herodia beķņan meip sot bâliņâ nâmbutņâ

oip, zorat op ko yatâ dukuip. ²⁰ Zorat kwâkñan Herodenâ bâlinâ târokwap Yohane tâk namin pâip.

Yohaneñâ Yesu too sanjorip.

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Yohane tâk namin mân tâip, narâk zoren a donbep patâ Yohanegâren gane too sanjonziñgi ko Yesu zâk yatigâk ari sanjonñangip. Sanjori kin ninâu sâm tâi sumbem pâronşâi Tirik Kaapumñâ tobatñâ nii kembâ yatâ op zâkkâren gem gam kwâkñan pâip. ²² Oi sumbemân gâbâ den ñâi itâ âsagem gâip, “Nannâ, gâ umnandâ gâsugim birañmap. Gekñâ umnâ âlip opmap.”

Yesugât sâkurâpñâ.

(Mt 1:1-17)

²³ Yesu zâk kendon 30 upâ sâi nepñâ topkwâip. Oi a ziñâ zâkkât nângâne Yosepegât nanñâ oip. ²⁴ Yesugât âseñâ Eli, zâk Matatagâren gâbâ âsageip. Matata zâk Lewigât kiun. Lewi zâk Melikigât kiun. Zâk Yanaigât kiun. Zâk Yosepegât kiun. ²⁵ Zâk Matatiagât kiun. Zâk Amongât kiun. Zâk Nahumgât kiun. Zâk Esiligât kiun. Zâk Nagaigât kiun. ²⁶ Zâk Maatagât kiun. Zâk Matatiagât kiun. Zâk Simeingât kiun. Zâk Yosegât kiun. Zâk Yudagât kiun. ²⁷ Zâk Yoanañgât kiun. Zâk Resagât kiun. Zâk Serubabegât kiun. Zâk Salatiegât kiun. Zâk Nerigât kiun. Zâk Melikigât kiun. ²⁸ Zâk Adigât kiun. Zâk Kosamgât kiun. Zâk Elimadamgât kiun. Zâk Eregât kiun. ²⁹ Zâk Yosugât kiun. Zâk Eliesegât kiun. Zâk Yorimgât kiun. Zâk Matatagât kiun. Zâk Lewigât kiun.

³⁰ Zâk Simeonğât kiun. Zâk Yudagât kiun. Zâk Yosepegât kiun. Zâk Yonamgât kiun. Zâk Eliakimgât kiun. ³¹ Zâk Meliagât kiun. Zâk Menagât kiun. Zâk Matatagât kiun. Zâk Natanğât kiun. Zâk Dawidigât kiun. ³² Zâk Yesegât kiun. Zâk Obedegât kiun. Zâk Boasigât kiun. Zâk Salagât kiun. Zâk Nasonğât kiun. ³³ Zâk Aminadabagât kiun. Zâk Adamingât kiun. Zâk Aranigât kiun. Zâk Hezoronğât kiun. Zâk Peresegât kiun. Zâk Yudagât kiun. ³⁴ Zâk Yakobogât kiun. Zâk Isakagât kiun. Zâk Abaramgât kiun. Zâk Teragât kiun. Zâk Nahogât kiun. ³⁵ Zâk Serukkât kiun. Zâk Reugât kiun. Zâk Pelekkât kiun. Zâk Ebergât kiun. Zâk Selagât kiun. ³⁶ Zâk Kenanğât kiun. Zâk Apatsatkât kiun. Zâk Semgât kiun. Zâk Noagât kiun. Zâk Lamekkât kiun. ³⁷ Zâk Metuselagât kiun. Zâk Henokkât kiun. Zâk Yeretkât kiun. Zâk Malaleligât kiun. Zâk Kenanğât kiun. ³⁸ Zâk Enosigât kiun. Zâk Setkât kiun. Zâk Adamgât kiun. Adam, zâk Anutugâren goknâ.

4

Satanğâ Yesu mâsikip. (Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Tirik Kaapumğâ Yesu umñan piksâm oknangi Yodañ too birâm barin mirâ kamân âtanğan âi ândeip. ² Oi zoren nâtik sot sirâm 40 ândei Satanğâ mâsikâm ândeip. Oi narâk zoren nalem bun ândimğâ tepnangât oip. ³ Tepnangât oi Satanğâ itâ sâm dukuip, “Gâ Anutugât nanğâ ândiat oi ko kât zirân sâna nalem oi ne.” ⁴ Yatâ sâi ko Yesuğâ

itâ sâm dukui, “Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, ‘Anâ nalemak nem mân ândinat.’ ”

⁵ Sâi ko Sataņņâ bak kêrep nâin diim zâim hân dâp a kâmut kâmutņâ sot sikum kut nâi nâi âkņâlenjoot, zo tirâpkoip. ⁶ Oi itâ sâm dukui, “Imbaņâ sot kutsiņgiziņ patâ zemziņgâm ariap, zo gâ gibat. Zo nâgât bitnan pâipkât nâi mo nâi pindâbâ sâm âlip pindâbat. ⁷ Zorat gâ umnâ topņan ga pindiņsâna gâgât op naņgâbap.” ⁸ Sâi Yesuņâ itâ sâm dukui, “Den kulem nâi itâ ziap, ‘Gâ Kembu Anutuġâ kânok mâpâsiban. Zâk kânok kore okņanġâban.’ ”

⁹ Sâi Sataņņâ Yerusalem kamânân tirik namâņ pum kwâkņan pâi kiri itâ sâm dukui, “Gâ Anutuġât nannâ ândiat oi ko zibâ pâtan gei. ¹⁰ Den kulem nâi itâ zo ziap, zo naņgâ, ‘Anutu zâkņâ sumbem arâp zeņġât bitziņan ġâbanbap. ¹¹ Ziņâ bitziņandâ mingim geine kâtņâ mân gobap.’ ” ¹² Sâi Yesuņâ itâ sâm dukui, “Den nâi itâ ziap, ‘Kembu Anutuġâ zâizâiņ mân okņanġâban.’ ”

¹³ Sataņņâ den top topņâ sâm mâsikamņâ birâm narâk nâiġât mambât ândeip.

*Yesuņâ Nasarete kamânân den dâzânġoip.
(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)*

¹⁴ Tirik Kaapumņâ Yesu mam okņanġi Galilaia hânân âbureip. Âburei den siņġiņâ kamân dâp nâņġâm naņġawe. ¹⁵ Oi kamân dâp mâpâmâpâse namin zâimņâ siņġi âlip dâzânġomâip. Dâzânġoi a ambân ziņâ sâm bâbâlan kwâkņanġawe.

¹⁶ Ândim âimņâ kamânņâ Nasarete, zoren âi yatik kendon nâin mâpâmâpâse namin zarip. Zâk

kendon dâp yatâ opmâip. Namâ kâligen zâim den sâlâpkum zingâbam zaarip. ¹⁷ Zaari ko Propete Yesaia, zâkkât ekap pindâwe. Pindâne mâbâlaknem den itâ zeip, zo muyageip.

¹⁸ “Kembugât Kaapumñâ nâgâren ga tap nep itâ sâm nigip, ‘A giginâ sinji âlip dâzângoban. Tâk namin zâambarâwe, zo olanzingâban. Sinziñ bâpsâsâñ sinziñ mem kubikzingâban. A kâbakhezingâwe, zo luzingâban. ¹⁹ Kembu betniñan mimbapkât narâkñâ mâte uap, zorat dâzângoban.”

²⁰ Den yatâ sâlâpkumñâ Yesuñâ ekap namuñ ekap galem a pindâm ge tâip. Tâi ko a mâpâmâpâse namin tarâwe, zen aksik patâ zâkkâren sen kwap Yesu igâwe. ²¹ Oi den itâ topkwap dâzângoip, “Kembugât den sâlâpkua nânge, zo itârâñ bonñâ âsagiap.” ²² Sâi zen diñâ nângâne kelâkñoot oi imbanâziñ buñ oip. Oi ko itâ sâwe, “A zi Yosepegât nanñâ, zo ka.”

²³ Sâne itâ sâip, “Zen nâgât den sumbuñâ kom itâ sâbi, ‘Gâ sisi mâsek kubikkubik a ândiat oi ko gikâ sâkkâ kubikpan. Kapenaum kâmânân a ambân kubikzingâna sinjigâ nângâwen. Zo yatik kamângan tuuna iknâ.’” ²⁴ Yatâ sâmñâ sâip, “Nâ perâkñak dâzângobâ. Propete ñâi zik kamânñan nep tuugi nângâne yenñâ opmap. ²⁵ Oi perâkñak dâzângobâ. Propete Elia ândei maa patâ kendon patâ karâmbut sot kâin nâmburân kânok yatik kiri pu patâ âsagem hân dâp op zeip. Oi narâk zoren Isirae hânân ambân malâ donbep ândiwe. ²⁶ Ka Anutuñâ Elia sângongoi Sareta kamân Sidon

hânân ambân malâ n̄ai ândeip, zâkkâren arip.
²⁷ Oi Propete Elisa ândeip, narâk zoren Isirae hânân sâk bâlâ a donḅep ândiwe. Oi zenḡaren gâbâ n̄aiḡâ mân âlip oi Naemaḡ, Siria hânân gok, zâk kânok âlip oip.

²⁸⁻²⁹ Yatâ sâm dâzâḡgoi a ambân m̄pâm̄pâse namin tarâwe, zen kuk opḡâ Yesu gâsum diim kamân kândâtḡan âim bakḡâ sim n̄ai kiribân pânâam urâwe. ³⁰ Pânâam utnetâ zâkḡâ puriksâm osetziḡan gâbâ arip.

*Yesuḡâ Kapenaum kamânân nep tuugip.
 (Mk 1:21-28)*

³¹ Galilaia hânân kamân n̄ai tâip, kutḡâ Kape-naum. Yesu zâk zoren âi takâm kendonân den sâm dâzâḡgoip. ³² Den dâzâḡgoi a ambân zen diḡâ n̄aḡgâmḡâ itâ n̄aḡgâwe, “Zâk siḡi âlip mariḡâ yatâ den imbaḡâḡoot sâm dâtḡn̄aḡguap.” Yatâ n̄aḡgâm imbaḡâziḡ buḡ oip. ³³ Oi m̄pâm̄pâse namin a wâkeḡoot n̄ai tâip. Wâkeḡâ Yesu ekḡâ den yu kambâḡ sâm sâip, ³⁴ “Yei, Yesu Nasarete gokḡâ, wan otn̄iḡgâbam gaat? Gâ tâmbetn̄aḡgobam gaat? Nâ topkâ n̄aḡgan. Gâ Anutugât tirik a.”

³⁵ Yatâ sâi Yesuḡâ den okḡaḡgâm sâip, “Gâ hirin̄sâmḡâ ayân gâbâ takâm âi.” Yatâ sâi wâkeḡâ a laḡ kâbakḡei a ambân m̄ateziḡan gei zei arip. Oi a zo mân tâmbetkoip.

³⁶ Oi a zen ekḡâ imbâḡâziḡ buḡ oi âragwârâgu op sâwe, “Den zi dap dap? Zâk imbaḡâ patâḡâ wâke den dâzâḡgoi takâm âime.” ³⁷ Oi siḡiḡâ kamân dâp laḡ kârâm arip.

Yesunâ Simon sibunhâ sot a nâmbutnâ kubikziŋgip.

(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

³⁸ Yesu zâk zaat mâpâmâpâse namin gâbâ gemnâ Simonhât mirin zarip. Zoren Simon sibunhâ mâsek okŋaŋgi sâknâ kârâp op zeip. Oi zâkkât opnâ Yesu dukuwe. ³⁹ Oi Yesunâ gootŋan âi kinhâ mâsek den dukui birâŋaŋgip. Oi ambân zo zorenâk zaat nalem om ziŋgâziŋgâ oip.

⁴⁰ Mirâsiŋ giari a ambân ziŋhâ bukurâpziŋ sisi mâsek, zo Yesugâren diiziŋgâm gane bikhâ kâukziŋan pam mâsek mem sândukŋan kwatziŋgip. ⁴¹ Oi a ambân doŋbep wâkeziŋhâ moliziŋgip. Wâke zen a zengâren gâbâ gam den kambâhâ sâmbâ itâ sâwe, “Gâ Anutugât nanhâ.” Yatâ sâmbâ utne mân sâbigât dâzâŋgoip. Zen topnâ nâŋgâne Kristo oip. Zo sapsubegât sâip.

⁴² Mirâ haŋsâi mirin gâbâ gemnâ a mân ândiândiŋan, zoren arip. Oi a ambân zen kârumbâ aim muyagem zen sot ândibapkât aŋgân kârâne itâ sâmbâ dâzâŋgoip, ⁴³ “Kamân toren toren zie, zoren âi Anutugât um topŋan ândiândigât den siŋgi âlipnâ dâzâŋgobat. Nâ nep zo tuubatkât sanŋonnogi gewan.” ⁴⁴ Yatâ sâmbâ Yuda zengât mâpâmâpâse namâ tap arip dâp den siŋgi âlip dâzâŋgom ândeip.

5

Yesugât sâtnâ lum sarugât zuu doŋbep miwe.

(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Narâk nâin Yesu Genesarete saru sâtnan âi kiri a ambân Anutugât den nâŋgâmbâ ga

minduᅇaᅇgâwe. ² Minduᅇaᅇgâne kiri waᅇgâ zagât saru sâᅇᅇaᅇ tâtâ egip. Waᅇgâ mâirâp, zen waᅇgâyân gâbâ gem irâ too saᅇᅇon kirâwe. ³ Yesuᅇâ waᅇgâ zo egip. Nâi Simoᅇgât siᅇᅇi, zorâᅇ zâim dukui waᅇgâ zo mâik ᅇâi aline ari zoren kin siᅇᅇi âlip sâᅇ dâzâᅇᅇoip. Oi a ambân zen saᅇân tapᅇâ nâᅇgâwe.

⁴ Dâzâᅇᅇomᅇâ Simoᅇ itâ sâᅇ dukuiᅇ, “Saruyân âimᅇâ zuu sâᅇbubigât irâ pane giarik.” ⁵ Sâi Simoᅇâ itâ sâᅇ dukuiᅇ, “Pâtâ, nen ᅇâᅇik nep tuum ândim zuu ᅇâi mân mien. Laᅇ gâgât sâᅇkâ lum âi irâ dum pâᅇbat.” ⁶ Oi irâ pane giari zuu doᅇᅇep piksâne sâᅇbum osine irâ ânâᅇᅇâᅇpam oip. ⁷ Sâᅇbum osimᅇâ bukurâᅇziᅇ waᅇgâ ᅇâin tarâwe, zeᅇᅇât kwâbâlap tuune ᅇam betziᅇan miwe. Zo sâᅇdune waᅇgâ zagât piksâᅇ saruyân geibam oip. ⁸ Simoᅇ Petero, zâk zo ekᅇâ keᅇᅇât op Yesuᅇât um topᅇᅇan âi pindiᅇsâᅇ sâip, “Kembu, nâ bâliᅇ mâme a, zorat ᅇâ birânim âi.” ⁹ Zuu imbaᅇâ zo ekᅇâ imbaᅇâᅇâ buᅇ oi ko yatâ sâip. ¹⁰ Oi bukuzatᅇâ Zebedaiogât nanzatᅇâ Yakobo sot Yohane sot a nambutᅇâ, zen yatik imbaᅇâziᅇ buᅇ oip. Oi Yesuᅇâ Simoᅇ itâ sâᅇ dukuiᅇ, “Gâ mân keᅇᅇât ot. Gâ saru zuugât nep tuum ândein, yatigâk ayân nep tuum ândiban.” ¹¹ Yatâ sâi zeᅇᅇât waᅇgâ saᅇân sâᅇbune zari kut ᅇâi ᅇâi zo birâm Yesu molim âiwe.

Yesuᅇâ sâk bâlâ a ᅇâi kubigip.

(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹² Yesu zâk kamân ᅇâin âi ândei sâk bâlâ a ᅇâiᅇâ ekᅇâ ga kiᅇ topᅇᅇan pindiᅇsâᅇ zem itâ sâᅇ mâᅇâseip, “Kembu, ᅇâ imbaᅇâᅇâ ziap, zorat ᅇâ

kubiknibâ sâmbâ âlip kubikniban.”¹³ Sâi Yesunâ biknandâ sâknan weemñâ sâip, “Nâ nângâgigan. Bâi, sâkkâ âlip oik.” Sâi zorenâk sâknâ âlip op useñâ sogeip.¹⁴ Oi Yesunâ den itâ sâmbâ dukui, “Gâ âlip uat, zorat den sinji a ambân mân dâzângom âim sâkkâ tirik namâ galem a tirâpkuna ikpap. Oi âlip uat, zorat Mosegât den zo lum nii mo zuu ñâi mem ko Kembugât sinji sâmbâ tirik namâ galem a pindânan. Usegâ sogiap, zo a ambân ek nângâbigât yatâ otnan.”¹⁵ Oi a âlip oip, zorat den sinji kamân dâp ari a zen nângâm Yesugât diñâ nângâbigât sot kubikziñgâbapkât zâkkâren mindum gawe.¹⁶ Ka Yesu ko barâ katikñâ mirâ kamân âtânjan âim ninâu sâmbâ ândimâip.

Yesunâ a kiñ bik mumunâ kubigip.

(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷ Sirâm ñâin Yesunâ a den sinji âlip dâzângom tâi Galilaia hânân gâbâ, Yuda hânân gâbâ sot Yerusalem kamânân gâbâ Parisaio a sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen ga a osetziñan tarâwe. Tatne Kembugât imbanandâ Yesu mam okñangi a kubikziñgip.¹⁸ A nâmbutñandâ a kiñ bik mumunâ helâñ aam pam mem gawe. Oi mirâ kâligen baginam utnetâ a donbep mindum tatne kwagâwe.¹⁹ Yatâ opñâ mirâ kwâkñan zâim ogep kwâsat pane a zo helâñoot pane Yesugât sângânjan geip.²⁰ Yatâ utnetâ Yesunâ nângâm pâlatânziñangât topñâ ekñâ a zo itâ sâmbâ dukui, “Arâ tosgâ biran.”

²¹ Sâi Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen den zo nângâm itâ nângâwe, “A zi

dap yatâ? Zâk Anutu hutkum sap. Tosa birâbirân, zo Anutu zik kânok.” ²² Yatâ nânġâne Yesuġa umziġan den zo nânġâm itâ sâġm dâzânġoip, “Umziġan wangât den yatâ zo nânġe? ²³ Zen dap nânġe? Nep ikâ zorânġ bâbâlân? Tosa birâbirân mo sâk kubikkubik? ²⁴ A bonġâ nâ hânân ândim tosa birâbatkât imbaġâ zemniġap, zorat topġâ ikpiġât den zo dukuan.” Yatâ sâġmġâ a kiġ bik mumuġâ itâ sâġm dukuip, “Nâ dâġoga zaat isen koreġġâ mem kamânġan âi.” ²⁵ Yatâ sâi zorenâk mâteziġan zaatġâ isenġâ mem âim Anutu mâpâseip. ²⁶ Oi a zen zo ekġâ nânġâne imbaġâ oi Anutu mâpâsem kenġât op sâwe, “Itârân sen pup muyagei iksen.”

*Yesuġa Mataio ġâsuiġ.
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)*

²⁷ Oi Yesu mirin ġâbâ ġemġâ arip. Âimġâ kât mimiġ a ġâi, kutġâ Lewi, kât pâpan mirânġan tâi ekġâ itâ sâġm dukuip, “ġâ nâ sot pâlâtânġ op molini.” ²⁸ Sâi Lewi zâk zaatġâ kut ġâi ġâiġâ birâm Yesu molim arip.

²⁹ Lewiġâ mirânġan Yesuġât sii naleġ om kât mimiġ a donġbep sot a nâġbutġâ sâi ârândânġa ġa niwe. ³⁰ Parisaio a sot Kẽmbugât ġurumin den zorat ġalem a, zen ġamġâ nânġâne mân dâp oi Yesuġât arâpġâ itâ sâġm mâsikâziġġâwe, “Zen wangât kât mimiġ a sot bâliġ mâġe a, zen sot naleġ nie?” ³¹ Sâne Yesuġâ nânġâm itâ sâġm dâzânġoip, “Sisi mâsek kubikkubik a zen a sâk ġwâlâ zenġâren nep mân tuume. A mâsekziġoot zenġâren âimġâ nep tuume. ³² A ziġnġġât sâġe,

‘Nen âlipnâ.’ Nâ zenğât buñâ. Bâliñ mâme a diiziñga umziñâ melânbigât gem gâwan.”

Nalem birâm kendon ândiândiñanğât den.

(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Yesuñâ den yatâ sâi zen itâ sâm dukuwe, “Yohane arâpnâ, zen nalem birâm ninâu sâm ândime. Parisaio zenğoot yatik upme. Ka gâgât arâpkâ, zen ko nalem too lañ nime.” ³⁴ Yatâ sânetâ itâ sâm dâzânğoip, “A kutânâ arâpnoot ândei zen nalem mân birâm ândibi. ³⁵ Ândimñâ a kutâ betziñan mine kârubi, narâk zoren ko umbâlâ op nalem birâm ândibi.”

³⁶ Yatâ sâmñâ den sumbuñâ torenñâ itâ sâm dâzânğoip, “Nâiñâ hâmbâ uñakñan gâbâ mânânğât hâmbâ sâñgiñan gâribap? Nâi zo yatâ op sâi hâmbâ uñakñâ zo tâmbetkubap. Oi hâmbâ irakñandâ sâñgiñan ari tobat nâi opap. ³⁷ Oi waiñ too uñakñâ hâkop sâñgiñan mân gune geimap. Yatâ upi, zo ko waiñ too uñakñâ zorânâ hâkop sâñgiñâ kunziri waiñ sot hâkop ârândân buñ upabot. ³⁸ Zorat waiñ too uñakñâ hâkop uñakñan giari dâp upap. ³⁹ Oi nâi zâk waiñ sâñgiñâ nemñâ umñâ oip, zâk uñakñâ nem birâbap. Oi zâk itâ sâbap, ‘Sâñgiñâ nia naam uap.’ ”

6

Kendonğât den.

(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Kendon nâin Yesu sot arâpnâ, zen kâlamân obândiwe. Âimñâ arâp zen segoñ bonñâ kânok kânok kwâkâm niwe. ² Yatâ utne Parisaio a

ziņâ ziņgitņâ sâwe, “Zen wangât kendonân mân orotņâ ue?” ³ Sâne Yesuņâ itâ sâm dâzângoip, “Dawidi sot arâpņâ nalemgât mom urâwe, zo sâlâpkume mo buņâ? ⁴ Dawidi zâk Kembangât namâ zoren zâimņâ Anutugât nalemgât hâlâlu sâsâņ, zo mem nemņâ arâp ziņgi niwe. Zo mân orotņâ. Nalem zo tirik namâ galem a ziņjik nimbigât sâsâņ. A nâmbutņâ mân nimbigât sâsâņ. Dawidi sot arâpņâ zen nalem zo laņ niwe.” ⁵ Yatâ sâmņâ sâip, “A bonņâ nâ kendongât mariņâ ândian.”

Yesuņâ kendonân a ñâi kubikņangip.
(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Oi kendon ñâin Yesuņâ mâtâmâtâse namin zâim den sinġi âlip dâzângoip. Oi zoren a ñâi tâip, zâk bikņâ bongen humutņik. ⁷ Oi Kembangât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen kendonân a ñâi kubigi ekņâ denân pânat sâm ek tarâwe. ⁸ Oi Yesuņâ nâņgâņgâziņan ek a bik humutņik itâ sâm dukuip, “Zaat mâteyâk kin.” Sâi zaat kirip. ⁹ Oi Yesuņâ a itâ sâm dâzângoip, “Nâ mâsikâziņga sânek. Kendonân nep ikâ zorâņ âlip tuutuun? A kubikziņgâziņgâņ mo a tâmbetzâņgozâņgoņ?” ¹⁰ Yatâ sâm purikgurik op kin ziņgitņâ a zo itâ sâm dukuip, “Bikâ târârak pa.” Sâi a zo yatâ oi bikņâ âlip oip. ¹¹ Oi zen zo ek nâņgâm kuk opņâ dap mo dap okņangâņâ sâm âraguwe.

Yesuņâ a kiin zagât gâsuziņgip.
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Narâk zoren Yesu ninâu sâbam bâkņan zarip. Nâtik Anutu ninâu dukum tâi haņsâip. ¹³ Haņsâi arâp minduziņgâm zeņgât oserân gâbâ a kiin

zagât gâsum sâlâpzângoip. Oi kutziñâ Aposolo sâip. ¹⁴ Kutziñâ itâ, Simon, kutñâ ñai Petero pindip. Zâk sot munñâ Andrea, Yakobo, Yohane, Pilipo, Batolomaio. ¹⁵ Mataio, Toma, Yakobo Alipaiogât nanñâ sot Simon Zelote. ¹⁶ Oi Yuda Yakobogât nanñâ sot Yuda Karioto kamânân gok. Yuda zâk ândim Yesu tirâpzângoi gâsuwe.

¹⁷ Yesuñâ a zo diizingâm gem hân gânduñan ga kin Yesugât a ambârâpñâ donbep sot Yuda hânân gâbâ sot Yerusalem kamânân gâbâ sot Tiro Sidoñ saru sâtñan zeñgâren gâbâ a ambân donbep, zen takâm diñâ nânğâbigât sot mâsekziñ kubikziñgâbapkât zâkkâren minduwe. ¹⁸ Oi wâkeziñoot zo kubikziñgip. ¹⁹ Yesugât im-bañâñandâ zeñgâren ari kubikziñgip, zorat a ambân aksik sâkñan gâsunam urâwe.

Hâuñâ minatkât den.

(Mt 5:1-12)

²⁰ Yesuñâ arâpñâ ziñgit itâ sâip, “Kanpitâ ândime, zeñgât nânğa sâtâreñoot uap. Zen Anu-tugât kiñ topñan ândibigât siñgi ue. ²¹ Narâk itârâñ tepkât op ândime, zeñgât nânğa sâtâreñoot uap. Zo zen gâtâm nalem nem âkon upi. Narâk ziren isem weñ ândime, zeñgât nânğa sâtâreñoot uap. Zen gâtâm sâtâre op girâñ ândibi. ²² A ziñâ zen a bonñâ nâgât op um kâlak otziñgâm kâbakñeziñgâm sâm bâliñan kwatziñgâbi, zorat zeñgât nânğa sâtâreñoot uap. ²³ Yatâ otziñgâne narâk zoren umâlep op sâtâreyân kep kumbi. Wangât, gâtâm sumbemân sângân patâ mimi, zorat. A mârumñan ândiwe, zen yatik Propete sâm bâliñ kwatziñgâwe.

24 Ka narâk ziren sikumziņ patâ ândime, yei, zen wannâ mem sândukņan kwatziņgâbap?
 25 Narâk itârâņ sii nalem gom sambe ândime, yei, zen gâtâm tepkât op ândibi. Narâk ziren umâlibân girâņ ândime, yei, zen gâtâm âigirâp muyagem ândibi. 26 A ambân zen aksik sâm âlipņan kwatziņgâme, yei, zen dap upi? A mârurum ândiwe, zen propete sarâņâ yatik sâm âlip kwatziņgâm ândiwe.”

Zen kâsarâpziņ buku otziņgâbi.

(Mt 5:38-48)

27 “Dinnâ nâņgâm te, zen dâzâņgobâ. Zen kâsarâpziņ buku otziņgâbi. Um kâlak otziņgâme, zo ziņâ âlip otziņgâbi. 28 Sâm bâliņan kwatziņgâme, zo ziņâ sâm âlipņan kwatziņgâbi. Bâliņ otgime, zeņgât op ninâu sâban. 29 A ñai pâlomgâ kunziri toren pindâban. Nâiņâ hâmbâgâ kwâkņan mei kâligen mân aņgân kârâban. 30 Oi a ñaiņâ wan mo wangât sâi pindâban. Nâiņâ kut ñai zo bekan mei mâburem nibangât mân sâban. 31 A torenņâ ziņ âlip otgibigât nâņgâmat, yatigâk gâņgoot a torenņâ otziņgâban.

32 Zen a toren umziņâ gâsâzâņgone zeņgoot umziņâ gâsuziņgâmap. Zen yatâ upi, zo ko Anutuņâ sâņgâņņâ mân ziņgâbap. Bâliņ mâme a, ziņ yatâ upme, zo ka. 33 Zen buku otziņgâme, zorik otziņgâbi, zo ko Anutuņâ sâņgâņņâ mân ziņgâbap. Bâliņ mâme a zen yatâ upme, zo ka. 34 Kut ñai ñai a ziņgâm zorat hâuņâ sâne ziņgâbi, zorat Anutuņâ hâuņâ mân ziņgâbap. Bâliņ mâme a zen bukurâpziņâ itâ sâm otziņgâme. ‘Gâtâm gâņgoot hâuņâ mâburem niban.’ 35 Zen ko walâm

itâ upi. Zen kâsarâpziņ umziņandâ gâsâzâņgom buku otziņgâbi. Kut ñâi ñâi ziņgâm zorat hâuņâ mân mimbî. Yatâ utnetâ Anutuņâ sâņgânņâ patâ ziņgâbap. Ziņgi ko zen Kembugât nan bârat op ândibi. Kembuņâ a gulipņâ sot bâliņ mâme a, zo âlip otziņgâmap. ³⁶ Sumbem Ibâziņandâ um lâklâk ândiap, yatigâk zeņgoot hânân um lâklâk ândibi.

³⁷ A torenņâ zeņgât top likuliku mân utne Anutugoot zeņgât topziņâ mân likubap. Gâ a torenņâ mem ge kwâkwat mân otziņgâna ko Anutugoot gâ mem ge kwâkkwat mân otgibap. Zen a zeņgât tosa birânetâ Anutuņâ zeņgât tosa yatik birâbap. ³⁸ Zen a kut ñâi ñâi ziņgâne Anutuņâ yatigâk kut ñâi ñâi doņbep patâ ziņgâbap. Oi zorat dâp buņâ, walâm ziņgâbap. Zen a otziņgâne Anutuņâ zo yatik zen otziņgâbap.”

Den sumbuņâ dâzâņgoip.

(Mt 7:1-5)

³⁹ Den sumbuņâ ñâi itâ târokwap dâzâņgoip, “A sen ñâtâtik ñâiņâ a bukuņâ sen ñâtâtik mâtâp tirâpkubap? Buņâ. Zet mâtâbân âim ârândâņ simân geibabot. ⁴⁰ Ekap namin katep ñâiņâ kwâkâm pindâmap, zo mân walâbap. Ka katep zâk nâņgâm nâņgâm ândim kwâkâm pindâm ândibap, zâkkât holi yatâ upap.

⁴¹ Gâ wangât bukuganğât siņan gwapgwap zo ek gikâ siņan nak sâmbaņâ mân ek nâņgat? ⁴² Nak sâmbaņâ siņan zei dabângen bukugâ itâ dukuna dâp upap, ‘Buku, nâņgâna siņan gwapgwap ziap, zo mem pambâ.’ Gâ sarâ a. Gikâ siņan

nak sâmbañâ ziap, zo mem pam ko bukuganğât sinjan gwapğwap mem pâna dâp upap.”

Nakkât topñâ.

(Mt 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ “Nak âlipñan bonñâ bâliñâ mân muyagemap. Nak bâliñan bonñâ âlipñâ mân muyagemap. ⁴⁴ Nakkât bonñandâ sapsuwap. Sângerân bolep bonñâ âsagei minat mo? Zâlâliyân sam bonñâ muyagei mimbi mo? ⁴⁵ A âlipñandâ umñan gâbâ den âlipñâ sâmap. A bâliñandâ umñan gâbâ den bâliñâ sâmap. A umñan kut ñai ñai ziap, zo yatik lâunjan gâbâ kopğamap.”

Mirâ tuutuugât den.

(Mt 7:24-27)

⁴⁶ “Zen wangât lâuzinğandik Kembuniñâ, Kembuniñâ sâmñâ den dâzânğoman, zo mân lume? ⁴⁷ Nâgâren gam dinnâ nânğâm lume, zen mirâ tuutuun a ñai, zâkkâren dâpkwap sa nânğânek. ⁴⁸ A zorân mirâ tuubam tandâ kârep esi giari kât muyagem kwânânğâm sâratkui kirip. Oi mirâ tuum nanği kiri map narâk oi pibâ patâ koi mirâ zo kâtikñâ tuugipkât kom osei kirip. ⁴⁹ Ka a dinnâ nânğâm birâme, zen a ñai mirâ lolot tuugip, zo yatâ. A zo mirâ tuubam tandâ sarâ sarâ esi giari ko mirâ tuugip. Oi map narâkñâ oi pibâ patâ gamñâ mem sânsân tuugi kom giligâlak meip.”

7

Yesuñâ kore a ñai mâsekñoot kubigip.

(Mt 8:5-13)

¹ Yesu zâk a ambân den dâzângomņâ Kapenaum kamânân bageip. ² Zoren kâwali a patâziņâ zâkkât kore a mâsek op mumbam op zeip. Kâwali a patâ, zâk kore a zorat eluņ okņangip. ³ Zorat Yesugât den siņgi nâņgâm Yuda a patâ ziņâ Yesu diine ga mâsek a kubikņangâbapkât sâm dâzângoip. ⁴ Yuda a patâ Yesugâren gamņâ itâ sâm dukuwe, “Kâwali a patâ, zâk ândiândi târârak ândimapkât diņâ nâņgâban. ⁵ Zâk umņâ Yuda neņgâren kinmap. Mâpâmâpâse namâniņâ muyagibapkât zâkņak kâtigem kât pâi muyageip.”

⁶ Yatâ sâne Yesuņâ zen sot arip. Âimņâ mirâ mâte upâ sâi kâwali a zo bukurâpņâ sâņgonzângoi Yesugâren gam itâ sâm dukuwe, “Kâwali aņâ itâ sap, ‘Gâ nâgâren mân gâban. Nâ wandâ yatâ, zorat op mirânan mân gâban. ⁷ Ninangât nâņga mân dâp oi gâgâren gâbam kwaksan, gât ko gâ zorenâk tap ko denâk sâna kore anâ âlip upap. ⁸ Nâ a kutâ zeņgât kore a ândim sâtziņ luman. Oi ombenan kore arâpnâ ândie. Oi zeņgâren gâbâ ñai âi sa âibap. Ñai ga sa gâbap. Oi kore anâ yatâ tuuban sa tuubap.’”

⁹ Yesuņâ den zo nâņgi imbaņâ oi a ambân kâmut kirâwe, zeņgâren puriksâm itâ sâm dâzângoip, “Nâ dâzângua nâņgânek. Isirae a zeņgâren nâņgâm pâlâtâņ itâ ñai mân muyageman.” ¹⁰ Yatâ sâi ko kâwali a bukurâpņâ zen âburem âim mirin zâim igâwe. Iknetâ kore a zo âlip oip.

Yesuņâ katep ñai mumuņan gâbâ mâņgeip.

¹¹ Mâik ñai ândim Yesuņâ kamân ñai kutņâ Naiņ, zoren ari arâpņâ sot a ambân kâmut patâ

molim âiwe. ¹² Kamânân baginam utnetâ a mumunâ nâi lum gawe. Ambân malâ nâigât nanjâ kânok, zâk moip. Zâk hangunam kamânân gâbâ a ambân donbep gem gawe. ¹³ Oi Kembunâ ambân malâ zo ekjâ umjâ nângâmjâ sâip, “Mân ise.” ¹⁴ Yatâ sâmjâ âi ombonjan gâsui mem kine itâ sâip, “Katep, dâgoga zaat.” ¹⁵ Yatâ dukui mumunandâ zaatjâ den den oip. Oi Yesujâ mamjâ pindip. ¹⁶ Oi a ambân, zinjâ zo ekjâ kenjâ op Anutu mâpâsem itâ sâwe, “Propete patâ osetnijan âsagem ândiap.” Oi nâmbutjandâ itâ sâwe, “Anutu, zâk a ambân gakârâp galemniñ opmap.” ¹⁷ Oi zorat den sinjinâ Yuda hânân sot kamân toren toren dâp op arip.

*Yesujâ Yohanegât den sâip.
(Mt 11:2-9)*

¹⁸ Yohane zâk tâk namin tâi arâpñâ zen Yesugât den sinji zo âi dukuwe. ¹⁹ Den zo nângâm azatjâ zagât Kembu itâ sâm mâsikâbabotkât sângonzâkoip, “Mârumjan Propete a zinjâ a nâi gâbapkât sâwe, zo gâ mo nâi gâbapkât ek ândinat?” ²⁰ Sângonzâkoi Yesugâren âim itâ sâwet, “Yohane too sañgonziñgip, zâk itâ sâm sângonnâkuap, ‘A gâbapkât sâsânjâ, gâ mo nâigât mambât ândinat?’”

²¹ Narâk zorenâk Yesu zâk a sisi mâsekziñoot sot sinziñ bâpsâsân a donbep kubikziñgip. A wâkeziñoot zo wâke moliziñgip. ²² Oi Yohanegât azatjâ itâ sâm dâzâkoip, “Zet âimjâ kut nâi nâi ek nângabot, zorat den sinji Yohane dukuit. Sinziñ bâpsâsân, zen ikme. Kinziñ bâliñâ, zen

obândime. Um sâk bâlâ, zen âlipziņ upme. Kin-dapziņ bâpsâsân, zen den nânġâme. Mumuņâ, zen zaatme. A ambân kanpitâ, ziņâ den singi âlipņâ nânġâme. ²³ Nâi zâk nâġât nânġi mân âkon opmap, zâkkât nânġa sâtâreņoot upap.”

²⁴⁻²⁵ Oi Yohanegât azatņâ zet aritâ Yesuņâ a amban ândiwe, zo Yohanegât topņâ itâ sâm dazaņgoip, “Zen barâ kâtikņâ mirâ kamân âtânjan wan iknam âiwe? Zen gerâ nâi pibânġa kom kâbakņei iknam âiwe? Mo a nâi hâmbânġa neuleņoot iknam âiwe? Nânġe. A hâmbâ neuleņoot mem ândime, zen a kutâ namin tâtat mâme âlip tapme. ²⁶ Mo Propete nâi iknam âiwe. Zorat nâ dâzânġua nânġâneġ. A igâwe, zo Propete nâmbutņâ zen yatâ buņâ. Zâk Propete a nâmbutņâ walâziņġap. ²⁷ Zâkkât den kulem nâi itâ ziap,

‘Nânġâ. Nâġât kore a nâi sânġongua kândom otġibap. Zâkņâ mâtâpkâ kârâm kubikpap.’

²⁸ Nâ perâkņak dâzânġua nânġâneġ. Ambânân ġâbâ âsagiwe, zeņġâren ġâbâ a nâiņâ Yohane mân walip. Ka Anutugât kiņ topņan a ândibi, narâk zoren a ġiġiņâ ândibi, ziņâ ko walâbi.”

²⁹ A ambân aksik sot kât mimiņ a, zen ârândân Yohanegât den nânġâmņâ Anutugât den nânġâne bon oi Yohaneņâ too saņgonziņġip. ³⁰ Parisaio a sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen ko Yohanegât too birâm Anutugât den kândâtkune zeņġâren bon buņ oip.

³¹ Yesuņâ itâ sâip, “A narâk ziren ândie, zen ikâ zo zeņġâren dâpkwap sâbâ? Zen dap yatâ? ³² Zen katep yatâ ek birâ, nânġâm birâ upme. Kâtep

zen kamân sombemân tapnâ bukurâpziñâ itâ sâmbâ dâzângome, ‘Nen kep meindâ zen wangât mân kue? Nen umbâlâ kep mem iseindâ wangât mân isie?’ ³³ Yohane too sanjonziñgip, zâk wainj sot nalembân nem ândei ekñâ sâwe, ‘Zâk wâkenoot ândiap.’ ³⁴ Ka a bonñâ, nânâ gamñâ nalembân sot wainj nem ândia nekñâ sâme, ‘Zâk kât mimiñ a sot bâliñ mâme a zengât buku. Nalembân sot wainj nem mân birâmap.’ ³⁵ Ka sa nânğânek. Anutugât nânğânânğâ ko a ambârâpñâ ziñâ topñâ nânğâmlum zaatne bonñâ âsagemap.”

Ambân nânğâ Yesu kinâ sanjorip.

³⁶ Parisaio a nânğâ Yesu diim mirânjan zari nalembân niniñâ tâtarân tâip. ³⁷ Oi kamân zorat ambân lanj mâman ambân nânğâ, zâk Yesu Parisaioğât mirin zari sinjñâ nânğâmñâ too hitom âlip nânğâ belonoot mem zarip. ³⁸ Oi Yesugât kândâtñan kin isei sinjñâ toonandâ Yesugât kinjan giari kâuk sâmotñandâ sanjori âron oip. Kinjan mânganñâ too wârânñâ âlip, zo sanjonñangip.

³⁹ Ambân zo yatâ oi Parisaio a Yesu diigip, zâkñâ ekñâ umñandâ itâ sâip, “Ambân zirat orot mâme bâliñâ. Yesu zâk Propete ândim sâi ko ambân zirat topñâ ek nânğâbap.”

⁴⁰ Yatâ nânği ko Yesuñâ itâ sâmbâ dukui, “Simon, den nânğâ dâgoga nânğâ.” Dukui sâip, “Patâ, sâna nânğâbâ.” ⁴¹ Oi Yesuñâ itâ sâmbâ dukui, “Sikum a nânğâ a zagât kât tosa zikip. A nânğâ kât 5 handeret pindip. A nânğâ ko kât 50 pindip. ⁴² Oi hânğâ pindârat sâmbâ kâtziñğâ buñâ, zorat ko tosazik birip. Oi zekâren gâbâ nânğâ sikum patâ a zorat umñandâ gâsum biranbap? Gâ nânğâgât sat?”

⁴³ Mâsiki Simonâ itâ sâip, “Kât donbep pindip zâkkât san.” Sâi Yesunâ itâ sâip, “Gâ âlip sat.” ⁴⁴ Yatâ sâm ambângâren puriksâm Simon itâ sâm dukuip, “Ambân zi eksat? Mirâgan kopga ki sanjon too nâi mân gum paat. Ambân zâknâ ko kinnâ siŋ tooŋandâ giari sanjonnim kâuk sâmotŋandâ sanjori âron uap. ⁴⁵ Gâ mân mângannigat. Ka ambân zâknâ ko kinnan narâk kêrep mângannim taap. ⁴⁶ Gâ kâuknan kelâk mân sanjonmigat. Ka ambân zorâŋâ ko kinnan too hitom âlip sanjonsap. ⁴⁷ Zorat dâgobâ. Ambân zâk umŋâ gâsunim yatâ otnigapkât topŋâ itâ nâŋgâ. Zâk tosaŋâ patâ ândeip, zo biran. Nâi zâk tosaŋâ mâik nâi birâbirâŋâ, zâk âknâlem mâik nâi tâkŋaŋgâbap.” ⁴⁸ Yatâ sâmŋâ ambân itâ sâm dukuip, “Tosagâ biran.” ⁴⁹ Yatâ sâi a nalem ârândân nem tarâwe, ziŋ umziŋandâ itâ nâŋgawe, “Zâk a dap dap yatâ, gât ko tosa birâbirâŋaŋgât sap?” ⁵⁰ Oi Yesunâ ambân zo itâ sâm dukuip, “Nâŋgâm pâlâtân kwatnigat, zorat âlip uat. Umgâ diim gei âi ândi.”

8

Ambân nâmbutŋâ Yesu moliwe.

¹ Narâk zorat kwâkŋan Yesunâ kamân patâ sot kamân mâik, zengâren obândim Anutu um topŋan ândiândigât den siŋgi âlipŋâ dâzâŋgom ândeip. Arâp kiin zagât, zen molim âiwe. ² Oi ambân nâmbutŋâ mârum wâkeziŋoot sot mâsekiŋoot zo kubikziŋgip, zen molim âiwe. Zengâren gâbâ ambân nâi kutŋâ Maria, Madala kamânân gok. Zâkkât wâke nâmburân zagât moliziŋgip. ³ Oi

ambân nâi kutnâ Yoana. Herodegât galem a Kusa, zâkkât ambinjâ. Zet sot nâi kutnâ Susana sot ambân nâmbutnâ donbep, zen kât sikumzinjâ zemzingip, zo zâk sot arâpnâ zingâne nalem kwâlâm nem ândimarâwe.

Keet pâpangât den.

(Mt 13:1-23; Mk 4:1-20)

⁴ Kamân kamânjâ a ambân Yesugâren mindunetâ den sumbuñâ nâi itâ sâm dâzângoip, ⁵ “A nâi keet pâmbam nebân arip. Âimjâ keet maandenji nâmbutnâ mâtâbân gei zeï a zinj lân kunzirâwe. Oi nii zinj ga nem nanjâwe. ⁶ Keet nâmbutnâ hân sinjtnon gei zeip. Oi hân toonjâ buñangât kâmjâ takâm moip. ⁷ Keet nâmbutnâ hibuk osetnon gei zeip. Oi kâmjâ takâm kopgâi hibunâ takâm langi moip. ⁸ Keetnâ nâmbutnâ hân kelâknon gei kâmjâ takâm zâim bonjâ imbanjâ âsageip. Topnâ nâigât keetnâ 1 handeret. Topnâ nâigât keetnâ 1 handeret. Bonzinjâ yatâ muyageip.” Den zo sâm kwâkâm den kâtiknâ sâip, “Nâi zâk kindapnootnâ den zi nângâbap.”

⁹ Arâpnâ den sumbuñâ zorat topnâ mâsikâne itâ sâm dâzângoip, ¹⁰ “Anutu um topnon bagibaginjâ, zorat den sumbuñâ zo zinjâ nângâm kwâtâtibigât sâsâj. Ka a nâmbutnâ zen topnâ mân nângâbigât den sumbuñâ dâzângomon. Zorat ko,

‘Sennâ igiknâ, zo ikpi, ka mân ek kwâtâtibi. Kindapzinandâ den nanjâm mân nângâm kwâtâtibi.’

¹¹ Den sumbuñâ san, zo topnâ itâ. Anutugât dennâ keet yatâ uap. ¹² Keetnâ mâtâbân gei

zeip, a nâmbutņâ zo yatâ ândime. Den siņgi âlip, zo nâņgâne Sataņņâ ga nâņgâm pâlâtâņ kwâkņaņgâm sumbemgât siņgi upegât betziņan memap. ¹³ Keetņâ hân siņitņan gei zeip, a nâmbutņâ zo yatik ândime. Zen den siņgi âlip nâņgâm âkņâlem ândibi. Oi ko umziņan ândâņâ mân gâsuapkât narâk pâņkânok mem ândine mâsimâsikâ gâbabân birâbi. ¹⁴ Keetņâ nâmbutņâ hibukņan gei zeip, a nâmbutņâ zo yatik ândime. Den siņgi âlipņâ, zo nâņgâbi. Oi sâkkât kut ñâi ñâi zorat nâņgâne zâizâiņâ oi kât sot sikumgât sambe muyageziņgi den siņgi âlipņâ, zo bonņâ mân opmap. ¹⁵ Keetņâ nâmbutņâ hân kelâkņan gei zeip, a nâmbutņâ zo yatik ândime. Zen den siņgi âlipņâ nâņgâm umziņ kubik mem ândim kâtigem bonņâ muyagime.”

Kârâp âsakņaņgât den.

(Mk 4:21-25)

¹⁶ “Zen kârâp sâumņâ âmaņ umņan pam kwârakume mo tâtatņâ gobetņan pâme? Zo buņâ. Âsakņâ zo kian tâtatņâ kwâkņan pane mirâ umņan âsakņâ âsagei a kopga mirâ umņan âlip ikpi. ¹⁷ Kut ñâi ñâi tik ziap, zo zem mân zimbap. Zo gâtâm âsagem naņgâbap. Kut ñâi ñâi kwârakwârakuņ ziap, zo zem mân zimbap. Zo mâbâlakņibap. Zo mâbâlakņem kagibap.

¹⁸ A ñâi, zâk den nâņgâm kwâtâtibap, Anutuņâ zâk nâņgânâņgâ âlip târokwap pindâbap. Ka a ñâi mân nâņgâm kwâtâtei bekiņan mem naņgâbap. Zorat den siņgi zi kindap kwap nâņgâm birañbi.”

Yesugât mamñâ murâpnâ.
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Narâk nâin a ambân kâmut patâ Yesu haamgum kine Yesugât mamñâ sot murâpnâ, zen gam Yesugâren âinam a ambân zengâren kwakñâ âkñan kirâwe. ²⁰ Yata utnetâ a nâinñâ zingitñâ Yesu itâ sâm dukuip, “Mamgâ murâpkâ giknam âmbi ga sombemân kinze.” ²¹ Sâi Yesuñâ a ambân itâ sâm dâzânngoip, “Mamnâ murâpnâ, zorat sa nângâne. Anutugât den nângâm lume, zen nâgât mamnâ murâpnâ.”

Yesuñâ sâi pibâ sot saru hirinsâwet.
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

²² Hilâm nâin Yesu sot arâpnâ wañgâyân zâiwe. Yesuñâ wañgâyân zâim itâ sâm dâzânngoip, “Nen saru nâmbutken âinâ.” Sâi nângâne âiwe. ²³ Âimñâ Yesu umangât okñanji ge zeip. Uman zem tâi pibâ patâ koi saru bâlin op toonñâ wañgâ kâligen giari saruyân geinam urâwe. ²⁴ Oi Yesu mângim itâ sâm dukuwe, “Patâ, nen saruyân geinamen.” Sânetâ zaatñâ saru sot pibâ den dâzâkoi hirinsâm ziwet. ²⁵ Oi kenğât op imbanâziñ buñ oi sâwe, “Opon, pibâ sot saru sot kut nâi nâi den dâzânngoi diñâ lume. Zâk a dap yatâ?”

Yesuñâ wâke moliziñgi bâu umziñan geiwe.
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Galilaia hân birâm saru nâmbutken âim Gerasene a zengâren takâwe. ²⁷ Zoren âimñâ kârâkñan zari a nâi zâkkâren gâip. A zorat umñan wâke donbep ândine narâk kârep sâk bârak ândeip. Oi mirin mân zemâip. A zengât kwak kât kiyân zânzeku op ândimâip. ²⁸ A zo Yesu

eknâ den kâtik sârn hânân gei Yesu kin topnan zem den itâ sâip, “Yesu, Anutu sumbem marijanğât nanğâ, gâ wan otnibam gaat? Narâk mân mâte uapkât sâknam patâ mân niban.” ²⁹ Yesunâ wâke itâ sârn dukuip, “Wâke, gâ ayân gâbâ takâm âi.” Zorat op ko sâip. Wâkenâ narâk dâp a zo mem âbabibi kwâknanği a zinğâsum tâk kâtiknâ kin biknâ saam galem op ândiwe. Oi wâkenâ oknanği tâk tiriktâruk mem barâ kâtiknan âi ândimâip.

³⁰ Oi Yesunâ mâsikâm sâip, “Gâ kutkâ nâi?” Mâsiki sâip, “Nâğât kutnâ kâmut patâ.” Wangât, wâke donbep zen a umnan ândiwe, zorat. ³¹⁻³² Hân zoren bâu kâmut patâ zen bâknanğendâk nem ândiwe. Wâke zen moliziniği simân geibegât wâke zen bâu umzinanği geibigât Yesu dukuwe. Dukune nânğâziniği wâke zen ayân gâbâ takâm âiwe. ³³ Wâke zen a umnanğabâ takâm bâu umzinanği geine bâu kâmut patâ zo sârârâk kârâm simân geim saru denğânân gei mom nanğawe.

³⁴ Bâu galem a zen zo eknâ sârârâk kârâm kamânân sot nebân a ambân ândiwe, zorat den sinği dâzânğowe. ³⁵ Dâzânğone a ambân zen a wâkenoot ândeip, zo iknam gawe. A wâkenoot ândeipnâ hambânoot sot nânğânânğânoot Yesu kin topnan tâip. Oi eknâ kenğât op kirawe. ³⁶ Kinetâ a ek nânğawenâ a wâkenoot ândeipnâ âlip oip, zorat den sinği dâzânğowe. ³⁷ Oi Gerasene hânân kamân dâp a ambân, zen kenğât op Yesu zâk kamânziniğâ zo birâm âibapkât dukune wanğâyân âburem zarip. ³⁸ A wâkenoot ândeip, zâknâ Yesu sot âibapkât sâi Yesunâ itâ sârn kwâkânanğip, ³⁹ “Gâ kamangan âimnâ torerâpkâ

Anutuñâ kubikgigap, zorat sinji dâzângom ândiban.” Sâi a zo puriksâm Yesuñâ kubikñangip, zorat sinji kamânñan a ambân dâzângom nanjip.

Ambân katep ñai moi Yesuñâ mängeip.

(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰ A zen Yesugât mambât ândine gâi ekñâ sâtâre urâwe. ⁴¹ Oi mápâmâpâse namâ galem a ñai kutñâ Yairo, zâk gamñâ Yesugât kiñ topñan ge tap itâ sâm dukuip, “Gâ mirânan gâban.” ⁴² Zâkkât bâratñâ kânok, kendonñâ kiin zagât, zâk mum-bam op zeipkât Yesu dukuip. Oi Yesuñâ nângâm ari a ambân donbep mem oset kwâkñangâne âiwe. ⁴³ Osetziñan âmbân ñai ândeip. Ambân zâk gilâm gem ândei kendon patâ kiin zagât oip. Oi kubikkubik a ziñâ kubik osiwe. ⁴⁴ Ambân zorâñâ Yesu kândâtñan âim hâmbâ murukñan weegip. Weegi zorâñak gilâmñâ kârâksâip. ⁴⁵ Oi Yesuñâ mâsikâziñgâm sâip, “Ñaiñâ weenigap?” Sâi a ambân kwâimbâne Peteronñâ itâ sâip, “Patâ, a ambân ziñâ mem oset kwatgim weegige, zo ka.” ⁴⁶ Yesuñâ itâ sâip, “Ñaiñâ weenigi imbanñânâ ari nânğan.” ⁴⁷ Ambân zorâñâ topnâ muyagiap sâm ken bet sânsân opñâ Yesugât kiñ topñan gei pindiñsâm tap mâsekñangât den sot hâmbâ murukñan gâsum âlip oip, zorat den sinji sâm muyagei nângâwe. ⁴⁸ Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Bâratnâ, nângâm pâlâtâñ kwatnigat, zorat op âlip uat. Umgâ diim gei âi.”

⁴⁹ Yesu yatâ sâm kiri mápâmâpâse namâ galem a, zâkkât mirin gâbâ a ñai ga itâ sâip, “Bâratkâ muap, gât ko sâna patâñâ mân gâbap.” ⁵⁰ Yesuñâ den zo nângâm galem a itâ sâm dukuip, “Mân

kenğât ot. Nângâm pâlâtân kwâtnina bâratkâ âlip upap.” ⁵¹ Yatâ sâmñâ mirin takâmñâ nâmbutñâ sâi kinetâ ko Petero sot Yohane sot Yakobo sot katep ibâ mamñâ, zenak zâk sot zâiwe. ⁵² Oi a ambân âigirâp patâ donbep isem zem tatne itâ sâm dâzângoip, “Mân isenek. Ambân katep zâk yen uman zem taap.” ⁵³ Sâi zen moip zo nângâm kâtigem girânangâwe. ⁵⁴ Oi Yesuñâ ambân katep zo bikñan gâsum konsâm sâip, “Ambân, gâ zaat.” ⁵⁵ Sâi zorânak dâpñâ puriksâi zaarip. Zaari nalem pindâne nimbapkât den dâzângoip. ⁵⁶ Ibâ mamñâ, zikñâ ek nângâm imbanâzikñâ buñ oip. Yesuñâ zorat sinji a ambân mân dâzânjobigât dâzângoip.

9

*Yesuñâ arâpñâ nep diñ sâm zingip.
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)*

¹ Yesu zâk arâpñâ sâi gane wâke molizingâbigât sot mâsek kubikzingâbigât imbânâ zingip. ² Oi a ambân Anutugât um topñangât den dâzân gom mâsekziñoot kubikzingâbigât sângonzân goip. ³ Den itâ sâm sângonzân goip, “Zen mâtpâkât tân sot irâ, nalem, kât mân mem âibi. Hâmbâ umñan sâkñan buñâ. Kânogâk mem âibi. ⁴ Kamân ñain âimñâ mirâ tapi, zorenâk tâtat mâme op gem âibi. ⁵ Kamân ñain âine zingit mân nângâne kinziñan gwapgwap lân gâbârine gei topziñâ ek nângâbi. Zen yatâ opñâ kamân zo birâm âibi.” ⁶ Yatâ sâm dâzân goi zen âiwe. Kamân toren toren âim a ambân den sinji âlip dâzân gom a ambân sisi mâsekziñoot kubikzingâm ândiwe.

Herodenja Yesugât sinji nângip.

(Mt 14:1-2; Mk 6:14-16)

⁷ A kutâ Herode, zâk Yesunâ kut nâi nâi oip, zorat den sinji nângâm kwagip. Wangât, a nâmbutjandâ itâ sâwe, zorat, “Yohane, zâk mumunjan gâbâ zaatjâ ândim kut nâi nâi zo uap.” ⁸ Nâmbutjandâ Elia zaat ândiap sâwe. Ka nâmbutjandâ sâwe, “Zâk Propete sânginjâ nâinjâ zaatjâ ândiap.” ⁹ Sânetâ Herodenja itâ sâip, “Nâjâ sandâ Yohane gândunja mânângârâwe, zo ko zi nâinjâ oi sinjinâ nângâman?” Yatâ sâm Yesu ikpatkât nângâm ândeip.

Yesunâ a 5 tausen nalem zinjip.

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Yo 6:1-13)

¹⁰ Aposolo zen âburem gam nep tuuwe, zorat Yesu dukum nanjâwe. Den sinji zo dukunetâ Yesunâ diizingâm Besaida zengât hânân ziinjik ândibigât âiwe. ¹¹ Âine a ambân zen sinji nângâm molizingâm âiwe. Oi Yesugâren takâne buku otzinja ândiwe. Ândinetâ Anutu um topjângât den dâzângom a sisi mâsekziñoot zo kubikzjingip. ¹² Yatâ op ândinetâ mirâsiñ geibâ sâi arâpja kiin zagât, zen Yesugâren âim itâ sâm dukuwe, “Ziren mân ândiândinjan ândiengât a zâmbanna kamân toren toren âim mirâ sot nalem muyaginek.” ¹³ Yatâ sânetâ ko itâ sâm dâzângoip, “Wangât âibigât se? Ziinjâk nalem zingânek.” Sâi itâ dukuwe, “Nalem bâtnâmbut sot saru zuunja zagât yatiktâ ziap, zorat dap utnâ. Nen kamânân âimja a kâmut zi zengât nalem sângân minat?” ¹⁴ A donjebep, 5 tausen yatâ ândiwegât den yatâ sâwe. Sânetâ itâ sâip, “A dâzângone tenjâ nâi 50, tenjâ

ñâi 50, yatâ ge tatnek.” ¹⁵⁻¹⁶ Sâi zen yatâ sâne tatne nalem bâtnâmbut sot saru zuu zagât, zo memñâ sumbemân ekñâ sâiwap sâi sonpam namunñâ arâp ziñgi ziñâ kâsâpkum a ziñgawe. ¹⁷ Oi zen aksik patâ nem âkon urâwe. Oi buputñâ zeip, zo sândune irâ kiin zagât piksâip.

*Peteronñâ Yesugât topñâ sâi muyageip.
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)*

¹⁸ Narâk ñâin Yesu zâk ninâu nep tuum tâi arâpñâ zâkkâren âiwe. Oi Yesuñâ mâsikâziñgip, “A ambân ziñâ nâgât ñâi sâme?” ¹⁹ Mâsikâziñgi itâ sâi dukuwe, “Nâmbutñâ ziñâ Yohane too sangonziñgip sâme. Nâmbutñâ ziñâ Elia sâme. Oi nâmbutñâ ziñâ Propete sângeñâ ñâi zaat ândiap sâme. Gâgât yatâ sâme.” ²⁰ Sâne mâsikâziñgâm sâip, “Ka zen ko nâgât ñâi sâme?” Sâi Peteronñâ sâip, “Gâ Anutugâren gokñâ. Bâliñan gâbâ mâkâniñgâban. Gâ Kristo.” ²¹ Yatâ sâi a ambân zikñâ topñâ mân dâzângebigât sâi kâtigeip.

²² Oi itâ târokwap dâzângeip, “A bonñâ, nâ sâknâm patâ nângebat. Yuda zenget a patâ sot a sâtñâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a zen kâbakñenine Roma a kutâgâren aria none momñâ sirâm karâmbut tap zaatpat.”

*Yesu molim ândiândiñgât den.
(Mt 16:24-28; Mk 8:34-9:1)*

²³ Yesu zâk a ambân aksik itâ dâzângeip, “Zen nâ molininâ sâi um sâkziñgât den kândâtkum sirâmñâ sirâmñâ poru nakziñâ lum nâgât mâtâp lânbi. ²⁴ Zen ândiândizñ anğân kârâbi, zo ko gulipzângebobap. Ka zen nâgât op ândiândizñ

birâbi, zo ko muyagezingâbap. ²⁵ Zen hângât kut nâi nâi aksik mem ândine ândiândizij koi moi wan wan bonnâ zemzingâbap? ²⁶ Zengâren gâbâ nâi zâk kwâimbânibap mo dinnangât nângi anunŋoot upap, zo ko a bonnâ, nânâ gâtâm Ibânâ sot sumbem a zengât âsaknâ sot a bonnâ nâgât âsaknoot gamnâ a yatâ zo kwâimbâzingâbat. ²⁷ Nâ perâkŋak sa nângânek. A zi kinze, zengât oserân gabâ nâmbutnâ mân mune Anutu um topŋan ândiândiŋangât narâk mâte oi ikpi.”

Yesunâ sumbemgât holi tobatnâ meip.

(Mt 17:1-13; Mk 9:2-13)

²⁸ Yesu den zo sâm nanŋi sirâm nâmburân kârâmbut âki ninâu sâbam Petero sot Yohane sot Yakobo diizingi bâkŋan zâiwe. ²⁹ Zâi ninâu sâm tâi holi tobatnâ nâi âsageip. Oi hâmbânâ kâukom kwâtâteip. ³⁰ A zâgât Yesu sot muyageitâ den sâm kirâwe, kutziknâ Mose sot Elia. ³¹ Zet sumbem âsakzikŋoot gam Yesu Yerusalem kamânân zâim ândim sot sumbemân zâibap, zorat den sâwe. ³² Oi Petero sot bukuzatnâ zen umangât otzingi zemnâ zaat igâwe. Yesu âsaknâŋoot sot a zagât zâk sot kiritâ zingirâwe. ³³ Oi a zagât zo âiram oitâ Peteronâ Yesu itâ sâm dukuip, “Patâ, mat nâi ziren ândien. Silep karâmbut tuunâ. Gâgât nâi, Mosegât nâi, Eliagât nâi.” Zo mân nângâm lan yatâ sâip.

³⁴ Sâi sasa nâi ge kwâtepzânŋoip. Kwâtepzânŋoi arâp zen kenŋât op kirâwe. ³⁵ Oi sasa kâligen gâbâ den zitâ muyageip, “Zi nannâ mem sâlâpkuwan. Zen diŋâ nângâm kwâtâtibi.” ³⁶ Den zo nângâmŋâ iknetâ Yesu zikŋik kiri igâwe. Oi arâpnâ zen

zo igâwe, narâk zoren a mân dâzângom ziiñik nângâm ândiwe.

Arapñâ ziñâ wâke molim osiwe.

(Mt 17:14-21; Mk 9:14-29)

³⁷ Hañsâi bâkñan gâbâ gine a ambân kâmut patâ kândiañgâwe. ³⁸ Zengâren gâbâ a nâiñâ Yesu konsâm den kâtik itâ sâm dukui, “Patâ, gâ dinnâ nângâm nannâ eknan. Nâ nannâ kânok. ³⁹ Nângâ. Wâke nâiñâ okñangi den kambâñ sâmap. Oi diim mem nâi nâi okñangi lepâunâ gemap. Oi wâke zorâñâ mân birâñangâm kom mem nâi nâi okñangâm. ⁴⁰ Oi arâpkâ molibigât dâzângua zen molinâ sâm kwakñâ bire.”

⁴¹ Sâi Yesuñâ itâ sâm dâzângoip, “O, a kâmut nângâm pâlatânziñ buñ, narâk dabutâ zen sot ândim âkom diizîngâm ândibat?” ⁴² Sâmñâ a zo itâ sâm dukui, “Nângâ diim ga.” Sâi Yesugâren diim âim tatne wâkenâ okñangi hânân gei um gulip op zeip. Oi Yesuñâ wâke den dukui ari katep zo âlip oi ibânâ pindip. ⁴³ Oi a ambân zen Anutugât imbanâ zo ekñâ âiwap parâwe.

Mumbapkât den sapsum ziñgip.

(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Oi a ziñâ Yesu kut nâi oip, zorat âiwap pam zine Yesu sot arâp ziiñik tap itâ sâm dâzângoip, ⁴⁴ “Den zi dâzângua nângânek. A bonñâ nâ a zengât bitziñan zâibat.” ⁴⁵ Yatâ sâm dâzângoi arâp zen den zo nângâm topñâ mân nângâwe. Den zorat topñâ nângâbegât pâkekoip. Oi Yesu mâsikânam nângâm kwakñâ birâwe.

A sâtnâ ândiândigât den.

(Mt 18:1-5; Mk 9:33-40)

⁴⁶ Yesugât arâpnâ zeŋgât osetziŋan a nâinâ a sâtnâ ândibap, zorat sâm âraguwe. ⁴⁷ Âragune Yesuŋâ nâŋgânâŋgâziŋâ ek nâŋgâm katep mâik nâi diim ga gootŋan pâi tâi itâ sâm dâzâŋgoip, ⁴⁸ “Nâinâ katep mâik itâ zo galem okŋaŋgâbap, zo ko nâ kore otnibap. Kore otnibap, zorâŋâ sâŋgonnogip, zo yatik kore okŋaŋgâbap. Oi zeŋgâren gâbâ a nâi gigiŋa op ândibap, zo ko Anutuŋâ zâkkât a patâ sâbap.”

⁴⁹ Sâi Yohanenâ itâ dukuip, “Patâ, nen a nâinâ gâgât kot sâm wâke molei îksen. Oi zâk nen sot mân ândeipkât kwâkâŋaŋgen.” ⁵⁰ Sâi Yesuŋâ sâip, “Mân kwâkâŋaŋgâbi. Nepziŋâ mân kândaŋbapŋâ ko buku op betziŋan mimbap.”

Samaria a ziŋâ Yesu mirâ aŋgân kârâŋaŋgâwe.

⁵¹ Yesu sumbemân puriksâbam narâk mâte oi Yerusalem kamân âibam kâtigem arip. ⁵² Âibamŋâ arâpnâ nâmbutŋâ sâŋgonzâŋgoi kândom âiwe. Kândom âimŋâ Samaria a zeŋgât kamân nâin takâmŋâ Yesugât mirâ nâin muyagibigât dâzâŋgowe. ⁵³ Yesu zâk Yerusalem kamân âibap, yatâ nâŋgâm mirâ aŋgân kârâwe. ⁵⁴ Mirâ aŋgân kârâne Yakobo sot Yohane, zet zo nâŋgâm Yesu mâsikâm sâwet, “Kembu gâ nâŋgâna sâitâ sumbemân gâbâ kârâp gei ziŋgesibap.” ⁵⁵ Yatâ sâitâ Yesuŋâ puriksâm kwâkâzikip. ⁵⁶ Oi kamân zo birâm kamân nâin âiwe.

Yesu molim ândiândiŋaŋgât den.

(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Oi âine a nâinâ muyageziŋgâm Yesu itâ sâm dukuip, “Gâ zoren mo zoren âibâ sâna moligibat.”

⁵⁸ Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Wâu ulin, zen denziŋan ândime. Nii zuu, zen hângetziŋan zime. Ka a bonjâ, nâ ko isen korem zo buŋ ândiman.”

⁵⁹ Oi Yesuŋâ a nâi muyagem itâ sâm dukuip, “Gâ ga molini.” Sâi a zorâŋ itâ sâm dukuip, “Kembu, nânġâna âi ibânâ hangum gâbat.” ⁶⁰ Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Birânandâ mumuŋandâ ziiŋak hanagonek. Gâ ko âimŋâ Anutu um topŋan ândiândiŋ, zorat den sâna laŋ kârâbap.”

⁶¹ A nâinâ ko Yesu itâ sâm dukuip, “Kembu, nâ moligibatkat otnigap. Gâ nânġâna puriksâm âim torerâpnâ kândâtziŋ kelikŋâ gâbat.” ⁶² Sâi Yesuŋâ itâ dukuip, “A nâi kamân nâi âibamŋâ mâtâbân âim um zagât op puriksâm kândâtŋan ikpap, a yatâ zorâŋ Anutu um topŋan bagibagiŋ, zorat dâp buŋâ.”

10

Arâp donbep sinġi âlip dâzânġobigât sâŋgonzânġoip.

¹ Narâk zorat kwâkŋan Yesuŋâ arâp 70 gâsum sâlâpzânġom nep diŋ sâm ziŋġip. Oi zikŋâ kamân zo âibat sâip, zoren a zagât zagât sâŋgonzânġoip.

² Oi itâ sâm dâzânġoip, “Kâlamân kut ŋai nâi bonjâ donbep, ka nep tuutuun a bituk. Zorat zen nep mariŋanġât sâne nep a muyageziŋġi nepŋan âibi. Nebân âim bonjâ kwâkâm mimbi. ³ Zen âim itâ nânġâbi. Râma gwamŋâ zen wâu ulin zenġât oserân mân sâŋgonzânġua âibe. Yata zo laŋ zen sâŋgonzânġuan. ⁴ Zen irâ kipâke sot kât

mân mem âibi. Oi mâtâbân âim a muyageizîngâm zen sot kin den mân upi. ⁵ Mirâ nâin zâinam mâirâp itâ sâm dâzângobi, “Mirâ umņan lumbenâ zimbap.” ⁶ Sânetâ mirâ zoren a nâi lumbenângât sinġi ândei lumbenâ dinziņangât bonņâ zâkkâren muyagem zimbap. Buņ oi ko lumbenâ dinziņâ, zorat bonņâ ziinān âburibap. ⁷ Mirâ zâibi, zoren tâtat mâme utne nalem ziņgâne nimbi. Nep a zen nep sâņgânņâ minetâ dâp upap. Mirâ laņ mân zâibi.

⁸ Kamân nâin âinetâ buku otziņgâm nalem ziņgâne nimbi. ⁹ Zoren a ambân sisi mâsekziņoot kubikziņgâm kamân mâirâp itâ sâm dâzângobi, ‘Anutu um topņan ândiândiņ mâte otziņgâp.’ ¹⁰ Ka kamân nâin takâne ziņgit mân nâņgânângâ utne kamân sombemân kin itâ sâm dâzângobi. ¹¹ ‘Kinniņan zeņgât gwapgwap taap, zo lâņ gâbâreindâ zemziņgâbap. Zorat topņâ itâ nâņgânek. Anutu um topņan tâtatņâ mâte otziņgi bire.’ ¹² Zorat sa nâņgânek. Gâtâm den kubikkubik narâkņan Sodom kamân mâirâp, zen hâuņâ mem gei kwap otziņgâbap. Ka kamân zorat mâirâp, zen hâuņâ mem zâi kwap otziņgâbap.

¹³ Yei, Koraziņ kamân mâirâp, zen sâknam yâmbât nâņgâbi. Yei, Besaida kamân mâirâp, nep patâ zeņgâren muyagewan, zo yatâ Tiro Sidon zeņgâren muyagei sâi ko mârum âigirâp patâ op umziņ melâņbe. ¹⁴ Zorat ko den kubikkubik narâkņan Tiro Sidon a ambân, zen hâuņâ mem gei kwap otziņgâbap. Ka Koraziņ sot Besaida kamân mâirâp, zen ko hâuņâ mem zâi kwap

otziŋgâbap. ¹⁵ Oi Kapenaum kamân mâirâp, zen dap upi? Zen sumbemân zâibi? Buŋâ. Zen simân geibi.”

¹⁶ Yâtâ sâmŋâ Yesuŋâ arâpŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâi zâk zeŋgât den nâŋgâbapŋâ nâgât den nâŋgâbap. Ka nâi zâk birâziŋgâbapŋâ yatik birânibap. Oi nâi zâk nâ kândâtnom birânibapŋâ sâŋgonnogipŋâ yatik kândâtkom birâŋaŋgâbap.”

Arâpŋâ puriksâne Yesuŋâ Ibânâ mâpâseip.

¹⁷ Yesugât arâp 70, zen âburem gam sâtâre op Yesu den siŋgi okŋaŋgâwe. Itâ sâm dukuwe, “Gâgât korân sâindâ wâke sot kut nâi nâi, ziŋâ dinniŋâ lume.” ¹⁸ Yatâ sânetâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Sataŋ zâk sumbemân gâbâ hânpân yatâ gei koi egâwan. ¹⁹ Nâŋge. Zen mulum sot yaŋgi sot Sataŋgât kut nâi nâi gakârâpŋâ, zo lânne mân tâmbetzâŋgobapkât imbaŋâ ziŋgâwan. ²⁰ Oi wâkeŋâ sâtziŋ lume, zorat zen mân sâtâre upi. Ka kutziŋâ sumbemân kulemguï ziap, zorat sâtâre upi.”

²¹ Narâk zoren Tirik Kaapumŋâ Yesu okŋaŋgi sâtâre op den itâ sâip, “Ibânâ, sumbem sot hân mariŋâ, mâpâsegigan. Gâ a nâŋgânâŋgâziŋaŋgât nâŋgâne patâ opmap, a yatâ zo ko diŋgâ mem tik kwatziŋgâmat. Ka a umziŋaŋgât nâŋgânetâ katep opmap, zo ko diŋgâ sapsum ziŋgâmat. Oi nâ zorat mâpâsegigan. Gâ yatâ muyagem âibap sâm kâtigein.” ²² Yatâ sâmŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Ibânandâ kut nâi nâi zo aksik nâgât bitnan pâip. A zen nannâ topnâ mân nâŋgâm kwâtâtime. Ibânâ, zâk zikŋik nek topnâ nâŋgâmap. Oi yatik a zen Ibânâŋgât topŋâ

mân nânġâm kwâtâtîme. Nannâ ninak nânġâm kwâtâtîman. Oi nannâ nânâ a nâmbutnâ Ibanâ tirâpzângua âlip nânġâbi.”

²³ Yatâ sâmnâ Yesunâ arâpnâ zengâren puriksâm itâ sâm dâzânġoip, “Zen kut nâi nâi sen pup tuuga ikse, zorat umâlip nânġâbi. ²⁴ Nâ dâzânġua nânġânek. Propete a sânginâ sot a kutâ donġep, zen kut nâi nâi ikse, zo ek nânġânâ osiwe. Den sinġi âlip zo nânġânâ urâwe. Oi mân nânġâwe.”

A nânġâ kâsanâ buku oknânġip.

(Mt 22:35-40; Mk 12:28-31)

²⁵ Kembugât gurumin den zorat galem a nânġâ Yesu itâ mâsikip, “Patânâ, dap op ândiândi tâmbânġât sinġi upat?” ²⁶ Sâi Yesunâ den hânġâ itâ mâsikip, “Kembugât gurumin denân dap yatâ zei sâlâpkum nânġâmât?” ²⁷ Mâsiki sâip, “Gâ um dâpkâ sot imbanġâ sot nânġânġâgâ, zo Kembugâ Anutu hâlâluyâk pindâna zimġap. Oi gikanġât otġimap, yatigâk a torenġâ zengât otġibap. Den yatâ zo ziap.” ²⁸ Sâi Yesunâ dukuip, “Den âlip sat. Zorik lum ândiândi tâmbânġât sinġi upan.”

²⁹ A zo a ambân mâteziġan zâizâiġ upam opnâ Yesu itâ mâsikip, “Oi nânġât yatâ buku oknânġâbat?” ³⁰ Sâi Yesunâ den sinġi nâi itâ oknânġip, “A nânġâ Yerusalem kamânân ġâbâ Yeriko kamânân ġeibam mâtâbân arip. Ari ko a kâtik, kâmbu a, zen muyagem komġâ hâmbânġ sot kut nâi nâi ġakânġ beknan mem birânġânġe mâtâbân mumbam op zeip. ³¹ Zei tirik namâ galem a nânġâ mâtâbân âi ekġâ walâm arip.

³² Zâk ari ko tirik namâ galem zengât kore a nâi, Lewigât kâmut zengâren goknâ, zâknâ yatik mâtâbân âim ek walâm arip.

³³ Oi Samaria hânân goknâ, a nâi mâtâbân âi eknâ umnâ nângip. ³⁴ Oi eknâ zâkkâren âim useñâ kelâk sângon, wain too sanjon kâpeip. Oi donji kwâknan pamnâ diim âi lomba namin pamnâ galem oip. ³⁵ Hañsâi âibamnâ lomba namâ galem a kât pindâm itâ sâip, ‘Gâ a zi galem oknangâban. Kât gigan, zorat nângâna mân dâp oi âburem gâbarân kât gibat.’ ”

³⁶ Yesunâ den sinji yatâ sâm sâip, “A karâmbut zo zengâren gâbâ nâi nângâna a kuwe, zo buku oknangip?” ³⁷ Mâsiki sâip, “Galem oknangip, a zorân.” Sâi Yesunâ itâ dukuip, “Gâ âim yatâ op ândiban.”

Maria sot Mata, zekât den sinji.

³⁸ Yesu sot arâpnâ, zen âim kamân nâin takâne ambân nâi kutnâ Mata, zâknâ sâi Yesu mirin zarip. ³⁹ Oi Matagât gatnâ nâi ândeip, kutnâ Maria. Zâknâ Kembangât kinj topnan ge tâi den sinji âlip sâi nângip. ⁴⁰ Matâ zâk naleme om kinjâ itâ nângip, “Nep patâ zei gatnâ mân betnan miap.” Yatâ nângâm Yesugâren âimnâ sâip, “Kembu, gatnandâ birânigi ninak kore uan. Gâ dukuna ga betnan meik.” ⁴¹ Sâi Yesunâ itâ dukuip, “Mata, Mata, gâ kut nâi nâigât nângâm kwâkâm kinzat. Nângâ. Kut nâi nâi bâbâlan upan, zorânâ dâpnan. Maria zâk den sinji âlip nângâm taap. Zâk mân sa birâbap.” ⁴² (-)

11

Ninâuğât Den.

(Mt 6:9-15; 7:7-11)

¹ Yesu zâk hân nâin âim ninâu sâm tâi arâpnâ zengâren gâbâ a nâinâ itâ sâip, “Kembu, Yohaneñâ arâp ninâu kwâkâm zingip, zo yatik kwâkâm ningâ.” ² Sâi Yesuñâ itâ sâm dâzângoip, “Zen ninâu sânam itâ sâbi,

‘Ibâ, gâgât kutkâ hâlâlu zimbap. Gâ gamñâ hân dâp um dap kembu otningâm ândimâmban.

³ Sirâm dâp nalem dâpninjan ningâban.

⁴ Tosaniñ birâban. Nengoot yatik a zengât tosaziñ birâmen, zorat. Top mâsimâsikâyân mân nâmbanban.’ ”

⁵ Yatâ sâmñâ itâ târokwap dâzângom sâip, “Zengâren gâbâ nâinâ nâtik tânâmñan a bukuñâ konsâm dukubap, ‘Bukunâ, gâ nalem karâmbut ni. ⁶ Bukunâ nâinâ nâgâren gâi nalem pindâbam kâruan.’ ⁷ Yatâ sâi mirâ mariñâ, zâk mirinâk tap sâbap, ‘Gâ wangât uman gwâlâ kwâtngat? Mirâ mâtâp doongudoonguñ sot katep uman zie. Zorat ko nâ mân zaat nalem gibat.’ ” ⁸ Yesu zâk yatâ sâmñâ sâip, “Nâ sa nângânek. Mirâ mariñâ, zâk bukuñâ sâi mân nângâm uman zimbap, zo ko sâi âim âim ko zaatñâ kut nâi nâi sap, zo mem pindâbap. ⁹ Zorat nâñâ torenñâ nâi dâzângua nângânek. Zen Kembangâren ninâu sâne ma ko kut nâi nâi zingâbap. Zen kut nâi nâi kârum ma ko muyagibi. Zen mirâ hângiyân kom kine ko mariñâ mirâ mâtâp mem pâmbap. ¹⁰ Nâi zâk ninâu sâi ma ko bonñâ pindâbap. Nâi zâk kârum manâ manâ ko bonñâ muyagibap. Nâi zâk

mirâ hângiyân kom kiri ko mariñâ mâtâp mem pâmbap.

¹¹ Zengâren gâbâ a nâinâ nanñâ saru zuugât sâi mulum pindâbap? ¹² Mo kuruk keetjângât sâi yangi pindâbap? Zo bunâ. Zen a ambân bâliñâziñoot yatâ zorân murarâpziñ kut nâi nâi âlipñâ zingâme. ¹³ Ibâziñâ sumbemân walâwalânandâ zen Tirik Kaapungât sânetâ walâm zingâbap.”

*A ziñâ wâke molimoliñangât Yesu mâsikâwe.
(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)*

¹⁴ A nâi wâkenâ okñangi kopa oip. Oi Yesuñâ wâke molei a zo den âlip sâip. Yatâ oi a ambân ziñ ekñâ nângâne imbanâ oip. ¹⁵ Ka a nâmbutñâ, zen zâkkât itâ sâwe, “Wâke zengât a kutâ Bezebulu, zâknâ imbanâ pindi wâke molizingâmap.” ¹⁶ Sâne nâmbutñâ ziñâ Yesu top likuliku kulem nâi tuubapkât nângâwe. ¹⁷ Oi zâknâ umziñan ekñâ dâzângoip, “Hân nâin zoren kâmbam muyagem kamân dâp kâsa utne kamân zo kwamen zimbap. Mirâ nâin a âmbân ândie, zen kâsa op kâsâpagone mirâziñ kwamen zimbap. ¹⁸ Satañ sot arâpñâ agonetâ nepziñ dap op kâtigem zimbap? Zen nâgât itâ sâme, ‘Bezebuluñâ mam okñangi wâke molizingâmap.’ Zorat san. ¹⁹ Zen nâgât itâ sâme, ‘Bezebuluñâ mam okñangi wâke molizingâmap.’ Zorat mâsikâziñga sânek. Narâpziñâ zen ko nâinâ imbanâ ziñgi wâke molizingâme? Narâpziñâ zen sarâziñangât topñâ sâm muyagime. ²⁰ Nânâ ko Anutugât imbanandâ wâke molizingâman. Zorat ko Anutugât um topñan ândiândigât narâk, zo mâte otziñgi mân nânge.

²¹ A kâwalinootnâ timbâ kâmbamnâ mem mirâ kamânñâ galem op ândei hâlâluyâk zimbap. ²² Oi a kâwalinâ patânâ gamnâ zâknak kâtigem kom sikum kut nâi nâi beknan memnâ kâsâpkubap.

²³ Nâi zâk nâ buku mân otnibapnâ kâsa otnibap. Nâi zâk nepnâ on galem mân upapnâ kândanbap.

²⁴ Wâkenâ ayân gâbâ takâm hân a mân ândiândinân âim tâtatnâ kârubap. Kârûm mân muyagemnâ sâbap, ‘Mirânâ birâm gâwan, zorenâk âburem dum âibâ.’ ²⁵ Yatâ sâm âburem âi ikpap. A umnâ sanjon kubikkubiknâ zimbap. ²⁶ Zo zeî eknâ a bukurâpnâ nâmburân zagât, ziknâ dâp yâtâ buñâ, bâliñ kâtiknâ, zo diizingi ga a umnanâk zo tâtat mâme upi. Oi a zâk mârûm bâliñâ ândeiñâ bet bâliñ op kwâtâtibap.”

²⁷ Den yatâ sâm kiri a oserân gâbâ ambân nâinâ den kâtiknâ den sâm sâip, “Ambân nâi mingimnâ nam gigip, zâkkât nânğa sâtârenoot uap.” ²⁸ Sâi Yesunâ nânğâm itâ sâip, “Ee. Ka nânğa sa nânğânek. A ambân Anutugât den nânğâm lume, zenğât nânğa sâtârenoot uap.”

Kulemgât kâuk birânğânğâne dâzânğoiip.

(Mt 12:38-42; Mk 8:12)

²⁹ A ambân donbep, zen zâkkâren mindunetâ topkwap den itâ sâm dâzânğoiip, “A ambân narâk ziren ândie, zo nânğânânğâziñ bâliñâ oi top lâkulâkugât kulem iknam kâuk birâme. Oi zen kulem nâi buñâ. Propete Yona, zâk Niniwe zenğâren kulem oip, zo yatâ âsagei ikpi. ³⁰ Mârûmnan Yona zâk Niniwe a zen bâliñâziñ kândâtkom Anutu mâte oknânğâbigât girem den dâzânğoiip. A ambân narâk ziren ândie, zen yatâ

upigât den dâzângoman. Nâ zengât kulem nâi op ândian. ³¹ Hân torenge mârûmjan ambân kutâ nâi ândeip. Den kubikkubik narâkjan ambân kutâ zorâj zaatjâ a kâmut narâk ziren ândie, zengât bâlijâziñâ sapsugi hâuñâ mimbi. Zo yen buñâ. Ambân zo Salomogâren gâbâ nângânângâ âlipjâ mimbat sâm hân torenge gâbâ gâip. Oi narâk ziren a nâi nâ ândian. Nâ Salomo wâlan. Ziñ wangât op nâgât den birâme. ³² Niniwe kamân mâirâpñâ, zen zo yatigâk den kubikkubik narâkjan zen zaatjâ a kâmut zi zengât bâlijâziñâ sapsune hâuñâ mimbi. Wangât, Niniwe kamân mâirâp, zen Yonagât den nângâm umziñ melânâwe, zorat. Oi narâk ziren a nâi nâ ândian, zirâj Yona wâlan.

³³ Zen kârâp sâum mân tik pame. Âmañ kâligen mân pam kwârakume. Zo buñâ. Âsakñâ zo tâtatjâ kwâkjan pane mirâ umjan âsakñâ âsagei a zen zâim ikpi. ³⁴ Siñgâ zo sâkkañgât âsakñâ. Siñgâ âlipjâ tâi ko sâkkâ zâk âsakjan tâpap. Ka siñgâ nâtâtik kâri ko sâkkâ nâtâtik muyagibap. ³⁵ Zorat ko zen galem orañgâm ândibi. Umziñan nâtâtik muyagebapkât yatâ op ândibi. ³⁶ Zen um sâk nâtâtik buñâ. Âsakjik op nañgâbabân hâlâluyâk âsagem nañgâbap. Kârâp âsakjandâ âsagemap yatâ.”

Siñgi âlip sâkjik mân lubi.

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lu 20:45-47)

³⁷ Den zo sâm nañgâm ândei Parisaio a nâiñâ nalem nimbapkât sâi mirin zâim nalem niniñan tâip. ³⁸ Yesu zâk bikjâ mân sañgon zâi tâipkât

Parisaio a zâk nânġi mân dâp oip. ³⁹ Oi zorat Kembuġâ itâ dukuip, “Parisaio a zen hâkop sâkġik saġonme. Umziġan ko on kâmbu sot bâliġâ piksâm ziap. ⁴⁰ Zen a nânġânġâziġ buġ. Dap nânġe? Anutu zâk kut nâi nâi zorat sâkġâ muyageipġâ umġâ mân muyageip? ⁴¹ Zorat zen a kanpitâ zeġġât umziġ patâ zeġ kut nâi nâi âlipġâ, zo mem ziġġâm umziġâ salekkubap.

⁴² Yei, Parisaio, zen daġġât sot kânġan, zomap, kut nâi nâi zo bâzagârân ġâbâ kânok Kembuġât siġġi sâm pame. Zorat torenġâ den târârakġâ sot Anutugât umziġ patâ nânġânġâ, zo birâme. Nâi lumġâ nâi lubi. Zo yatâ upi.

⁴³ Yei, Parisaio, zen mâpâmâpâse namin a sâtnġâ tapmeyân mâte tâtnat sâme. A ambân sombemân sâm âlip kwatniġġâbigât umziġ patâ kinmap.

⁴⁴ Yei, Parisaio, zen a hanzânġowe kwak yatâ hibuk op zeġ a zen mân ek kwâkġan âim game. Zen zo yatâ. Umziġan bâliġâ kârakġâ ziap. Oi a ambân ziġâ sâkziġâ ikne âlip opmap.”

Propete a zânġowe, zeġġât den.

⁴⁵ Yesu zâk den yatâ sâi Kembuġât gurumin a nâiġâ sâtnġan mem itâ sâip, “Patâ, ġâ den yatâ sânanâ Kembuġât gurumin a neġġât den sâm bâliġ kwatniġġat uap.” ⁴⁶ Yatâ sâi. Yesuġâ hâuġâ itâ mâburem dukuip, “Yei, Kembuġât gurumin den zorat galem a, zen kut nâi nâi yâmbâtnġâ a kwâkziġan pam ziġ bet bâsaġ ândime.

⁴⁷ Yei, Sâkurâpziġ zen Propete zânġowe, zeġġât kwagân kât kâsaġet mindune kiri neule mot tuume. ⁴⁸ Yatâ op sâkurâpziġ zeġġât nânġâne âlip

oi ziñâ zângowe, zo zengât kwagân neule mot tuume.

⁴⁹ Zorat Anutugât nângânângâyân den ñai itâ muyageip, ‘Nâ zengâren Propete sot Aposolo sângonzângua gine nâmbutñâ zângom molizingâm a nâmbutñâ zângone mumbi.’ ⁵⁰ Oi zorat mârumñan a muyamuyagiñ narâkñan topkwap Propete zângone gilâmziñ geip, zorat tosa zo narâk zi ândie, zengâren mâkâbap. ⁵¹ Kâmbam zo mârumñan Abegâren gâbâ târokoi gam Sakaria, zâk tirik namin Kembugât sinji nalem uunâ zo nanğâmñan kuwe. Nâ perâkñak sa nângânek. Kâmbam zorat tosa a kâmut zi zengâren mâkâbap.

⁵² Kembugât gurumin a zen nângânângâ âlipkât mâtâp doonğuwe. Mâtâp doonğumñâ nanjo mem pâpan mem âiwe. Ziiñak nanğoyân mân bagiwe. Oi a ambân baginam utne mâtâp pâke kwarâwe.”

⁵³ Den yatâ sâm ari Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a, zen topkwap ândei ândim yatâ op den sâi kâitkum mâsikâm âiwe. ⁵⁴ Oi lâunñan gâbâ den ñai nângâne bâliñâ oi denân pânatkât ek galem op ândiwe.

12

Yeusñâ Parisaio a sarâziñangât girem dâzânğoiip.

(Mt 10:26-27)

¹ Oi a ambân doñbep patâ Yesugâren mindum pâlâtâñ kin kiyân lân lân urâwe. Yatâ op kine topkwap arâp den itâ sâm dâzânğoiip, “Zen Parisaio zengât arik bâliñ zengâren âsagebapkât

kârum ândibi. Sarâziņangât op san. ² Kut nâi nâi tik ziap, zo mân tik zimbap. Zo nâran mâbâlakņibap. Oi kut nâi nâi tik pâpanņâ, zo nâran kagibap. ³ Nâtigân den tik sâme, zo gâtâm maayân âsagibap. Mirâ umņan halop den sâme, zo gâtâm sombem kabâņan sâm muyagibi.”

Yesuņâ kenġât den dâzâņgoip.

(Mt 10:28-31)

⁴ “Bukurâpnâ, nâ itâ dâzâņgobâ. A sâkziņik zâņgobi, zeņġât mân kenġât upi. Zen um dâpziņ mân tâmbetkubi.

⁵ Nâigât kenġât upi, zorat dâzâņgua nâņġânek. Zâk gomņâ kâbakņei simân geibangât imbanâ zemņâņġap, Anutu, zâkkât kenġât op ândibi.

⁶ Nii sâmbâlâle, zo sâņġân patâ buņâ. Kât kuriņâ mâiktârâ zagât pam bâtnâmbut mimban. Oi Anutu zâk zen pisuk patâ ziņġit naņġâmâp. ⁷ Zâkņâ a zeņġât kâukziņ sâmotņâ aksik teņġâziņ ek nâņġâm naņġâmâp, zorat kenġât buņ ândibi. Zen sâmbâlâle yatâ buņâ. Zen a. Anutu zâk umņandâ ġâsuziņġâmâp.

⁸ Oi nâi dâzâņgua nâņġânek. Nâi zâk a ambân mâteziņan sâm âlip kwatnimâp, zo ko a bonņâ, nâ yatigâk Anutugât sumbem arâpņâ zeņġât mâteziņan sâm âlip kwâkņangâbat. ⁹ Oi nâi zâk a ambân mâteziņan kwâimbânibap, zo ko a bonņâ, nâņġoot yatigâk sumbem a mâteziņan kwâimbânangâbat.”

Kaapumġât den.

(Mt 12:32; 10:19-20)

¹⁰ “Nâi zâk a bonņâ nâ sâm bâliņ kwatnibap, zakkât bâliņâ zo âlip birâbirâņâ. Ka nâi zâk Tirik

Kaapum sâmbâliņ kwâkņangâbap, zâkkât tosa zo Anutuņâ mân birâbap.

¹¹ Gâtâm mâpâmâpâse namâziņan mo a kutâ zeņgâren diizingâm âine den toren dap sânat sâmbâliņ kwâkâ mân upi. ¹² Narâk zoren den sâbi, zo Tirik Kaapumņâ sapsun zingâbap.”

Kât sikumgât âkņâle mân upi.

¹³ A osetziņan gâbâ a nâiņâ Yesu itâ sâmbâliņ, “Patâ, âtânâ zâk ibânaņgât bet boi zikņik mem ândiap, zorat gâ dukunandâ kâsâpkum torenņâ nâ nibap.” ¹⁴ Sâi Yesuņâ itâ dukui, “Nâiņâ nâ a sâtņâ mo a kutâ nâbaripkât nâgâren ga sat?” ¹⁵ Yatâ sâmbâliņ den itâ târokwâip, “A nâmbutņâ kut nâi nâi patâ zemzingap, zo ko ândiândi bonņâ mân zingâbap. Yatâ opņâ umziņ galem op ândibi. Zen kât sikumgât âkņâle mân op ândibi.”

¹⁶ Yatâ sâmbâliņ den sumbuņâ nâi itâ dâzângoip, “Sikum a nâigât kâlamņan gom sambe patâ zemņangip. ¹⁷ Oi umņandâ itâ nângip, ‘Nâ dap upat? Kut nâi nâi donbep patâ zemņigap, zorat mirâņâ mân kinzap.’ ¹⁸ Yatâ nângâm sâip, ‘Itâ upat. Nâ nalem silep kândaņ nilip patâ tuumņâ zoren âi pa tâpap. ¹⁹ Gomsambe zemņigapkât mulunâk tâi narâk kârep om nem zâibat. Zorat sâtâre kwâkņan ândibat.’ ²⁰ Yata sâi Anutuņâ itâ sâmbâliņ, ‘O, a nângânângâgâ buņâ, nâtik ziren ândiândigâ bekan mimbat. Kut nâi nâi minduin, zo nâigât upap?’ ²¹ Zorat sa nângânek. Nâi zâk yatik Anutugât mân nângânângâ op zikņâ siņgi sikum kut nâi nâi mindui tâkņangâbap, zo ko Anutuņâ zo yatik okņangâbap. Anutuņâ a yatâ zo egi kanpitâ upap.”

Sâkkât kut nâi nâi, zorat mân nângâm kwâkâm ândibi.

(Mt 6:25-34)

²² Yesunâ arâpñâ itâ dâzângom sâip, “Zorat op dâzângobâ. Itâ mân sâbi, ‘Nen wan wan nem ândinat?’ Mo sâkziñgât itâ mân sâbi, ‘Nen wan wan mem ândinat?’ ²³ Nalemñâ bon buñâ. Ândiândiñâ bonñâ. Sâk pâkeñâ bonñâ buñâ. Sâkziñandâ bonñâ. ²⁴ Zen nii zingit nângâbi. Zen nep mân kârâm kâmitme. Zen nalem mân mindune tâpmap. Oi lañ Anutuñâ nalem muyagem zingâmap. Zen ko nii yatâ buñâ. Zen a. Anutu, zâk umñandâ gâsuzingâmap. ²⁵ Zen ândiândiziñgât nângâm kwâkâm ko âlip ândine âi topñan subap? ²⁶ Zen kut nâi mâik, zo âlip mân galem upme, zorâñâ wângât kut nâi nâi torenñgât nângâm kwâkâ upme?

²⁷ Zen pâliñpâliñgât neulenâ âsagemap, zo ek nângânek. Zâk hâmbâ nep mân tuumap. Oi sa nângânek. A kutâ Salomo, zâk sikum patâ sot neule âlip zemñangip. Ka zâk hâmbâ neulenoot zo yatâ mân mem ândeip. ²⁸ Oi neule âlip, zo hibukñan itârâñ muyagei muka sâmbum pane kârâbân simbap. Anutuñâ sâi neule âlipñâ muyagemap. Oi zengât sâk pâke mot mân muyagem zingâbap sâme? Nângâm pâlatâñziñ buñâ, zen. Kembuñâ ko âlip galem otziñgâbap. ²⁹ Oi zen itâ mân nângâbi, ‘Nen wan wan nem ândinat?’ Nalemgât nângâ kwâkâ mân op ândibi. ³⁰ Um kâtik a ambân hân dâp, zen um nângânângâziñ zoren pane zemap. Zen ko yatâ mân upi. Ibâziñandâ wan wangât kwakse, zo

ek nângâmop. ³¹ Anutu um topņan ândibi, zorat umziņ pane zimbap. Yatâ utneta sâkkât kut nâi nâi aksik ziņgâbap.

³² Râma gakânâ, zen kenġât mân op ândibi. Ibâziņâ zâk um topņanġât siņgi kwaziņġip. ³³ Zen kut nâi nâi zemziņġap, zo a ambân kanpitâ ziņġâbi. Yatâ opņâ sumbemân sikum bonņâ, zinziņâ, zo mimbi. Zoren kâmbu a ziņ mân mimbi. Zoren wâsâsâņ ziņ mân tâmbetkubi. ³⁴ Kut nâi nâiziņâ zemabân, zoren yatik umziņ pane zemap.”

Um wâġân ândiândigât den.

³⁵ “Zen petziņ lapņâ kârâpziņ sâune sei mambât ândibi. ³⁶ Kore a zen a kutâziņandâ hân kârebân ġâbâ âburem gam hâņġiyân koî mâtâp mem pambigât mambât ândibi. Zen yatâ op ândibi. ³⁷ A kutâ, zâk âburem ġâi kore arâpņâ um gwâlâ ândine muyageziņġâm zeņġât nâņġi sâtâreņoot upap. Nâ perâkņâk dâzâņġobâ. Zâk nepkât pet lapņâ nalem tap niniņan zâmbari nalem nimbigât kore otziņġâbap. ³⁸ A kutâ, zâk nâtik tânâmņan mo haņsâsâġât purikâsm ġâi um wâġân ândine muyageziņġâbap, zo ko âlip upap.

³⁹ Zen itâ nâņġânek. Kamân nâigât a zen kâsa nâtik ziren takâbi, narâk zo yatâ nâņġâm um wâġânâk ândim kamânziņ ġalem upi. ⁴⁰ Oi a bonņâ nâ puriksâbatkât narâkņâ mân nâņġâm ândie. Narâknâ mân nâņġâm tâtne ġâbat, zorat mambâtnim um wâġân ândibi.”

*Kore a bâliņanġât den.
(Mt 24:45-51)*

⁴¹ Yesu zâk den yatâ sâi Peteronjâ itâ sâm mâsikip, “Kembu, gâ den alotnjâ zi niinjik mo ârândân niņangât sat?” ⁴² Mâsiki Kembunâ den sumbunâ nâi itâ sâip, “A kutâ nâi zâk kore a gakârâpnjâ zenğât galem a nâi pam itâ dukubap, ‘Nâ âi ândia galem otziņgâm ândim narâkņan nalem dâpziņanâk ziņgâm ândiban.’ Oi zâk dap ândei galem a nâņgânâņgânoot sot sât luluņoot sâsânjâ? ⁴³ Galem a zâk nep sâm pindâpindân, zo dâņjâk galem oi patâņandâ gâbap, galem a yatâ zorat nâņgi âlip upap. ⁴⁴ Nâ bonjâ sa nâņgâne. A kutâ zâkņâ galem a zo patâ pam kut nâi nâi galem upapkât sâm pindâbap. ⁴⁵ Oi galem anjâ umņan itâ nâņgâbap, ‘Patânâ, zâk kârebân âimņâ kek mân gâbap.’ Yatâ nâņgâm kore a ambân zâņgom mem nâi nâi otziņgâbap. Otziņgâmņâ nalem om nem too kâtik nem um gulip op ândibap. ⁴⁶ A kutânjâ gâbapkât mân nâņgâm gulipmalip ândibap oi a kutâ zo gam kom kâbakņei bâliņ mâme osetziņan âi ândibap.

⁴⁷ Kore a nâi zâk patâņangât den nâņgâm diņâ kwâkâbap, patânjâ zâk tâkņâ lapitpap. Oi hâuņâ mem zâi kwap pindâbap. ⁴⁸ Oi nâi zâk patâņangât den mân nâņgâm den kwâkâbap, zo zâk tâkņâ lapitpap. Zo hâuņâ mem gei kwap pindâbap. A nâi zâk kut nâi nâi yâmbâtnjâ pindâpindân, zo bonjâ yâmbâtnjik muyagei dâp upap. Oi nâi zâk nep patâ sâm pindipņâ nep patâ zo tuugi dâp upap.”

*Yesunjâ kârâp mem geip.
(Mt 10:34-36)*

49 “Nâ hânân kârâp ua sem kut nâi nâi bâlinâ sem pitin̄kubapkât gem gâwan. 50 Too sanjon niibi, zorat nânġâm ândim umnâ yâmbâriap. 51 Zen nâġât itâ mân sâbi, ‘Zâk lumbeŋ muyagibapkât geip,’ Yatâ bunâ. Nâ kâmbam âbânġubapkât gewan. Nâ kâsâpžânġobatkât gem gâwan. Zen dinnânġât op kâsâpagom ândibi. 52 Oi itârânġ topkwap itâ muyagibap. Mirâ nâiġât a ambân bâtnâmbut, zen âbânġum toren zagât toren karâmbut upi. 53 Nanġâ ibanġâ, zet kâsâpagobabot. Oi mam bârat, zet kâsâpagobabot. Iran sibun, zet kâsâpagobabot.”

Kembugât kulem ikpi.

(Mt 5:25-26; 16:1-4)

54 Yatâ sâmġâ a ambân aksik itâ sâm dâzânġoip, “Mirâ sumunkoi zen itâ sâme, ‘Map gâbamap.’ Sâne map gâmap. 55 Mirâ pitâyânġâm zeï ekġâ sâme, ‘Maa upâmap.’ Sâne yatâ opmap. 56 Sarâ a ambân, zen sumbemġât tobatġâ ekġâ nânġâme. Ka zen nâġât topnâ mân nânġâm kwâtâttime.

57 Zen wangât mâtâp târârak sot ġânġonġâ, zo mân kâsâpkum ek nânġâme? 58 Ġâ buku nâi sot kâsâp op dinzikġâ zo kek kubikpabot. Yatâ mân otna kâsagandâ diġġâ top likuliku agâren sâi zâkġâ nânġâm kâwali arâpġâ sâi ġâsum diġġim tâk namin ġâbanbi. 59 Nâ perâkġak dâġobâ. Ġâ yen mân ġâban. Ġâ zoren tap ko kâsagâ kât pindâna âkiyâk ġâban.”

13

Umnin mân melânġindâ Anutu kâbakġenġâbap.

¹ Narâk zoren a nâmbutņâ ziņâ Yesu den sinġi itâ dukuwe, “Galilaia a nâmbutņâ, zen Anutugât sinġi sâm makau kom unam utnetâ Pilatonâ sâi kâwali arâpņâ ziņâ zâņgom naņgâwe. Zâņgone a gilâm sot makau gilâm, zo ârândâņ mâpotne giarip.” ² Den sinġi yatâ dukune itâ mâsikâziņġip, “Zen dap nâņge? Zengât tosaņâ Galilaia a nâmbutņâ zengât tosa walip, zorat tosaġât op tâmbetzâņgoip? ³ Yatâ buņâ. A nâmbutņâ zen tosaziņoorâk ândie. Zen umziņ mân melâņbiyân yatigâk tâmbetagoi. ⁴ Yerusalem kamânân a kiin nâmburân karâmbut Siloam mirâ kêrep patâņâ kwâratzâņgoip. A kiin nâmburân kârâmbut zo tosaziņandâ Yerusalem kamân mâirâp nâmbutņâ walâziņġip? ⁵ Yatâ buņâ. Nâmbutņâ zengât tosa ziap. Dâzâņgua nâņgânek. Zen umziņ mân melâņbiyân yatigâk tâmbetagom kwâkâbi.”

⁶ Den zo sâm naņgâm Yesuņâ den sumbuņâ itâ sâip, “A nâiņâ nepņan nak koset nâi kâmiri lâmbarip. Oi mariņâ zâk bonņaņġât âi kârumâip. ⁷ Yatâ opņâ nep galem a itâ dukum sâip, ‘Nâņgâ. Nâ nak zirat bonņâ kârum ândia kendon patâ karâmbut âkap. Nak zo bonņâ mân opmap, zorat ko kârâban. Wangât hâņġât kelâkņâ yen mimbap?’ ⁸ Yatâ sâi ko galem aņâ itâ dukuiġip, ‘Patâ, gâ birâna kendon kânok zi kirik. Oi nâņâ topņan hân kârâm pa pambâ. ⁹ Yatâ ua narâk nâiņ bonņâ âsaġibap mo buņâ, zo iktat. Oi bon mân oi ek sâna kârâm pândat.’ ”

Yesuņâ kendonân ambân nâi kubigip.

¹⁰ Narâk nâiņ Yesuņâ mâpâmâpâse namin zâim den sinġi âlip dâzâņgoip. ¹¹ Oi mâpâmâpâse

namin zo ambân n̄ai tâip. Kendon patâ kiin nâmburân karâmbut umņan wâkenjâ okņanġi ândeip. Wâkenjâ okņanġi kândâtņâ pindiņsâm ândeip. Dap op winziksâm ândibap? ¹² Yesuņâ ambân zo ekņâ itâ dukuip, “Ambân gâ winziksânangât san.” ¹³ Yatâ sâmņâ bikņandâ kâukņan pâi kândât winziksâi Anutu mâpâseip. ¹⁴ Yesuņâ kendonân ambân zo kubigipkât mâpâmâpâse namâ galem aņġi nâņġi bâlei kuk op sâip, “Nep mâme hilâm nâmburân kânok ziap. Zoren gane kubikziņġâbap.” ¹⁵ Yatâ sâi Yesuņâ itâ mâburem dukuip, “Sarâ a zen. Kendonân donġi sot makâu gakârâpziņ too nimbigât diizziņġâm âime. ¹⁶ Ambân zi Abaramġât kiun. Sataņġâ saagi kendon kiin nâmburân karâmbut yatâ op ândeip. Oi nâņġi kendonân kubiksan, zo nâņġâne mân dâp uap?” ¹⁷ Yatâ sâi ko kâsa okņanġâwenġa aņun urâwe. A ambân kâmut, zen ko kulem zorat umâlep patâ urâwe.

Kembugât den zo wakum keetņâ yatâ.

(Mt 13:31-33; Mk 4:30-32)

¹⁸ Yesu zâk den itâ târokwap dâzânġoip, “Antuġât siņġi âlip zorat mâtâp, zo wanân dâpkwap sâbâ? ¹⁹ Zo wakum keetņâ yatâ. A nâiņġa nepņan âi kendi kâmņâ takâm nak oip. Oi nui ziņġa gamņâ bâranņan pam tapme.” ²⁰ Oi itâ târokwap sâip, “Siņġi âlipkât mâtâp, zo wanân dâpkwapâ? ²¹ Zâk sii daņġât yatâ. Ambân nâiņġa sii daņġât nalemân pam oi sei nalem naam donġbep op naņġip.”

Sumbemân bagibagiņanġât den.

(Mt 7:13-14, 21-23)

²² Yesu zâk Yerusalem kamânân âibam âim kamân patâ sot kamân mâik mâigân sinji âlip dâzângom arip. ²³ Ari a nâinâ mâsikâm sâip, “Kembu, a bituktâ zinâ sumbemân zâibi, mo dap?” ²⁴ Oi Yesuñâ den nâi itâ dâzângoip, “Mâtâp gâbâkñan bagibigât kâtigibi. Nâ dâzângua nângânek. A ambân donbep patâ, zinâ mâtâp gâbâkñan baginam osibi. ²⁵ Mirâ mariñâ, nâ zaat hângi doongua hângiyân kom itâ sâbi, ‘Kembu, mâtâp mem pânân.’ Sâne itâ dâzângobat, ‘Nâ zen mân nângâziñgan. Zen waniñ gok?’ ²⁶ Mâsikâziñga zen hâuñâ itâ sâm dâtnobi, ‘Nen gâ sot ândim too nalem niwen. Oi kamâniñangât sombemân den sinji âlip sâna nângâwen.’ ²⁷ Yatâ sâne itâ dâzângobat, ‘Dâzânguan zo, zen waniñ gok? Nâ mân nângâziñgan. Bâliñ mâme a, zen birâninek.’ ²⁸ Oi Abaram, Isaka, Yakobo sot Propete nâmbuñâ Anutugât um topñan ândinetâ ziñgitpi. Ka zen ko âkñan ândimñâ umbâlâ op isem ândibi. ²⁹ Oi hân mirâsiñ takâtakâñan sot geigeiñan sot hân toren toren, zobâ a ambân takâm Anutugât um topñan bagimñâ sii nalem patâ nem sâtâre op zimbi. ³⁰ Nângânek. A bet, zeñgâren gâbâ nâmbutñandâ kândom upi. A kândom, zeñgâren gâbâ nâmbutñandâ bet upi.”

Herodegât den.

³¹ Narâk zoren Parisaio a nâmbutñâ zin Yesugâren gam itâ sâm dukuwe, “Herodeñâ gobat sapkât hân zi birâm âi.” ³² Sânetâ dâzângoip, “Zen âburem âim wâu ulin zo nâgât itâ sâm dukubi, ‘Nângâ. Nâ irâk sot muka wâke moliziñgâbat sot mâsek kubikziñgâbat. Hañsâi mâra nep tuuga

âkâbap.’ ³³ Itârân, muka sot mâra mâtâp âibatkat sâsânâ. Yerusalem kamânânâk Propete zângome. Nâ zoren zaria nobi. Mân zaria sâi ko dap yatâ nobe?”

*Yerusalem kamângât den girem dâzânngoip.
(Mt 23:37-39)*

³⁴ Yatâ sâm sâip, “O Yerusalem kamân marirâp, zen Propete zângome. Anutuñâ kore a sângonzânngoi zengâren gâne kâtñâ mem zângome. Kurukñâ gwamârâp gâbâreziñgâm abâtñandâ lâmbamzângomap, yatigâk nânâ a ambân kâmut kinnâ topñan gâbâreziñgâbâ sa birânime. ³⁵ Nânngânek. Mirâ kamânziñâ nânâ birâbat. Nâ sa nânngânek. Zen dum mân nek ândim itâ sâm nikpi, Kembugât sâtkât gaap, zâk sâm âlip kwâkñanngânâ.”

14

Kendonân Yesuñâ mâsek a ñâi kubikñanngip.

¹ Yuda zengât kendon ñâin Parisaio a zengât a sâtñâ ñâiñâ Yesu nalemgât diigi mirânjan zarip. Oi a nâmbutñâ zen zâk sot nalem ninam diñanngât dap sâbap sâm ek tarâwe. ² Oi a ñâi kiñ bik lâmbatlâmbat zoren zâi tâip. ³ Oi Yesuñâ ekñâ Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a mâsikâziñgâm sâip. “Zen sânek. Kendonân a kubikkubikñâ, zo orotñâ mo mân orotñâ?” ⁴ Yatâ sâi hirînsâm kine Yesuñâ a zo bikñandâ gâsum kubikñanngâm sângongui arip. ⁵ Ari ko itâ dâzânngoip, “Zengâren gâbâ a ñâigât nannâ mo makau kendonân lamân giari birâne tâpap mo

sâmbune kopgâbap?” ⁶Yatâ dâzânḡoi den torenḡâ dukunam kwakḡâ birâwe.

Zen sâk mâme mân upi.

⁷A nalem ninam diizingi mirin zâiwe. Mirin zâim kian mâteyâk âi tatne Yesunâ zingitḡâ itâ dâzânḡoi, ⁸“Gâ a ḡaiḡâ sii nalem om sâi gamḡâ kian mâteyâk mân tâpan. Gâ kian mâteyâk âi tâtnandâ a pâtâ ḡai gâbap. ⁹Gâi sii nalem mariḡâ itâ dâgobap. ‘Zo zâkkât tâtat. Gâ âmbi âi.’ Dâgogi a yenḡâ zenḡât kian kândâtḡan âi tap anun upan. ¹⁰ḡaiḡâ sâi gamḡâ a gigiḡâ zenḡât kianân tâpan. Tâtna sii nalem mariḡandâ gekḡâ itâ dâgobap, ‘Buku, ḡâ zâi kian mâteyâk tâtnan.’ Yatâ dâgogi a mâzeiḡan umâlep patâ nânḡâban. ¹¹ḡai zâk umḡâ mem ge kwap ândibap, zâk ko mem zaatza-atḡâ. Ka ḡai zâk sâk mâme op ândibap, zo ko mem ge kwâkwatḡâ.”

¹²Yatâ sâmḡâ a diigip, zo itâ târokwap dukuip, “Gâ si nalem umbam buku, âtâ mun, torerâpkâ, kamârâpkâ mân diizingâban. Wangât, zenḡoot yatik narâk ḡain diigim hâuḡâ mâkâne âkâbap, zorat. ¹³Itâ upan. Sii nalem ona sei a gigiḡâ sot kiḡ bitziḡ bâliḡ sot sen ḡâtâtik, a ambân yatâ zo diizingâban. ¹⁴Yatâ otna zenḡoot hauḡâ mân mâkâne tosâziḡâ yen zei a târârakḡâ zaatpi, narâk zoren Anutuḡâ hâuḡâ gibap.”

Sii nalem patâḡât den sumbuḡâ.

(Mt 22:1-14)

¹⁵Sâi nalem ârândân nem tarâwe, zenḡâren gâbâ a ḡaiḡâ itâ sâip, “ḡai zâk Anutugât um topḡan nalem nimbap, zâkkât nânḡa sâtârenḡoot

uap.” ¹⁶ Sâi Yesuñâ den singi nâi itâ dukui, “A patâ nâi sii nalem oip. ¹⁷ Sii nalem uuñâ narâk mâte oi kore a nâi sânḡongoi âi a zen zop kânḡan sâsânâ, zo itâ dâzânḡoip, ‘Nalem mârûm om kâtânḡ tuugen. Ganek.’ ¹⁸ Sâm dâzânḡoi zen kut nâi nâiyân tâbi sâm birâm tarâwe. Oi nâi zâk sâip, ‘Nâ hân nâi kwâlâwan, zo ikpam âibâman. Zorat ḡâ patâḡâ dukuna nânḡi mân bâliḡ upap.’ ¹⁹ Nâi zâk sâip, ‘Nâ makau bâzagât sânḡân mewan, zo âi zingitpâman. Zorat patâḡâ dukuna nânḡi mân bâliḡ upap.’ ²⁰ Nâi zâk sâip, ‘Nâ ambân mewangât mân ḡâbat.’

²¹ Yatâ sâne kore a âburem âi patânâ dukui nânḡâm kuk op itâ dukum sânḡonguiḡ, ‘Ḡâ kamânân mâtâp patin sot mâik mâiḡân âim a ambân zo yatâ zo diizingâna ganek.’ ²² Sâi kore a zâk yatâ opñâ patânâ dukum sâip, ‘Patâ, ḡâ den sat, zo lugan. Oi mirâ zo mân pikse.’ Dukui patânâ itâ dukui, ²³ ‘Ḡâ dum âi kamân âkḡan mâtâbân hibukḡan âi ḡâsum diizingâna ga mirânan piksâbi. ²⁴ Nâ itâ dâzânḡua nânḡânek. A kândom zop dâzânḡowan, zen mânâk nimbi.’ ”

Yesu molimoliḡanḡât den.

(Mt 10:37-38)

²⁵ A ambân kâmut patâ Yesu molim âine puriksâm itâ dâzânḡoip, ²⁶ “Nâi zâk nâḡâren ga ândibâ sâm ibâ mamñâ sot ambin murarânâ sot âtâ munñâ ponânâ sot ândiândiñâ, zen mân birâzingâbam upap, zâk nâḡât a mân op ândibap. ²⁷ Nâi zâk zikñâ poru nakñâ mân lum nâḡât mâtâp lânḡap, zâk nâḡât a mân op ândibap.

28 Zengâren gâbâ a nâi mirâ tuubamñâ sângânñâ sâlâpkum kubik tuubap mo mân tuubap, zorat topñâ ek nângâbap. 29 Oi yatâ mân opñâ kegâk mirânñâ tandâ pâi giari kâtnâ kârum birâbap. Biri ko a ambân ziñâ ekñâ girâññangâbi. 30 Zen itâ sâbi, ‘A zi âsak op mirâ patâ tuubam op tandâ kwânângâm biri kinzap.’

31 A kutâ nâiñâ a kutâ nâi kumbamñâ kegâk mân âibap. Zâk itâ nângâm kwâkâbap, ‘Nen a bituk ândienñâ ândi a donbep ândie. Zen âlip zângonat mo buñâ?’ 32 Ziñangât nângi gigin oi kâsa kârebân tatne kâwali a nâmbutñâ sângonzângoi zen âi lumbenangât den sâne lumben op ândibi.

33 Oi yatik zengâren gâbâ nâiñâ kut nâi nâiñâ zo mân birâmñâ dabân nâgât a op ândibap? Zâk nâgât mân upap.”

34 Yatâ sâmñâ den sumbuñâ nâi itâ sâip, “Sii zo naamñâ. Ka siigât naamñâ buñ oi ko dap oindâ naamñâ dum upap? Zo buñâ. 35 Sii bâliñâ zo yatâ mo yatâ orotñâ, zo mân ziap. Zo yen lum pâindâ âibap. A nâi zâk kindapñootñâ den zi nângâbap.”

15

Râma galem agât den sinji.

(Mt 18:12-14)

1 Kât mimiñâ a sot bâliñ mâme a, zen Yesugâren den sinji âlip nângânânam mindumarâwe. 2 Oi Parisaio a sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen zorat nângâne bâliñ oi Yesugât itâ sâwe, “A zâk bâliñ mâme a zen sot tap nalem nemap. Man orotñâ zo opmap.”

³ Yatâ sâne Yesunâ den sumbuñâ ñâi itâ sâm dâzângoip, ⁴ “Zengâren gâbâ a ñâigât râma 1 handeret ândibi. Oi zengâren gâbâ kânoktâ âi buñ oi birâbap? Zo yatâ buñâ. Kâmut patâ 99 zo birâziñgâm buñ upap, zo kârubap. ⁵ Kârum ma muyagem umâlip op âkom âibap. ⁶ Âim bukurâp sot kamârâp dâzângom sâbap, ‘Sâtâre utnâ. Râmanâ buñ oip, zo muyagian.’ ⁷ Nâ dâzângua nângânek. Zo yatigâk a 99 zen târârakñâ ândine sumbemân sâtâre patâ muyagibap. Ka bâliñ mâme a kânokñâ umñâ melâñi zâkkât op sumbemân sâtâre patâ walâm yâmbâtnik muyagibap.”

⁸ Yatâ sâmñâ den ñâi itâ târokwap sâip, “Dap nânge? Ambân ñâiñâ kât bâzagât mem ândibap. Mem ândei kât kânok gei buñ oi birâbap? Buñâ. Zâk kârâp sâumñâ mirâ pitâm kârum ma muyagibap. ⁹ Kârum muyagemñâ ambân bukurâpñâ, kamârâpñâ zângonsâi gane itâ dâzângobap, ‘Kâtnâ buñ oip, zo muyagian, gât ko sâtâre utnâ.’ ¹⁰ Zorat sa nângânek. Zo yatik bâliñ mâme a mo ambân kânok umñâ melâñi Anutugât sumbem arâp zen sâtâre upme.”

A katep ñâi tâmbetagobam oip.

¹¹ Yesunâ den sinji ñâi itâ sâm dâzângoip, “A ñâi nanzatñâ zagât ândiwet. ¹² Nan kwakñandâ ibânâ itâ dukuip, ‘Ibâ, gâ kât sot sikum nâgât sinji sâin, zo mem ni.’ Yatâ sâi kât sot sikum kâsâpkumñâ munñâ pindâm âtânangât sinji pâi tâip. ¹³ Oi bet katep zâk sirâm bituktâ ândim sikum sot kât zo aksik mem ba hân kârebân arip. Zoren âi lanj ândim bâliñ top top opñâ kât sot sikum zo zoren

zingâm nanġip. ¹⁴ Kât sot sikum zo buġ oi ândim hân zoren pu patâ muyageip. Oi a zo dap upâ sâm kwagip. ¹⁵ Hân mariġâ ñai zâkkâren ari sâi hibukġan âi bâu galem ândeip. ¹⁶ A zen nalem aġġân kârâġaġġâne yen tap tepġaġġât opġâ bâu zenġât nalem nimbam oip.

¹⁷ Yatâ opġâ nânġânânġânâ pâronġsâi itâ nânġip, 'Ibânġât nep a kâmut, zen nalem nem âkon op ândine nanġâ nâ zi tepkât mumbâman. ¹⁸⁻¹⁹ Zorat nâ kamânan âim ibânġâġâren takâm itâ sâm dukubat, Ibânâ nâ bâliġ mâme a. Tosanandâ sumbemân sot ġâġâren ziap, ġât ko nâġât nangâ mân sâna ândibat. Yen sâna ġâġât nep a op ândibat.'

²⁰ Yatâ sâm ibânġâġâren arip. Ari ibânġandâ kârebân ġâbâ ekġâ umġâ nânġâm sârârâk kârâm âi lum mânġarip. ²¹ Mânġari itâ dukui, 'Ibânâ nâ bâliġâ mia tosanandâ sumbemân sot ġâġâren ziap, ġât ko nâġât nangâ dum mân sâna ândibat.' ²² Yatâ sâi ibânġandâ kore a itâ dâzânġom sânġonzânġoip, 'Kek âi hâmbâ âlipġâ sot donet sot kipâke mem ga pindânek. ²³ Oi makau gwamġâ patâ diim gam kom une nem sâtâre utnat. ²⁴ Nannâ zâk moibân ġâbâ zaatsap. Zâk buġ oibân ġâbâ muyagem gaap.' Yatâ sâi sâtâre topkwap urâwe.

²⁵ Oi nan kunġâ zâk nebân ândieġġâ puriksâmġâ kamân nanġâmġan ga kin kep kwamit nânġip. ²⁶ Zâkġâ sâi kore a ñai ġâi mâsikâmġâ sâip, 'Kep zo top dapkât?' ²⁷ Oi zâkġâ sâip, 'Mungâ gaap. Gaapkât ibânġandâ sâi makau gwam patâ kom uen.' ²⁸ Yatâ dukui nan kunġâ

zâk kuk opnâ kamânân man bageip. Ibânandâ nânġâm kamân ginġan geim um lumben den dukuip. ²⁹ Yatâ dukui mân nânġânânġâ op kin itâ dukuip, 'Nânġat. Nâ kendon patâ donġep kore otġim ândim sâtkâ luman. Yatâ ândia ġâ noniġ gwamġâ mân nina nâ sot bukurâpnâ nen kom om nem sâtâre urâwen. ³⁰ Ka bet katepkâ, zâk laġ ambân zen sot ândim kât sikumġâ tâmbetkum gulipkum naġip. Zâk yatâ zorânġ âburem ġâi sânanđâ makau gwam patâ kom nie.'

³¹ Sâi ibânandâ itâ dukuip, 'Nannâ, ġâ narâk dâp nâ sot ândim ġâmatġâ kut nâi nâi nânġâren ziap, zo ġâġât siġi op naġap. ³² Ka mungâ ko moipnâ zaatsap. Oi zâk buġ oipnâ dum muyagiap, zorat ko sâtâre oindâ dâp upap.' "

16

Kât galem a bâliġanġât den.

¹ Yesuġâ arâpnâ den siġi nâi itâ sâm dâzânġoip, "Sikum a patâ nâiġât kât sikum galem a nâi ândeip. A zorat itâ sâne patânâ nânġip, 'Galem a, zâk mem gulipkuap.' ² Yatâ sâne sâi ġâi dukuip, 'Nâ ġâġât den sâne nânġan. ġâ yatâ zorânâ dum zagâtġâ mân galem ândiban. Ekapkâ mem ġâna kât sikumġât topnâ ikpâ.'

³ Sâi galem a zo umġan itâ sâip, 'Galem a nep zo betnan mei dap upat? Nâ imbanâ buġâ. Nep kârâm kâmitpatkât âkon uan. Nâ kanpitâ ândibatġât âkon uan. (Wangât, Yuda zeġġâren a kanpitâ zen ândim oletziġġâmarâwe, zorat op sâip.) ⁴ Irabot nânġan. Patânâ molinigi a patânanġât sikum tosa miwe, zeġġâren âi buku

ua sâne zengât mirin ândibat.’ ⁵ Yatâ sâmb patânangât tosa miwe, kânok kânok zângonsâi gawe. Oi zâknâ a nâi mâsikâm sâip, ‘Patânangât tosa gâgâren dabutâ ziap?’ ⁶ Mâsiki zâknâ sâip, ‘Kelâk âmanân pâpannâ 1 handeret.’ Sâi itâ sâmb dukui, ‘Ekap zi mem 50 kulengu.’ ⁷ A yatâ sâmbnâ a nâi mâsikip, ‘Patânangât tosa gâgâren dabutâ ziap?’ Sâi itâ sâip, ‘Sibit keetnâ 1 handeret.’ Sâi itâ dukui, ‘Ekap zi mem 80 kulengu.’

⁸ Yatâ oi patânâ nângâmñâ galem a bâliñâ zorat nângânângâ, zo nângi imbanâ oi sâmb âlip kwâknangip.” Yesunâ yatâ sâmbnâ târokwap itâ sâmb dâzângoip, “Um kâtik a, zen kut nâi nâi utnam nângânângâziñ patâ ze upme. Sumbemgât sinji a, zen yatâ zo mân zemziñgâp.

⁹ Zorat dâzângua nângânek. Zen zo yatik hângât kât sikum bâliñâ zi a zen ziñgâne buku otziñgâbi. Yatâ utne gâtâm hângât sikum bun oi narâk patin, zen âlip sumbem kamânân ândibigât sâsânâ. Oi sumbem kamânân ândiandinj âlip ândibi.”

Kut nâi nâi bonñâ sot yennâ, zorat den.

¹⁰ A nâi zâk kut nâi nâi yennâ dânbânñ galem upap, zâknâ kut nâi nâi bonñâ patâ zo âlip galem upap. Nâi zâk kut nâi nâi yennâ mem gulipkubap. Zâknâ yatik bonña mem gulipkubap. ¹¹ Zen hângât kât sikum dân mân galem upi, zo ko dap yatâ kut nâi nâi bonñâ ziñgâbap? ¹² A zengât kut nâi nâi giwe, zo dân mân galem otna gikâ sinji zo dap yatâ gibap?

¹³ Kore a nâinâ a patâ zagât zekât kore âlip mân upap. Zâk nâigât umñâ kiri nâi ekñâ âkon upap.

Zen yatigâk Anutugât nep sot sikumgât nep, zo dap yatâ mâtakâzikâm mem ândibi?”

Yesuñâ Parisaio a girem dâzângoip.

¹⁴ Yesuñâ den zo sâi Parisaio a zen kât sikumgât âkñâle zeipkât diñâ kândátkom girânawe. ¹⁵ Utne itâ dâzângoip, “Zen a zengât mâteziñan nen a târârakñâ sâme. Ka Anutuñâ ko umziñangât topñâ ekmap. A ziñâ kut ñâi ikne âlip opmap, zo ko Anutuñâ egi bâliñ opmap.

¹⁶ Kembangât gurumin den sot Propete zengât den zem gam Yohanegâren gâip. Zorat kwâkñan Anutu um topñan ândiândiñ, zorat den siñgi âlip, zo âsagem lañ kârâm ariap. A ambân den siñgi zo nângâm baginam kâtigime.

¹⁷ Hân sot sumbem, zet buñ utâ sâm buñ up-abot. Ka Kembangât gurumin den zo mân buñ upap.

¹⁸ A ñâi, zâk ambin birâm ñâi mimbap, zâk târotârozik mânângât tosa patâ mimbap. A ñâi, zâk ambân birâbirâñ zo mimbap, zâk yatigâk tosa patâ mimbap.”

A patâgât den.

¹⁹ “Sikum a patâ ñâi ândeip. Zâk hâmbânâ neule âlip sânğân zâizâiñ zo mem ândeip. Oi sirâmñâ sirâmñâ sii nalem âlipñâ zo nem sâtâre op ândeip. ²⁰ Oi a kanpitâ ñâi ândeip, kutñâ Lasaro. Zâkkât sâkñâ zo useyâk. Zâkñâ patâgât mirâ mâtâp bagibagiñan zemâip. ²¹ Zâk a patâgât mirin gâbâ nalem buputñâ gâi nimbapkât nângâm ândeip. Sâknam nângâm zem tâi wâu ziñâ gam useñâ nâmbâlapkumarawe.

²² A kanpitâ zo yatâ op ândimnâ moip. Oi Anutugât sumbem a, zîñâ ge diim zâi Abaramgât um topn̄an pane ândeip. Bet sikum a zo moi hanguwe. ²³ Zâk simân gei sâknam patâ nângâm ândim sinâ pâi zari Lasaro zâk Abaram um topn̄an tâi egip. ²⁴ Ekñâ konsâm sâip, ‘O Abaram sâkunâ, nekñâ umgâ bâliñ oi Lasaro sângonguna sâlâpñandâ tooin pam sâmbum gem nâmbâlamnan pâi sânduksâik. Na ziren kârâbân sâknam patâ nângâm ândian.’

²⁵ Sâi Abaramnâ itâ dukui, ‘Katepnâ, nângâ. Gâ hânân âkñâle kwâkñan ândein, zo mârûm âkip. Oi Lazaro zâk umbâlâ ândeip, zo mârûm âkip. Zâk zorat umâlebân ândiap. Ka gâ ko sâknam kwâkñan ândiat. ²⁶ Osetniñan sim patâ kinzap, gât ko zibâ zengâren dap op gibi? Oi zengâren gâbâ zi dap op kopgabi?’

²⁷ Sikum a patâ, zâk itâ sâip, ‘Ibânâ, ñâi dâgoga nângâni. ²⁸ Ândi nâgât kamânân murâpnâ bâtnâmbut ândie. Zen sâknam kamân ziren gabegât Lasaro sângonguna âim girem den dâzângobap.’

²⁹ Sâi Abaramnâ sâip, ‘Buñâ. Mose sot Propete, zengât den girem ziap, zo nângâbi.’ ³⁰ Sâi ko sâip, ‘Ibânâ Abaram, yatâ buñâ. Zengât den nângâm umziñ mân melânbi. Ka a ñâiñâ mumuñan gâbâ zaat sâi ko umziñ melânbe.’

³¹ Sâi itâ sâm dukui, ‘Zen Mose sot Propete zengât den birâmeyân mumuñan gâbâ ñâiñâ zaat ai dâzângoi yatik birâbi.’ ”

17

Bâliņangât nep mân tuubi.

(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)

¹ Yesuņâ arâpņâ den itâ sârn dâzângoip, “Bâliņangât nep tuutuņ, zo muyagibap. Dap yen zimbap? Ka a ñâi zâk bâliņangât nepņâ tuubap, yei, zâk dap upap?” ² Ñâi zâk a giginâ ñâi okņangi bâliņâ upap, zo ko tosa yâmbât mimbap. Mârumņan kât sumun yâmbât patâ gânduņan saamņâ saruyâm giari sâi ko zo bâbâlan opap. Zen galem oraņgâm ândibi.

³ Bukugâ ñâi bâliņâ oi kubikņangâban. Otna umņâ melâņi tosaņâ birâban. ⁴ Oi sirâm kânogân tosa nâmburân zagât muyagem sâp nâmburân zagât gam sapsuubap, ‘Buku yatâ otgim umnâ bâliņ uap,’ Zâk yatâ sâi tosaņâ birâban.”

Nâņgâm pâlâtâņgât den.

⁵ Aposolo zen Kembu itâ sârn dukuwe, “Gâ nâņgâm pâlâtâņniņâ târokwap niņgâban.” ⁶ Sâne Kembuņâ itâ dâzângoip, “Nâņgâm pâlâtâņziņ bonņâ mâiktârâ, mundo keetņâ yatâ, zemziņgi wakum nak ândi, zo sâmbuyangâm saruyân gei kinbapkat dukune sâtziņ lubap.”

Aņâ Kembugât nep tuum tâpâkumen.

⁷ Yatâ sârnņâ itâ sâip, “Zengâren gâbâ a ñâi, zâkkât kore aņâ nep tuum ândim mo râma galem ândim ñâtiksâisâi gâi itâ dukubap? ‘Gâ mirin zâi tâtna nalemn om gibâ.’” ⁸ Yatâ buņâ. Itâ dukubap, ‘Gâ sâņgum kâu lapņâ nalemnâ om pâna nia gikâ bet om nimban.’” ⁹ Nep a zo nep sârn pindip, zo tuugi nâņgi âkip. Dabân sârn âlip kwâkņangâbap?

¹⁰ Zengât topziņ yatâ ziap. Zen Anutuņâ nep sârn ziņgip, zo op nanġâm itâ sâbi. ‘Nen kore a kwakmak. Nep sârn niņgip, zorigâk tuumen.’ ”

Yesuņâ a kubikziņgi âi mân nânġawe.

¹¹ Yesuņâ Yerusalem kamânân âibam Galilaia sot Samaria osetzikņan arip. ¹² Kamân nâin zari sâk bâlâ a bâzagât ziņâ ekņâ âkņanâk kin den sârn itâ sâwe, ¹³ “O patâ Yesu, neņġât umġâ bâliņ oik.” ¹⁴ Sâne ziņgitņâ itâ dâzânġoip, “Zen âim sâkziņâ tirik namâ galem a tirâpzânġone ikpi.” Sâi zen âim tatne useziņ soġei sâkziņ âlip oip. ¹⁵ Oi zengâren ġâbâ a kânokņâ useņâ soġei ekņâ puriksâm ġâip. Puriksâm den kâtik sârn Anutu mâtâseip. ¹⁶ Zâkņâ Yesu kiņ topņan ġei zem tap sâiwap sâip. A zo Samaria hânân gokņâ. ¹⁷ Yesuņâ itâ sâip, “A bâzagât kubikziņgan. Nâmbutņâ a nâmburân kimembut âlip ue, zo ikâ? ¹⁸ Zengâren ġâbâ a nâi âburem ġam Anutugâren sâiwap mân se? Birâm âine ġâ kamân nâin gokņandâ ġikik ġaat?” ¹⁹ Yatâ sârn Samaria a zo itâ dukuip, “ġâ nânġâm pâlâtânġanġât âlip uat, ġât ko zaat âi.”

Yesu takâbapkât den.

(Mt 24:23-28, 37-41)

²⁰⁻²¹ Parisaio a, zen Yesu mâsikâm sâwe, “Anutu um topņan tâtatņâ, narâk ikâ zoren muyagibap?” Sâne itâ sârn dâzânġoip, “Anutugât um topņan tâtatņâ, zo senņâ mân igikņâ, ġât ko itâ mân sâbi, ‘Ziren âsagiap mo ândiren âsagiap.’ Nânġâneġ. Anutu um topņan tâtatņâ, zo osetziņan âsagem ziap.” ²² Yesuņâ arâpņâ itâ dâzânġoip, “ġâtâm narâk nâin, zoren a bonņâ âsagibatġât narâkņâ

iknam upi. Zo mân ikpi. ²³ Narâk zoren a nâmbutņandâ sâbi, 'O, ziren neņgâren âsagiap. Hân ândiren zeņgâren âsagiap.' Yatâ sânetâ mân âibi. Oi nâņgâne mân bon upap. ²⁴ Hânpân zâk hân muruk toren toren âsagem naņgâmap, zo yatik a bonņâ nâgât narâknan âsagei a aksik nikpi. ²⁵ Kândom ko a narâk ziren ândie, zen a bonņâ nâ kândâtnone sâknam patâ nâņgâbat.

²⁶ Noa ândeip, narâk zoren kut ñai ñai urâwe, zo yatik a bonņâ nâgât narâk zo mâte oi yatâ upi. ²⁷ Noa ândeip, narâk zoren a zen sii nalem sot too kâtik nem seroņ kwap ândiwe. Ambân aņgâgwaņgâ urâwe. Yatâ op mân nâņgâm ândine Noa sot narâpņâ zen waņgâyân zâine too uurup takâm gwâkâziņgip. ²⁸ Loti ândeip, narâk zoren yatik urâwe. Nalem sot too kâtik nem seroņ kwap ândiwe. Kut ñai ñai aņgâgwaņgâ urâwe. Nep kârâm kâmit mirâ nep tuuwe. ²⁹ Yatâ op ândine Lotiņâ Sodom kamân birâm ari narâk zoren sumbemân gâbâ kârâp sot kât kârâpņâ sot sumbem tipņâ gem gâi kamân zoren a ambân buņ op nâņgâwe. ³⁰ A bonņâ nâņâ âsagibat, narâk zoren a yatik upi.

³¹ Narâk zoren a ñai sombemân tâpapņâ sikum mimbapkât mirin mân zâibap. Ñai zâk nebân ândibapņâ zâk kamânân mân âburibap. ³² Zen Loti âmbinņaņgât den siņgi nâņgâbi. ³³ Ñai zâk ândiândiņâ aņgân kâri gulipagobap. Ñai zâk ândiândiņâ biri muyageņaņgâbap.

³⁴ Nâ dâzâņgua nâņgânek. Nâtik zoren a zagât, zet mirâ ñain uman zeitâ ñai mem, ñai birâbat.

³⁵ Ambân zagât, zet nalem sobem tâitâ ñai gâsum,

ņâi birâbat. ³⁶ (A zagât nebân kiritâ ñâi mem, ñâi birâbat.)”

³⁷ Yesu zâk den zo sâm nanġi arâpņâ ziņâ mâsikâm sâwe, “Kembu, ikâ zoren âsagibap?” Sâne itâ dâzânġoip, “Bâu mo zuu kârokņâ ñâi zei zoren nii keņ ziņâ ninam mindume.”

18

Top likuliku agât den sinġi.

¹ Yesugât a, zen umziņ mân âkon op narâk dâp ninâu sâm ândibigât Yesuņâ den sinġi itâ sâm dâzânġoip, ² “Kamân ñâin top likuliku a ñâi ândeip. Zâk Anutu sot a mân hurat kwâtziņġip. ³ Oi kamân zorenâk ambân malâ ñâi ândeip. Zâk narâk dâp a sâtņanġâren âim itâ dukumâip, ‘Gâ betnan mem kâsanâ nekât den kubikpan.’ ⁴ A sâtņâ zâk malâ zâkkât den birâmâip. Ândimņâ umņandâ itâ sâip, ‘Nâ Anutu mo a hurat mân kwâtziņġâman. ⁵ Ka malâ zâk narâk dâp sâm gâmapkât bekņan mimbâ. Bekņan mân mia sâi ko âsâbâņ nâġâren ġâi sâknâ âkon opap.’ ” ⁶ Kembu zâk den zo sâm nangâm sâip, “A sâtņâ bâliņandâ den sâip, zo nânġâm kwâtâtibi. ⁷ Anutugât a ambân ġakârâpņâ, zen ñâtik sirâm dâp konsâm ninâu sâme, zo mâkâziņġâbap. ⁸ Zâk mân ândei kârep oi keġâk betziņan mimbap. A bonņâ nânġâ ġâtâm âburem gam hânân a ambân nânġâm pâlâtânziņoot muyageziņġâbat mo buņâ? Zorat umziņ galem op ândibi.”

Parisaio a sot kât mimiņâ ninâu sâwet.

⁹ A nâmbutnâ, zen ândiândiziņangât nâņgâne târârak oi a toren zeņgât nâņgâne mân dâp opmap. A yatâ zo, zeņgât den sumbuņâ nâi itâ sâip, ¹⁰ “A zagât, zet Anutu mâpâsiram tirik namin zâiwet. Nâi zâk Parisaio, nâi ko kât mimiņ a nâi. ¹¹ Parisaio a zâk kin zikņangât nâņgi zari ninâu itâ sâip, ‘O Anutu, a nâmbutnâ zen kâmbam kume. Kâmbu upme. Bâliņâ top top upme. Nâ zen yatâ buņâ. Kât mimiņâ a ândiren zi itâ buņâ. Oi nâ zorat sâiwap dâgogan. ¹² Sirâm nâmburân zagât zorat umņan sirâm zagât nalem birâm zorat kendon ândiman. Oi kut nâi nâi memņâ bâzagârân gâbâ kânok zo gâgât siņgi sâm pâman.’ Yatâ sâm ninâu sâip. ¹³ Kât mimiņ aņâ ko tutukunņan kin aņun op pindiņsâm kin itâ sâm ninâu sâip, ‘O Anutu, nâ bâliņ mâme a. Nâ a bâliņâ zorat gâ mân birâniban.’ Zâk yatâ sâm ninâu sâip.”

¹⁴ Yesuņâ yatâ sâmņâ itâ sâip, “Nâņgânek. Kât mimiņ a zâk Anutuņâ tosaņâ biri mirâņan arip. Ka Parisaio zâk tosaņâ zemņangip. Nâi zâk zikņangât nâņgi zari Anutuņâ kâbakņeņangâbap. Nâi zâk zikņangât nâņgi gigiņ oi Anutuņâ mem zaatņangâbap.”

*Yesuņâ katep mâsop minziņgip.
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)*

¹⁵ Ambân ziņ murarâpziņ diiziņgâm Yesugâren âim bikņâ gâsuziņgâbapkât sâne arâpņandâ ziņgitnâ keņgât minziņgâwe. ¹⁶ Yatâ utne Yesuņâ arâpņâ zâņgonsâi gane itâ dâzâņgoip, “Zen birâne katep mâik zen nâgâren ganek. Mân pâke kwatnek. Zi yatâ zo, zen Anutu um

topņangât sinġi kwatziņgâziņġâņ. ¹⁷ A ambân zinj umziņ diim gei katep yatâ upi, zen Anutu um topņan ândiândigât sinġi upi. Ka ñai zâk katep yatâ mân upap, zâk mân bagibap.”

Sikum a ñaiņâ Yesugâren ġaip.
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸ Oi sikum a ñaiņâ Yesu mâsikâm sâip, “Patâ âlipņâ, nâ dap op ândiândi tâmbâņangât sinġi upat?” ¹⁹ Sâi Yesuņâ sâip, “Nâġât âlipņâ wangât nonsat? Âlip mariņâ Anutu kânok. ²⁰ Oi ġâ Kembangât gurumin den nâņġâmat. Zo itâ. Ap ambin, zet mân birâņangâbabot. ġâ kâmbam mân kumban. ġâ kâmbu mân upan. ġâ buku-ġangât sârân sâsâņ mân sâban. Ibâ mamġâ hurat kwatzikâm sâtzik luban.” ²¹ Sâi sikum a zâk itâ sâip, “Zo katepnan ġâbik topkwap op ġâwan. Nâi mân bira ziap.” ²² Sâi Yesuņâ den zo nâņġâm itâ sâm dukui, “Kânok birâna ziap, zo upan. ġâ kut ñai ñai tatġigap, zo aksik pam kât mem a kanpitâ ziņġâban. Yatâ op sumbemân sikumġoot upan. Oi ġa nâ sot pâlâtân op moliniban.” ²³ Yatâ dukui a zo sikum patâ zemņangipkât umņâ bâliņ oip.

²⁴ Yatâ oi Yesuņâ ekņâ itâ sâip, “A kât sikum patâņâ Anutu um topņan bâġinam kwakpi. ²⁵ Bâu patâ kamele, zâk kuup mâtâpņan bagibap, zo yâmbâtnâ. Ka a sikumņootņâ Anutugât um topņan bagibagiņ, zo yâmbâtnâ walâwalâņ.” ²⁶ Sâi nâņġâm kirâwe, zen itâ sâm mâsikâwe, “Zo yatâ zorâņ dap yatâ sumbemân baginat?” ²⁷ Sâne Yesuņâ itâ sâm dâzâņgoip, “Aņâ kut ñai ñai utnam kwakme, zo Anutuņâ mâtâpņâ âlip muyagemap.”

28 Sâi Peteronjâ itâ dukuip, “Nen kut nâi nâiniñâ aksik kândâtkom gâ moligiwen.”
 29-30 Sâi Yesunjâ itâ dâzângoip, “Nâ perâknak dâzânjobâ. Zengâren gâbâ nâi zâk Anutu um topņan ândiândiņanğât opņâ kamânņâ mo ambâ murarâpņâ mo âtâ murâpņâ, mo ibâ mamzatņâ kândâtzanğobap, zo ko narâk ziren hâuñâ donbep mimbap. Oi narâk patin ândiândi tâmbânjâ mimbap.”

*Yesu zâk mumbapkât sinji dâzângoip.
 (Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)*

31 Yesu zâk arâpņâ sâi gane itâ sâm dâzângoip, “Nânge. Nen Yerusalem kamânân zâinamen. Oi Propete a, zen a bonņâ nâgât den kulemuwe, zorat bonņâ âsagibap. 32 Nâ um kâtik a zengât bitziņan zaria den sâm sinnan gem sâm bâliņ kwatnim sâknan tâpkubi. 33 Oi inzutņâ lapitnim none mumbat. Mom sirâm karâmbut tapņâ mumuņan gâbâ zaatpat.” 34 Yesunjâ yatâ sâm dâzângoi zen kwagâwe. Den zo topņâ mân nânğâm, nânğâne kwakmak oip.

*Yesunjâ Yeriko kamânân a sen nâtâtik nâi kubitigip.
 (Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)*

35 Yesu zâk âim Yeriko kamân mâte oip. Oi matâp ginņan a sen nâtâtik nâi nalem sot kât, zorat oletziņğâm tâip. 36 A kâmut patâ zen matâp zoren âine kinziņ kwamit nânğâm mâsikâziņgi sâwe, 37 “Yesu, Nasarete gokņâ gaap.” 38 Sâne nânğâmņâ den kâtikņâ sâm sâip, “Yesu, gâ Dawidigât kiun, nâgât umgâ bâliņ oik.” 39 Yatâ

sâi a kândom âiwe, ziñâ den hirînsâm tâpapkât dukuwe. Oi zâkñâ den zo nângâm tâtâlîm den kâtikñâ den sâip, “Gâ Dawidigât kuinñâ, nâgât umgâ bâliñ oik.”⁴⁰ Sâi Yesuñâ nângâm mâtâbân kinñâ sâip, “Zen nâgâren diim ganek.” Sâi sâne sen ñâtâtikñâ zâkkâren gâi mäsikâm sâip,⁴¹ “Nâ dap otgibatkat sat?” Sâi sen ñâtâtikñâ sâip, “Nâ sinnâ âlip upapkât nângan.”⁴² Sâi Yesuñâ itâ dukui, “Siñgâ mânângârik. Nângâm pâlatân kwatnigat, zorat âlipkâ uat.”⁴³ Sâi zorenâk siñâ egip. Oi Yesu molim âimñâ ekñâ Anutu mâpâseip. A ambân ziñâ zo ekñâ Anutu mâpâsiwe.

19

Sakaiogât den siñgi.

¹ Yesu zâk Yeriko kamân bagim âim tâip.
² Kamân zoren a ñâi ândeip, kutñâ Sakaio. Zâk kât mimîñ a zenğât a sâtñâ. Oi sikum mot donbep zemñangip.
³ A zorân Yesu ikpamñâ okñangip. Oi zâk a pânkânok, gât ko a ambân mindune osetziñan kin Yesu ikpam kwagip.
⁴ Yatâ op sârârâk kârâm âi a walâziñgâm Yesu ikpam wakum nak kwâkñan zâi tâip. Yesu zâk mâtâp zorik gam âibam oip.
⁵ Oi Yesu zâk nak zorat topñan âi siñâ pâi zari ekñâ itâ dukui, “Sakaio, gâ kek gem ga. Nâ itârân gâgât mirin ga tâpat.”
⁶ Sâi yatigâk gem gam umâlip opñâ Yesu diim mirânjan arip.
⁷ Oi a zen zo ekñâ nângâm bâliñ kwap sâwe, “Zâk wangât bâliñ mâme a zirat mirin zâi taap? Zâk mân orotñâ uap.”
⁸ Oi Sakaionâ kin Kembu itâ dukui, “Kembu nângâ. Kât sikumnâ kâsâpkum torenñâ a kanpitâ ziñgâbat.

Oi a nâmbutnâ kât walâm betziŋan mewan, zo yatik nânâ hâuŋâ mem zâi pam walâm ziŋgâbat.”
 9 Sâi ko Yesuŋâ arâpŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “A zi Abaramgât kiunnâ. Zâk sot ambin murarânâ, zen itârâŋ sumbengât siŋgi ue. 10 A bonnâ nâ a tâmbetagoagonan gâbâ kubikziŋgâbam gem gâwan. Kubikziŋga sumbengât siŋgi upi.”

*A kât ziŋgâziŋgâŋgât den sumbuŋâ.
 (Mt 25:14-30)*

11 Yesu sot arâpŋâ, zen âim Yerusalem kamân goot goot utne a ambân Yesu moliwe, ziŋ itâ sâwe. “Anutu um topŋan ândiândigât narâkŋâ mâte uap.” 12 Sâne zorat Yesuŋâ den sumbuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “A patâ nâiŋâ hân kârebân âim kot patâ mem kamânân âburibat sâm ba arip. 13 Âibam kore arâp bâzagât minduziŋgâm kât ekap kânok kânok ziŋgip. Ziŋgâm itâ dâzâŋgoip, ‘Zen kât ekap zi mem nep tuunetâ laŋ kâri gâbat.’ 14 Dâzâŋgom ari kamân zorat mâirâpŋâ, zen zâkkât âkonziŋgipkât kore a sâŋongune âimŋâ a kutâ patâgâren âim itâ dukuwe, ‘Mân kembu otningâbapkât nâŋgen.’ 15 A patâ zo ari ko a kutâ zâk laŋ hân galem sâm pindi âbureip. Âburem gamŋâ kore a kât ziŋgip, zo gabi sâi mindum gawe. Ganetâ itâ mâsikâziŋgip, ‘Kât ziŋgâwan, zo mem nepŋâ tune dabutâ âsagiap?’ 16 Sâi a nâiŋâ gamŋâ sâip, ‘Patâ, kât ekap kânok nigin, zorâŋ târokwap bâzagât âsagiap.’ 17 Sâi patânâ itâ dukuip, ‘Gâ âlip uat. Gâ kore a âlipŋâ, gât ko kamân bâzagât zengât galem a op ândiban.’ 18 Yatâ sâi kore a nâiŋâ gam sâip, ‘Patâ, kât ekap

nigin, zo mem nepnâ tuuga bâtnâmbut âsagiap.’
 19 Sâi itâ dukuip, ‘Âlipnâ. Gâ kamân bâtnâmbut
 zengât galem a op ândiban.’ 20 Sâi kore a nâinâ
 gamnâ sâip. ‘Kât ekap nigin, zo hâmbânâ kâpim
 pa ziap. 21 Nâ gâgât topkâ itâ nângan. Gâ a
 bâlinâ. Gâ kut nâi nâi mân tuum a nâmbutnâ ziq
 tuune muyagei mimbatkât sâmât. Gâ gikak nep
 mân kârâm kâmitmat. Nâmbutnândâ tuune bon
 mimbatkât sâmât. Zorat gâgât kenngât op kâtkâ
 dânâk pa taap.’ 22 Sâi patânâ itâ sâm dukuip, ‘Kore
 a bâlinâ gâ. Gikak den sat, zo mâburem dâgobâ.
 Gâ nâgât itâ nângâmat. Nâ a bâlinâ. Ninak kut
 nâi nâi mân muyagem meman. Oi ninak nep mân
 kârâm kâmitnâ nâmbutnândâ kârâm kâmitne bon
 oi nimbatkât sâmân. 23 Gâ topnâ yatâ nângâm
 kât giwan, zo kât a zingâna nepnâ tuune âburem
 ga târokwap membam.’ 24 Sâmñâ a kirâwe,
 zo itâ dâzânngoip, ‘Zen kât ekap pindâwan, zo
 beknan mem bâzagât mem ândiap, zâk pindânek.’
 25 Oi ziqnâ sâwe, ‘Zâk bâzagât mem ândiap, zo
 ka.’ 26 Sâne sâip, ‘Nâ dâzânngua nângânek. Nâi
 zâk kut nâi pinda mem ândei târokwâknângâbat.
 Oi nâi zâk kut nâi pinda mân mem ândei, zo
 beknan mia yen ândibap. 27 Kâ kâsarâpnâ zi
 mân galemnângobap sâwe, zo minzingâm gamnâ
 mâtenanâk zângom nanngânek.’ ”

*Yesu zâk dongi kwâknan Yerusalem kamânân
 zarip.*

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Yo 12:12-19)

28 Yesu zâk den sâm kwâkâm Yerusalem kamân
 zâibam zarip. Oi kândom otzingâm zarip. 29 Âimñâ
 Oliwa bâknan âim Betepage sot Betania kamân

mâte otziŋgip. Oi arâp zeŋgâren gâbâ a zagât sâŋgonzâkom itâ sâip, ³⁰ “Kamân nâmbutken, zoren arit. Âimnâ dongi sigan tâgân saane kinzap, zo muyagibabot. Zo anâ kwâkŋan mân tâtâtŋâ, zo uŋakŋâ. Oi zo olaŋ diim gât. ³¹ Olaŋitâ a nâinâ wangât miabot sâi itâ dukubabot, ‘Kembuniŋaŋgâren nep muyagei zirat sap.’” ³² Sâi azatŋâ zet sâip dâp âi muyâgiwet. ³³ Dongi olaŋ kiritâ mâirâpŋandâ mâsikâzikâwe, “Wangât olaŋsâbot?” ³⁴ Sâne zikŋâ sâwet, “Kembunâ nep muyagei zirat sap.” ³⁵ Yatâ sâm Yesugâren diim aritâ hâmbâziŋ dongi kwâkan pamŋâ Yesu aline dongi kwâkŋan zâi tâip. ³⁶ Zâim ari hâmbâziŋ mâtâbân lânŋot âiwe. ³⁷ Oliwa bâkŋan gâbâ giari a ambân kâmut gakâŋâ, zen kulem top top tuugi igâwe, zorat sâtâre op kep mem Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâwe. ³⁸ Oi itâ sâwe, “Oe, a kutâniŋâ zâk Kembangât sâtkât gaap. Zâk sâm âlip kwâkŋaŋgâm sânâ. Oe, u sumbemân Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgânat. Sumbemân lumbenâ zimbap.” ³⁹ Sâm âine Parisaio a nâmbutŋandâ a osetziŋan kin itâ dukuwe, “Patâ, arâpkâ sâna birânek.” ⁴⁰ Sâne sâip, “Nâ dâzâŋgua nâŋgânek. Zen hiriŋsâne sâi ko kât ziŋ den sâm mâpâsenibe.”

Yesunâ Yerusalem kamângât iseip.

⁴¹ Yesu zâk âimnâ Yerusalem kamân mâteyâk ek kin umbâla op iseip. ⁴² Isemnâ Yerusalem mâirâp zeŋgât itâ sâip, “Lumbenâ ândim sâi ek nâŋgâbe? Sinziŋ bâpsâsân, gât ko mân ek nâŋge. ⁴³ Gâtâm narâk nâin kâsaziŋâ gamŋâ kamânziŋ dooŋgum ândine kwakpi. ⁴⁴ Mirâ

kamânziņ kom kindiņkândaņ tuum ziņâ sot murarâpziņâ zâņgom mem ñâi ñâi otziņgâne mirâ kamân kwamen zimbap. Wangât, Kembuziņâ nâ zeņgâren ga mân nek nâņgâwe, zorat kut ñâi ñâi zo muyageziņgâbap.”

Yesuņâ tirik namâ hâlâlu sâip.

(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Yo 2:13-22)

⁴⁵ Den zo sâm naņgâm tirik namin zarip. Zari kut ñâi ñâi aņgâgwanğâ op kine itâ sâm moliziņgip, ⁴⁶ “Namâ zirat Kembugât den kulem ñâi ziap, ‘Namânâ zi ninau namâ upap.’

Ka zen ko utnetâ kâmbu a zeņgât kât ki yatâ uap.” ⁴⁷ Sirâmņâ sirâmņâ Yesuņâ tirik namin zâim den siņgi âlip dâzâņgom ândeip. Oi tirik namâ gâlem a sot pâtârâpziņâ, zen kune buņ upapkât den sâm kâtâņ urâwe. ⁴⁸ Yatâ sâne a ambân yennâ, zen aksik Yesugât diņâ nâņgâne imbaņâ opmâip, zorat patârâpziņâ zeņgâren kwagâwe.

20

Yesu sot a sâtņâ, zen den âraguwe.

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ Narâk ñâin Yesuņâ tirik namin a den siņgi âlip dâzâņgom kiri tirik namâ galem a patâ sot Kembugât gurumin a sot galem a, zen itâ dukuwe, ² “Gâ dâtnâņgo. Nâigât sâtkât kut ñâi ñâi zo opmat? Nâiņâ yatâ upan sâm gigipkât opmat?” ³ Sâne Yesuņâ dâzâņgoip, “Nâņgoot den ñâi mâsikâziņga dâtnonek. ⁴ Yohane too saņgon nep tuugip, zo ñâigât sâtkât tuugip? Anutugât sâtkât mo agât sâtkât?” ⁵ Yatâ sâi zen ziiņak itâ âraguwe,

“Nen Anutugât sâtkât tuugip sâindâ sâbap, ‘Zen wangât dinâ mân luwe?’ ⁶ Mo agât sâtkât tuugip sâindâ a ziñâ kâtnâ nânġobi. Zen Yohanegât nânġane propete bonñâ opmâip, zorat.” ⁷ Zorat opñâ Yesu itâ dukuwe, “Nen Yohanegât topñâ mân nânġen.” ⁸ Sâne itâ dâzânġoip, “Zo sâne sâi ko nânġoot nâigât satkât opman, zo dâzânġobam. Ka zen mân se, zorat mân dâzânġobat.”

Waiñ nep galem a bâliñâ.
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Yesuñâ a ambân den sumbuñâ nâi itâ sâm dâzânġoip, “A nâiñâ waiñ tâk nep kârâm kâmirip. Kâmitñâ galem a zâmban hân kârebân âi ândeip. ¹⁰ Oi bonñâ mimiñ narâkñâ mâte oi kore a nâi bonñâ nâmbut mimbapkât sânġongui arip. Âi taki galem a ziñâ kom molinetâ bet bâsanġ gâip. ¹¹ Âburei mariñandâ dum kore a nâi sânġongui arip. Sânġongui ari yatigâk kom moline bet bâsanġ âbureip. ¹² Oi mariñandâ dum kore a nâi sânġongui arip. Ari yatigâk kom eksâne âbureip. ¹³ Yatâ utnetâ waiñ kâlam mariñandâ sâip, ‘Zi dap upat?’ Mariñanġât nannâ nâi ândeip, zo zikñâ nannâ kânok. Oi umñâ zâkkâren kinmâip. Mariñandâ itâ sâip, ‘Nâ itâ upat. Nâ nannâ zi sânġongua ari ek âlip hurat kwâkñanġâbi.’ ¹⁴ Oi galem a zen nannâ ekñâ âragwârâgu op sâwe, ‘Zâkñâ zi gâtâm kâlam mariñâ upap, zorat ko koindâ kâlam zi nenġât siñgi upap.’ ¹⁵ Yatâ sâmñâ mem kâbakñem âi kune moip. Yatâ utne kâlam mariñâ zâk dap yatâ otziñġâbap? ¹⁶ Nânġe. Zâkñâ ga galem a zânġoi mune kâlamñan galem

a unaknâ zâmbanbap.” Yesunâ yatâ sâi a ambân zen nângâm itâ sâwe, “Opon, zo nenngâren zo yatâ mân âsagibap.”

17 Sâne Yesunâ zingitnâ sâip, “Kembugât ek-abân den kulem nâi itâ ziap, zo topnâ dapkât?

‘Mirâ tuutuun a, zen kunkun nâi eknâ âkon op birâwe. Kembunâ kunkun zorânâ mem namin kwânângip. 18 A nâi zâk kunkun zorân komnâ sâknâ tâmbetkubap. Oi kunkun zorân a nâi kwâknan kumbap, zo ko kom kwândâlibap.’ ”

19 Yatâ sâi Kembugât gurumin den zorat galem a sot tirik namâ galem a patâ, zen sirâm zorenâk gâsunam urâwe. Oi a ambân zengât kenngât op birâwe. Zen itâ nângâwe, “Yesunâ den sumbunâ sâip, zo nenngât op sâip.”

20 A patâ, zen Yesu gâsum kumbigât a sângonzângone tik ek molim ândiwe. A zo zinâ târârak holi yatâ ândim Yesu denngâ sâknâk sâm diim a kutâgâren âi pânâam urâwe. 21 Den sâm mâsikâ oknângâm sâwe, “Patâ, nen gâgât topkâ nângâmen. Gâ den târârak dâtnângomat. Oi patâ walâzingâm den mân sâmat. Oi Anutugât mâtâp ziap, zo bonnâk sâm kusiknâ pâmat. 22 Zorat sâna nângânâ. Roma a kutâ patâ Sisa kât pindânat, zo orotnâ mo mân orotnâ?” 23 Sâne Yesunâ sarâzingât topnâ nângâm sâip, 24 “Zen kât nâi mem tirâpnone ikpâ. Zoren nâigât holi tobat ziap?” Sâi zinâ sâwe, “Roma a kutâ Sisagât holi tobat.” 25 Yatâ sâne dâzângom sâip, “Sisagât sinji, zo Sisa pindâbi. Anutugât sinji, zo Anutu pindâbi.” 26 Yatâ sâi zen dinâ zo saanam a ambân

mâteziṅan kwagâwe. Zorat den hâuṅâ mân sâm diṅâ mápâsiwe.

Mom zaatzaatṅagât Yesu mâsikâwe.

(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ Zen âine Sadukaio a nâmbutṅâ zen Yesugâren gawe. A zo ziṅâ momṅâ zaatzaat, zo mân ziap sâmarâwe. ²⁸ A zo ziṅ gam Yesu itâ sâm mâsikâwe, “Patâ, Mose zâk den itâ sâm kulemguip, ‘A ṅaiṅâ ambân memṅâ kateṅṅâ mân âsagei ândim moi munṅandâ malâ zo mei âtâṅṅagât siṅgi katep muyagibap.’ ²⁹ Oi zorat sâindâ nâṅgâ. Âtâ mun nâmburân zagât ândiwe. Oi âtâziṅ ambân mem kiun buṅ ândim moip. ³⁰ Moi munṅandâ malâ zo mem yatik kiun buṅ ândim moip. ³¹ Moi munṅâ ṅaiṅâ yatik malâ zo meip. Yatik yatik âtâ mun nâmburân zagât, zen ambân kânok zo mem kiurâpziṅ buṅ mom nâṅgâwe. ³² Munetâ bet ambân malâziṅ zo moip. ³³ Oi a nâmburân zagât zen ambân kânok zo miwegât mumuṅan gâbâ zaatzaat narâkṅan ambân zo ṅaiṅgât ambân upap?”

³⁴ Sâne Yesuṅâ itâ sâm dâzâṅgoip, “Hanân zi a ambân miyaṅgâme. ³⁵ Narâk patin ko Anutuṅâ nâṅgâziṅgi dâp oi ândiândi kâtikkât zaatpi, a ambân zen dum mân mianṅâbi. ³⁶ Zen mumuṅan gâbâ zaatṅâ dum mân mumbi. Zen Anutugât nan bârarâp op Anutugât sumbem arâp yatâ op ândibi. ³⁷ Mumuṅan gâbâ zaatpi, zo Mosenâ kârâp nak topṅan âsagei egibân den zo sâm muyageip. Zâk Kembangât den itâ sâm kulemguip, ‘Zâk Abaram sot Isaka sot Yakobo zeṅgât Anutu.’ Nâ zorat sa nâṅgânek. ³⁸ Anutu zâk mom buṅ

urâwe, zengât Anutu bunâ. Zâk wâgân ândie, zengât Anutu. Anutuñâ zengât nâñgi aksik patâ wâgân ândie.”

³⁹ Yesu zâk yatâ sâmbân dâzângoip Kembangât gurumin den zorat galem a nâmbutñandâ sâwe, “Patâ gâ den sâna âlip uap.” ⁴⁰ Yatâ sâi ko narâk zoren gâbâ zen dum mâsikânam kengât op birâwe.

*Yesu zikñak Kristogât mâsikâziñgip.
(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)*

⁴¹ Yesuñâ itâ sâmbân mâsikâziñgip, “Kristo, zâk Dawidigât kiun sâme, zo dapkât? ⁴² Dawidi zikñak Psalm ekabân den ñai itâ sâmbân kulemguip, ‘Kembu zâk nâgât kembu itâ sâmbân dukuip.

⁴³ “Nâgât âsannâ bongen tâtna kâsarâpkâ minduziñga kiñgâñgât kombân upi.” ’

⁴⁴ Dawidiñâ Kristogât kembunâ sâip, zorâñ dap op kiunñâ uap?”

Kembangât gurumin a, zengât den girem sâip.

⁴⁵ Oi a ambân mâteziñan arâpñâ itâ sâmbân dâzângoip, “Kembangât gurumin a yatâ mân ândibi. ⁴⁶ Zen hâmbâ kârep mem ândine a ziñ sombembân muyageziñgâm sâmbân âlip kwatziñgâbigât umziñ kinmap. Oi mâpâmâpâse namin sot nalem ninin namin a sâtnâ tâtarân tâtnat sâme. ⁴⁷ A yatâ zorâñ ambân malâ zengât mirâ kut ñai ñai lañ mime. Oi a ambân mâteziñan ninâu kârep sâmbân tosaziñ kwârakume. A zo zen gâtâm tosaziñgât hâuñâ yambâtñâ mimbi.”

21

*Ambân malâ nâinâ kâtnâ tirik namin pâip.
(Mk 12:41-44)*

¹ Yesunâ sinâ pâi ari egi sikum a zinâ Kembangât sinji kât pane giari egip. ² Oi ambân malâ kanpitâ nâi, zorân gam kât kurnâ zagât pai giari egip. ³ Yatâ oi Yesunâ eknâ sâip, “Nâ perâknak dâzângobâ. Ambân malâ kanpitâ, zâk kât paap, zorânâ walâzingap. ⁴ Sikum a zen mamnâ âmbi ze ko nâmbutnik pe. Oi ambân kanpitâ, zâk kâtnâ pam nanngâm yenâk ândiap.”

*Wesâk muyagibap.
(Mt 24:1-14; Mk 13:1-13)*

⁵ A nâmbutnâ zen tirik namâgât den itâ sâwe, “Kât neulenoot âlipnâ tuune hikpârâknoot kirip.” Zo ek sâm kine Yesunâ dâzângoip. ⁶ “Narâk nâin kâsazinâ gam namâ neulenoot zi kândaņne giligâlâksâm buņ op nanngâbap.”

⁷ Oi zinâ sâwe, “Patâ, sat, zo narâk ikâ zoren muyagibap? Narâk zo mâte oi wesâk dap dap yatâ muyagibap?” ⁸ Sâne Yesunâ itâ sâip, “Um gulip kwatzingâbegât gasâziņ kârâm ândibi. A donbepnâ gam itâ sâbi, ‘Nâ Kristo. Bâlinan gâbâ mâkâziņgâbapkât sâsân, zo nâ.’ Nâmbutnâ itâ sâbi, ‘Narâknâ mârûm mâte uap.’ Yatâ sâne a yatâ zo zeņgât den nânngâne bonnâ buņ upap. ⁹ Oi kâmbamgât den sinji nânngâm mân keņgât upi. Kut nâi nâi yatâ zo âsagibapkât sâsân. Oi yatâ muyagem ze narâk kek mân âkâbap.”

¹⁰ Yatâ sâm sâip, “Hânņâ hânņâ, kâmutnâ kâmutnâ, zen kâsa op zimbi. ¹¹ Wâriņ patâ

mimbap. Pu sot mâsek patâ muyageziŋgâbap. Oi sumbemân wesâk imbânâ muyagibap.”

Den siŋgi âlipkât kâmbam muyagibap.

¹² “Yatâ mân âsagei zen gâsuziŋgâm zâŋgom moliziŋgâbi. Oi gâsâzâŋgom mâpâmâpâse namin sot tâk namin zâmbânbi. Oi a kutâ sot a galem, zengâren diiziŋgâm âibi. Zo nâgât kot mem ândiegât yatâ otziŋgâbi. ¹³ Oi narâk zoren nâgât topnâ, zo sapsum ziŋgâbi. ¹⁴ A zengât mâteziŋan kin den dap sânat sâm mân nâŋgâm kwâkâ upi. ¹⁵ Ninak den nâŋgânâŋgâ âlipŋâ ziŋga kâsarâpziŋâ zen dinziŋâ nâŋgâmŋâ mân kumbi.

¹⁶ Oi zorik buŋâ. Ibâ mam, âtâ mun, torerâp sot bukurâpziŋâ, ziŋâ sâne gâsuziŋgâm zâŋgobi. Oi zengâren gâbâ a nâmbutŋâ mumbi. ¹⁷ A donbep zen kutsiŋginanŋât opŋâ um kâlak otziŋgâbi. ¹⁸ Yatâ otziŋgâne nâŋâ galem otziŋga kâukziŋ sâmot ŋâi mân buŋ upap. ¹⁹ Zen kâtigem âim ândiândiziŋ muyagibi.”

Yerusalemgât den.

(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰ Kâsarâpziŋ zen gam Yerusalem kamân haam-gune sâbi, ‘Kamâniŋ patâ kândaŋne kwamen zim-bapkât narâkŋâ mâte uap.’ ²¹ Oi Yudaia hânân ândibiŋâ zen sârârâk kârâm ba barâ kâtikŋan âibi. A ambân Yerusalem kamânân ândibiŋâ yatigâk sârârâk kârâm âibi. A ambân kamân âkŋan ândibiŋâ Yerusalem kamânân mân zâibi. ²² Narâk zoren tosaziŋâ hâuŋâ mâkâbapkât narâk muyagibap. Oi Kembugât den ekabân ziap, zo bonŋâ muyagibap.

23 Yei, ambân kâmborâ sot katep namân goknâ, zen dap upi? A kâmut zi zenğâren toşagât hâuñâ Kembunâ sâknam patâ ziñğâbap. 24 Oi kâsa ziñâ a ambân nâmbutñâ kâmbamñâ zângom nâmbutñâ diiziñgâm hân toren toren âine zenğât kore a ambân op ândibi. Oi hân ñain gâbâ um kâtik, ziñ gam Yerusalem kamân kiom patâ tuum ândine narâkziñ âkâbap.”

Narâk patâgât den.

(Mt 24:29-35; Mk 13:24-32)

25 “Bet mirâsiñ sot kâin sângelak sen pupñâ muyagibap. Muyagei a ambân kâmutñâ kâmutñâ, zen kwakmak upi. Oi saru âbângum kwatmit patâ muyagei nângâne kwakmak oi kenğât upi. 26 Oi Anutuñâ sumbem mâñgei olayağâm imbañâ buñ upap. Oi a ambân, ziñ kut ñâi ñâi muyagibap, zorat nângâm kwâkâmñâ kenğât opñâ munam op kinbi. 27 Oi a bonñâ nâ unumunum kwâkñan imbañâ âsakñânoot ga nikpi. 28 Kut ñâi ñâi zo âsagei kâkpam ekñâ itâ sâbi, ‘Gâsuniğâbapkât narâk mâte uap.’ ”

29 Yesuñâ yatâ sâm den sumbuñâ ñâi itâ târokwap dâzângoip, 30 “Zen dâğap nak ekñâ topñâ itâ sâme, ‘İlum burutuksâi maa narâk upâmap.’ 31 Yatik kut ñâi ñâi san, zo muyagei ekñâ sâbi, ‘Anutu um topñan ândiândiñ, zorat narâk mâte uap.’

32 Nâ perâkñak dâzângobâ. A kâmut zi ândie, zen mân mune kut ñâi ñâi san, zo muyagibap. 33 Hân sot sumbem buñ upabot. Nâgât den zo ko mân buñ upap.”

Um wâgân ândibi.

(Mk 13:33-37)

³⁴ “Sii nalem nem kut nâi nâi yenngât nângâm ândine um nângânângâziņ buņ oi narâk patâgât mân naņgâm ândine muyagei pârâkpam lâu taktak upegât gasâziņ kârâm ândibi. ³⁵ Narâk patâ zo hân dâp a aksik dâpziņ oi muyagibap. ³⁶ Zorat zen um wâgân ândim ninâu sâm ândine Kembuņâ imbânâ ziņgi kut nâi nâi âsagibapkât sâsânâ, zo âsagei ândine a bonņâ nâ takâm ga mâtenan kâtigem kinbi.” Yatâ sâm dâzânngoip.

³⁷ Yesu zâk sirâmân tirik namin den siņgi âlip dâzânngom ândeip. Oi mirâ nâtiksâi birâziņgâm Oliwa bâkņan zâi zemâip. ³⁸ Mirâ haņsâi a ambân aksik zâkkât den nângânâm tirik namin zâiwe.

22

Yudaņâ Yesu tirâpzânngobapkât sâip.

(Mt 26:1-5, 14-16; Mk 14:1-2, 10-11; Yo 11:45-53)

¹ Yuda zeņgât kendon patâ kutņâ Pasowa, narâkņâ mâte oip. ² Tirik nama galem a patâ sot Kembangât gurumin den zorat galem a, zen a ambân zeņgât keņgât op, dap op Yesu koindâ numbap sâm mâtâp kâruwe.

³ Yatâ op ândine Sataņņâ Yesugât a nâi kutņâ Yuda, Karioto kamânân gokņâ, zâkkât umņan giarip. ⁴ Giari tirik namâ galem a patâ sot kâwâli a zeņgât galem a patâ zeņgâren âim tirâpzânngoi gâsubigât dâzânngoip. ⁵ Oi zen nângâm umziņ âlip oi sâņgânņâ kât pindâbigât sâwe. ⁶ Sâne dinziņâ lum sâm kâtigem Yesu tigâk tirâpzânngobam ek kârûm ândeip.

Yesu sot arâpnâ, zen kendon patâgât nalem niwe.

(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Yo 13:21-30)

⁷ Kendonân nalem niniñ narâk oip. Narâk zoren râma gwamñâ kom gaam omarâwe. ⁸ Oi Yesuñâ Petero sot Yohane itâ sâm sâñgonzâkoip, “Zet âim Pasowa kendongât nalem om kâtâñ tuubabot.” ⁹ Sâi zikñâ itâ sâm mâsikâwet, “Mirâ ikâ zoren undat?” ¹⁰ Sâitâ itâ sâm dâzâkoip, “Nâñgit. Zet kamânân zâim a ñâi egitâ too âmañoot muyagem mem mirin zari molim zâibabot. ¹¹ Zâim mirâ mariñâ itâ dukubabot, ‘Patâñâ gâgât itâ sap, “Mirâ umñâ ikâ zoren nâ sot arâpnâ Pasowa nalem ninat?” ’ ¹² Sâitâ zâkñâ mirâ umñâ patâ ñâi kian tâtatñâ kubikkubikñâ, zo tirâpzâkoi zoren nalem om kâtâñ tuubabot.” ¹³ Zet âim Yesuñâ sâip dâp muyagiwet. Oi zoren Pasowa nalem om kâtâñ tuuwet.

Pasowa nalem nem waiñ too zingï niwe.

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; Yo 13:21-26; 1 Kor 11:23-26)

¹⁴ Nalem niniñ narâkñâ oi ko Yesu sot arâpnâ zen nalem ninam zâiwe. ¹⁵ Zâine Yesuñâ itâ sâip, “Sâknam narâk mâte oi nalem zi zen sot nimbatkât otnigap. ¹⁶ Nâ sa nâñgânek. Pasowa nalem dum mân nem ândia Anutu um topñan zorat bonñâ, zo âsagibap.”

¹⁷ Yatâ sâmñâ waiñ hâkop mem sâiwap sâm itâ sâip, “Zi mem nem añgânek. ¹⁸ Nâ dâzâñgobâ. Waiñ too dum mân nem ândia Anutugât um topñan ândiâñdiñ, zo muyagibap.” ¹⁹ Den yatâ sâmñâ nalem ñâi memñâ sâiwap sâm mamuñ itâ

sâm zingip, “Zi sunumnâ. Zo zengât singi san. Nâgât nângâm itâ nem ândibi.” ²⁰ Nalem nine wainj too hâkop mem zingâm sâip, “Hâkop ziren târotâroninj irakņangât gilâmnâ taap. Gilâmnâ zo, zengât op hânân gibap.

²¹ Oi nângânek. A kâsarâpnâ zengât berân nâbanbap, zâkņâ nâ sot tâtarân nalem ârândâņ mem nem tet. ²² A bonņâ, nâ mâtâp sâm nininj, zorik âibat. Ka a nâi tirâpzâņgoi gâsunibi, yei, zâk hâuņâ yâmbâtnâ mimbap.” ²³ Yatâ sâi arâpņâ zen kâmutziņan gâbâ nâiņâ yatâ upap sâm mâsikâyanğawe.

Arâp zen den sârek âraguwe.

(Mt 20:25-28; Mk 10:42-45)

²⁴ Yesu arâpņâ, zen osetniņan gâbâ nâiņâ patâniņâ upap sâm den sârek âraguwe. ²⁵ Utne Yesuņâ itâ sâm dâzâņgoip, “Hân a kutâ, zen kore a gâsâzâņgome. A zâizâiņ, zen a yenņandâ sâm âlip kwatziņgâme. ²⁶ Ka zengâren yatâ mân âsagibap. Zengâren a patâņâ mâikkât holi yatâ upap. Oi a sâtņandâ kore a yatâ op ândibap.

²⁷ Zen sânek. Ikâ zorâņ zâizâiņâ? Nalem yen tap niniņâ, zorâņ zâizâiņ mo nalem uuņâ, zorâņ zâizâiņ? Yen tap nimbap, zo zâizâiņâ nângâme. Nâņâ ko zengât oserân kore a yatâ op ândian. ²⁸ Nâ hânân sâknam nângâm ândia nâ sot tap ek ândie. ²⁹ Oi Ibânandâ imbaņâ nigi a ambân zengât patâziņ op ândibat. Zen zo yatik a ambân zengât a sâtņâ op ândibigât sâm ziņgan. ³⁰ Zorat nâņâ sa zen nâ sot nalem nem sâtâre op a kembu tâtarân tap Isirae a kâmut kiin zâgât, zengât den sâm kwâkâbi.”

Yesuñâ Petero girem den dukuip.

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Yo 13:36-38)

³¹ Yesuñâ itâ sâip, “Simon, Simon, a zen kopi mândâlem kubikñâ sâkñâ birâme, zo yatik gâ Satangât bikñan zâibangât sap. ³² Oi nânâ ko nângâm pâlâtângâ lorem buñ opapkât ninâu san, gât ko âburemñâ bukurâpkâ tânzângoban.”

³³ Sâi Peteronâ itâ dukuip, “Kembu gâ tâk namin mo gone mumban, zo âlip nâ yatik otnibi.”

³⁴ Oi Yesuñâ sâip, “Petero, nâ dâgoga nângâ. Kurukñâ diñ mân sâi sâp karâmbut kwâimbâniban.”

³⁵ Yatâ sâm sâip, “Nânâ sângonzângua kât sot irâ, ki pâke buñ âim zorat kâruwe?” Oi zinjâ sâwe, “Yatâ buñâ.” ³⁶ Sâne itâ târokwap dâzângoip, “Narâk ziren ko a ñâi zâk kât zemñângap oi mem âibap. Ñâi zâk irâ kat zemñângap oi gorem âibap. Ñâi zâk kâmbangât sâu patâ buñ oi hâmbânâ kwâkâm zingî sâu ñâi pindâne mem âibap. ³⁷ Nâ sa nângânek. Propete zinj nâgât den kânñan itâ kulemguwe, ‘Zâk bâliñ mâme a zengât oserân pam itâ sâwe, ‘A zi, zen bâliñ mâme a.’ Den zo bon upap. Oi nâgât den sâsân, zo aksik patâ bon op nañgâbapkât narâk mâte uap.” ³⁸ Sâi arâpñâ zinjâ dukuwe, “Kembu eknan. Kâmbangât sâu patâ zagât mien.” Sâne sâip, “Âlipñâ.”

Gezemanê kâlamân âiwe.

(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Yesu zâk ñâtik dâp opmâip, yatâ op Oliwa bâkñan zari arâpñâ zen molim âiwe. ⁴⁰ Zoren takâm Yesuñâ arâpñâ itâ dâzângoip, “Zen mâsimâsikâyân loribegât ninâu sânek.” ⁴¹ Yatâ sâm kât lum pâindâ âimap, yatâ âim simin liim

kwap itâ sâmb ninâu sâip, ⁴² “Ibânâ, nângânim sâknam kâmut zi betnan mena buņ oik. Oi nâgât den buņâ, gâgât den, zo kâtigibap.”

⁴³ Yatâ sâi sumbemân gâbâ sumbem a nâinâ gem gam imbanâ pindâm mem kâtikņan kwâkņanņip. ⁴⁴ Umņan sâknam donņep patâ oi kâtigem ninâu sâip. Oi obakoi, obak zorâņ hânân gei gilâm yatâ oip.

⁴⁵ Ninâu sâmbnâ zaatņâ arâpņâ zengâren âim zingirip. Zen umbâlânâ mem lotņan kwatziņgi uman ziwe. ⁴⁶ Zine Yesuņâ zingit sâip, “Zen wangât uman zie? Zen mâsimâsikâyân loribegât zaatņâ ninâu sânek.”

Yesu gâsuwe.

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Yo 18:3-12)

⁴⁷ Yatâ sâmb kiri a kâmut patâ gawe. Oi arâpņâ zengât bukuziņâ, kutņâ Yuda, zâkņâ kândom otziņgi Yesugâren gawe. Yuda zâk lum mânğanbapkât Yesugâren gâip. ⁴⁸ Gâi Yesuņâ itâ sâmb dukuip, “Yuda, Gâ wangât a bonņâ nâ lum mânğanim sâna gâsuninam ue?”

⁴⁹ Oi Yesugât a gakâņâ, zen kut nâi nâi muyag-ibâ sâi ekņâ sâwe, “Kembu sâna nângâm nen zâņgonâ?” ⁵⁰ Yatâ sâmbnâ zengâren gâbâ nâinâ tirik namâ galem a patâgât kore a nâi kindapņâ kârâm kwâkip. ⁵¹ Oi Yesu zo ekņâ sâip, “Zen birânek.” Yatâ sâmb a zo kindapņâ mem târokwâip.

⁵² Tirik nama galem a sot kâwâli a sot a kâukņâ, zen gâsunam gane itâ sâmb mâsikâziņgi, “Zen nâgât dap nâņge? Nâgât nângâne kâmbam ku a oi liņgi kâlâuziņoot mem ga gâsânoge?” ⁵³ Nâ zorat sa nângâne. Nâ sirâmbnâ sirâmbnâ tirik namin

zen sot ândiman. Oi zoren mân gâsânowe. Ka zi zenğât narâk uap sot nğâtâtik mariņanğât narâk uap.”

Peteronğâ Yesu kwâimbip.

(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Yo 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ A ziņ Yesu gâsum diim âim tirik namâ galem a patâgâren diim zâiwe. Oi zâkkât mirin Peteronğâ bet moliziņgâm arip. ⁵⁵ Oi kâwali a zen dâmân kâligen âim kârâp om nânğâm tatne Petero zâk bagim osetziņan tâip. ⁵⁶ Tâi ko kore ambân nğaiņğâ ga ekņâ sâip, “A zi zâk sot ândimap.” ⁵⁷ Sâi Peteronğâ kwâimbâm sâip, “Ambân, nâ zâk mân ekman.” ⁵⁸ Yatâ sâm mâik nğai tâi a nğaiņğâ ekņâ sâip, “Gâ zâkkât kâmurân gokņâ.” Sâi Peteronğâ sâip, “Gâ sat, zo nâ buņğâ.”

⁵⁹ Mâik nğai tâi a nğaiņğâ ga ekņâ sâm kâtigem sâip, “Perâkņak, a zi zâk sot ândimap. Zâk Galilaia gokņâ.” ⁶⁰ Sâi Peteronğâ sâip, “A, gâ den sâna kwaksan.” Yatâ sâi narâk zorenâk kurukņâ diņ sâip. ⁶¹ Oi Kembuņğâ puriksâm Petero egi Petero zâk Kembuņğâ den mârur sâip zo nânğip, “Kuruk diņ mân sâi sâp karâmbut kwâimbâniban.” ⁶² Den zo nânğâm umņğâ bâliņ oi âkņan âi girâp patâ iseip.

Yesu a patâgât mirin kut nğai nğai okņanğawe.

(Mt 26:59-68; Mk 14:53-65; Yo 18:19-24)

⁶³ Yesu galem op kirâwe, zen Yesu den sâm siņan gem dukum kuwe. ⁶⁴ Si sânğân kwâtepkum komņğâ itâ sâwe, “Gâ Propete ândiat oi ko a nğaiņğâ gogap, zo kutņğâ sâna nânğânâ.” ⁶⁵ Oi den bâliņğâ nâmbutņğâ dukuwe.

⁶⁶ Yatâ op kine mirâ hanşâi a patâ sot tirik namâ galem a patâ sot Kembangât gurumin den zorat galem a, zen aksik mindum sâne Yesu diim zâine den itâ dukum sâwe, ⁶⁷ “Dâtnânngo. Gâ Kristo ândiat oi ko sapsum niŋgâ.” Sâne itâ dâzânngoip, “Nâ topnâ sâm muyagia sâi ko mân nânngâbe. ⁶⁸ Nâ mâsikâziŋga sâi ko den torenjâ mân dâtnobe. ⁶⁹ Lan sa nânngânek. Narâk zi a bonjâ nâ Anutu imbanjâ marijâ, zâkkât âsan bongen tâpatkât narâk mâte uap.” ⁷⁰ Sâi nânngâm a aksik patâ itâ mâsikâm sâwe, “Gâ Anutugât nanjâ?” Sâne zâkŋâ sâip, “Zo se, zo.” ⁷¹ Sâi itâ sâwe, “Wangât dum den nep tuunat? Zikŋâ lâunjan gâbâ gâi nânngen.”

23

*Yesu Pilato sot Herode, zekâren diim âiwe.
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Yo 18:28-38)*

¹ Oi a zen aksik patâ zaat Yesu diim Pilatogâren âiwe. ² Zâkkât mâtenjan kin itâ sâm siŋan giwe, “A zirat topnâ itâ ziap. Zâk a donbep um gulip kwatziŋgâmap. Oi Roma a kutâ Sisagât kât mân pindâbigât dâzânngoip. Oi zikŋanngât itâ sâmap, ‘Nâ Kristo, a kembu.’ ”

³ Sâne Pilatonjâ Yesu mâsikâm sâip, “Topkanngât dâtno. Gâ Yuda zenngât a kutâ?” Sâi Yesunâ sâip, “Sat, zo.” ⁴ Sâi Pilatonjâ tirik namâ galem a sot a gam kirâwe, zen itâ dâzânngom sâip, “Nâ a zirat tosanjâ kâruan.” ⁵ Oi zen kâtigem sâwe, “Zâk perâkak a ambân den mân orotjâ dâzânngoi hânniŋâ dâp op lanj kârip. Zâk Galilaia hânân

topkwap op gam Yudaia hânân gam ziren yatik opmap.”

⁶ Yatâ sânetâ Pilatonjâ mâsikâzingâm sâip, “Zo Galilaia goknâ?” ⁷ Zâk ziņ yatâ sâne Pilatonjâ nâņgâm Yesu zâk Herodegât nebân goknâ sâm sâņgongui Herodegâren diim âiwe. Herode zâk Yerusalem kamânân ândeip.

⁸ Herode zâk Yesu eknâ umņâ âlip oip. Herode zâk Yesugât siņgi nâņgâm ikpam op ândeip. Oi kut nâi tuugi ikpatkât nâņgâm ândeip. ⁹ Oi zâknâ Yesu den topņâ topņâ sâm mâsikip. Mâsiki ma hâuņâ mân mâburem dukuip. ¹⁰ Oi tirik namâ galem a sot Kembangât gurumin den zorat galem a, zen kâtigem den sâm siņan gem kirâwe. ¹¹ Herode sot kâwali arâpnâ, zen Yesu siņan gem den gân okņangâwe. Oi Herodeņâ sâi Yesu a kembangât hâmbâ nâi giņangâne giari âburem diim Pilatogâren âiwe. ¹² Oi sirâm zoren Herode sot Pilato, zet buku urâwet. Mârum ko kâsa kâsa op ândiwet.

¹³ Pilatonjâ tirik namâ galem a patâ sot a kâuknâ sot a yennâ sâi gawe. ¹⁴ Gane itâ sâm dâzâņgoip, “Zen itâ sâm a zi nâgâren diim ge, ‘Zâk a umziņan gemap.’ Oi nâņâ zengât mâteziņan topņangât kârua buņ uap. ¹⁵ Herode zâk yatik mâsiki buņ oi sâņgongoi diim ge. Nâņge. Tosaņandâ mum-bapkât siņgi mân uap. ¹⁶ Zorat sa kâwali a ziņâ tâknâ lapitne olaņbat.” ¹⁷ Pilato zâk Yuda zengât kendon dâp tâk namin tatne zengâren gâbâ kânok kânok olaņ ziņgâmâip.

¹⁸ Sâi a kâmut ziņ den kâtik sâm sâwe, “Zâk buņ oik. Baraba ko olaņ niņgâ.” ¹⁹ Baraba

zâk sot a nâmbutnâ, zen a kutâgât âkonziŋgi kamân pâtin kâmbam kom a nâmbutnâ zângone mune tâk namin zâmbarâwe. ²⁰ Oi Pilatonâ Yesu olanbamnâ dâzângoip. ²¹ Dâzângoi zen den yu kambâŋ sâmbâwe, “Poru nagân moik. Poru nagân moik.” ²² Sâne Pilatonâ kwâkâziŋgi sâp karâmbut oi sâip. “Wan tosaŋât? Nânâ nânŋa tosaŋandâ mumbapkât siŋgi mân upkât sandâ tâkŋak lapitnâ birâne âibap.” ²³ Sâi zen kâtigem den kâtik sâmbâziwe, “Poru nagân moik.” Sâmbâ gulipmalip utne Pilatonâ dinziŋgi lugip. ²⁴ Den sâwe, zo bon upapkât Pilatonâ sâmbâ kwâkip. ²⁵ Oi dinziŋgi lum kâmbam ku a tâk namin tâip, a zo olan zingip. Ka Yesu ko mumbapkât sâmbâ kwâkâm kâwali a zeŋgât bitziŋŋan pâip.

Yesu poru nagân kune moip.

(Mt 27:32-56; Mk 15:21-41; Yo 19:17-37)

²⁶ Yesu diim mâtâbân âim a nâi muyagiwe, kutnâ Simon, Kirene hânân goknâ. Zâk nebân gâbâ gâi gâsumnâ Yesugât poru nak kwambenjan pane lum Yesugât kândâtŋan arip.

²⁷ A ambân donbep patâ molim âiwe. Ambân nâmbutnâ, zen umbâlâ op isem wenâ molim âiwe.

²⁸ Yatâ utne Yesunâ puriksâm itâ sâmbâ dâzângoip, “Yerusalem ambân, zen nâgât mân isenek. Ziŋnâ sot murarâpziŋnâ, zeŋgât isenek.

²⁹ Nânŋânêk. Gâtâm, narâk nânin itâ sâbi, ‘Ambân zen kâpin ândiwe sot ambân murarâpziŋ bun sot ambân sigan, zeŋgât nânŋindâ âlip upap.’

³⁰ Narâk zoren baknâ zeŋgât itâ sâbi, ‘Zen âbânŋum ge kwâratnânŋonek.’ Oi baknâ mâik zo yatik, ‘Ge kwâratnânŋonek.’ ³¹ Kut nâi itâ

zo nak wâgân okŋaŋge. Nak aronŋâ, zo dap okŋaŋgâbi?”

³² Oi bâliŋ mâme a zagât diizikâm zâk sot zâkonam âiwe. ³³ Oi âimŋâ hân ŋâi kutŋâ kâuk siŋit, zoren takâm Yesu poru nagân kuwe. Kâmbam ku a zagât, zo ârândânŋ zâkowe. Yesu zâk tânâmŋan, bâliŋ mâme a zet toren toren kwânâŋgâziŋgâwe. ³⁴ Utne Yesuŋâ ninâu itâ sâip, “Ibânâ, a zi ziŋâ kut ŋâi ŋâi ue, zi topŋâ mân nâŋgegât tosâziŋ birâ.” Sâi kâwali a zen hâmbâŋaŋgât opŋâ wenzu pâne âsageip dâp miwe. ³⁵ A donbep patâ, zen Yesu ek kirâwe. Oi patâziŋâ ko mem ge kwâkwat den dukum siŋan gem kirâwe. Itâ sâwe, “A nâmbutŋâ tâmbetagonam utne tânzânŋoip. Zikŋaŋgât ko kwaksap. Zâk Anutugât Kristo sot Anutuŋâ gâsum sâlâpkuiŋ oi ko gem gâik.” ³⁶ Kâwali a zen yatigâk dukuwe. Zen winiga too kâlakŋâ pindâm sâwe, ³⁷ “Gâ Yuda zeŋgât a kuta op ândiat oi ko poru nâgân gâbâ âkâm ge.” ³⁸ Yesugât poru nagân den ŋâi itâ kulemuwe, “Zi Yuda zeŋgât a kutâ.”

³⁹ Bâliŋ mâme a ŋâi poru nagân kin betziŋan mem Yesu dukum sâip, “Gâ yatâ zo Kristo? Gikâ sâkkâ mâkâna gei nekât sâknikŋâ mâkâ.” ⁴⁰ Yatâ sâi bâliŋ mâme a nebutŋandâ dukum sâip, “Net kâmbamgât siŋi ârândânŋ uenŋâ Anutugât kengât mân op sat? ⁴¹ Net tosanikŋaŋgât dâp otnike. Ka a zi ko bâliŋâ mân oip.” ⁴² Yatâ sâmŋâ Yesu dukuiŋ, “Yesu, gâ kembu imbanâgoot ândim, gâ nâgât nâŋgâban.” ⁴³ Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuiŋ, “Nâ perâkŋak sa nâŋgâ. Itârânŋ gâ nâ sot sumbem kamân âlipŋan, Paradisi, zoren ândiban.”

44 Oi mirâ bâkņan oi mirâ sumunkom zeî ñâtâtik muyagem hân dâp oi mirâ oi âkip. 45 Oi tirik namin sâņgum patâ ñâi kirip, zo tânâmņan oloņ gei kwâkip.

46 Oi Yesu den kâtik den sâm sâip, “Ibânâ, bikan um dâpnâ paan.” Yatâ sâm moip.

47 Oi kâwali a galem, zo ek nâņgâm Anutu sâm âlip kwâkņanņâm sâip, “A zi perâkņak tosaņâ buņâ. Hâlâlu a.”

48 A ambân zo mindum kirâwe, zen ekņâ umbâla opņâ âiwe.

49 Yesu zikņâ a ambârâp sot Galilaia hânân gâbâ ambân molim gâwe, zen âkņan kin igâwe.

Yesu hanguwe.

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Yo 19:38-42)

50 A ñâi ândeip, kutņâ Yosepe. Kamânņâ Yudaia hânân tâip, kutņâ Arimataia. Zâk Yuda a sâtnâ zengât kâmurân gokņâ. Oi a zo a târârakņâ.

51 A sâtnâ zen Yesu kunam sâne nâņgi mân dâp oip. Zâkņâ Anutu um topņan ândiândiņ, zo âsagibapkât nâņgâm ândeip. 52 A zorâņ Pilatogâren âimņâ Yesugât kâambarâņanņât dukuip.

53 Oi Pilatonâ nâņgâņanņi Yesugât kâambarâņ mâkâmņâ sâņgum kâuņâ kâpimņâ kât mâtâpņan pâi zeip. Kât mâtâp zo aņâ kendâm kubigâwe. Zo uņakņâ. Zoren mârum a mân zâambarâwe. 54 Yuda zengât kendongât kubikkubik narâkņâ oip.

55 Oi ambân nâmbutņâ Yesu sot Galilaia hânân gâbâ gawe, zen Yosepe molim ikne Yesu kâambarâņâ kwagân ga pâip. 56 Oi kut ñâi ñâi zo ek nâņgâm kamânân âburem too sot kelâk wârân

âlipnâ mem kubigâwe. Oi Yuda zengât kendonân Mosegât gurumin den lum kendon tarâwe.

24

Yesu mumunjan gâbâ zaarip.

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Yo 20:1-10)

¹ Kendon âki ko mirâ hanşâbâ sâi ambân zen kelâk sot too hitom âlip, zo mem Yesugât kwagân âiwe. ² Âi takâm igâwe. Kât patâ zâk kâbakņine mâtâp pâronşâm kirip. ³ Oi kâligen bagim Kembu Yesugât kâambarâņ kârum mân muyagiwe. ⁴ Kârumņâ imbaņâziņ buņ oi kenğât op kin a zagât, hâmbâzikņâ âsakņâ tobat nâi yatâ, zet ambân âiwe, zengât umziņ topņan kirâwet. ⁵ Oi ambân zen kenğâtziņangât op pindiņsâm kine a zagât zorâņ itâ dâzâņgowet, “Zen wangât wâgân ândiap, zâkkât mumunâ zengâren kârue? ⁶ Zâk ziren mân ziap. Zâk zaatsap. Mârum Galilaia hânân ândim den itâ dâzâņgoip, zo nâņgânek, ⁷ ‘A bonņâ nâ bâliņ mâme zengât bitziņan zaria none momņâ sirâm karâmbut tap zaatpat.’ ”

⁸ Yatâ sâitâ ambân zen den zo nâņgâwe. ⁹ Zen kwâgân gâbâ âburem kamânân gam arâpņâ sot a ambân nâmbutņâ den siņgi zo dâzâņgowe. ¹⁰ Ambân kwagân âiwe, kutziņâ Maria, Madala kamânân gok sot Yoana sot Maria, Yakobogât mamņâ. Zen aksik Aposolo den siņgi zo dâzâņgowe. ¹¹ Aposolo zen den so nâņgâne bon buņ oi mân nâņgâm kwâtâtiwe. ¹² Ka Petero zâk zaatņâ sârârâk kârâm kwagân arip. Âimņâ pindiņsâm egip. Egi sâņgum kwamenâk zei egip.

Oi kut n̄ai n̄ai âsageip, zorat n̄angâ kwâkâ opn̄a kamânân âbureip.

A zagât Emausi kamânân âiwet.

(Mk 16:12-13)

¹³ Sirâm zorenâk Yesugât a ambârâp zenġâren gâbâ a zagât, zet Emausi kamânân âiram âiwet. Kamân zo kêrep buñâ, goot goot. ¹⁴ A zagât zet mâtabân âim kut n̄ai n̄ai âsageip, zorat den sâm âiwet. ¹⁵ Sâm âim tâitâ Yesun̄a âim muyageziki ârândânġ âiwe. ¹⁶ Zet sinzik mân ân̄angâripkât mân ek n̄angâwet.

¹⁷ Yatâ oitâ mâsikâzikâm sâip, “Zet wan den âragum gam tabot?” Sâi zet si s̄angânzikn̄a umbâlâ tobat op kirâwet. ¹⁸ Oi zekâren gâbâ a n̄ai kutn̄a Keleopa, zâkn̄a sâip, “Yerusalem kamân mâirâp, zen aksik den sinġi n̄ange. Gâ kânokn̄a kamân n̄ain gok, gât ko mân n̄angâm ândiat?”

¹⁹ Sâitâ mâsikâzikâm sâip, “Wan wan âsageip?” Sâi zet sâwet, “Yesu Nasarete gokn̄a, zâkkât sinġi. Zâk Anutu mâtenġan Propete patâ ândimn̄a nep patâ tuum den imbanġanoot dâtn̄angomâip. Yatâ op ândei a ambân, nen zâkkât n̄angindâ imbanġa oip. ²⁰ Ka tirik nama galem a patâ sot a patâ, zen mumbapkât sâm kwâkâm a kutâgâren pane sâi poruyân kuwe. ²¹ Nen ko zâkkât itâ n̄angâm ândiwen. Zâkn̄a Isirae a bâliġan gâbâ olaġningâbap. Sâm n̄angâm ândeindâ kune moi sirâm karâmbut âkap. ²² Oi itârânġ nenġâren gâbâ ambân nâmbutn̄a den dâtn̄angone um kunġun uen. Zen hanġât kwagân âim kâmbarânġa mân muyagem gam itâ se, ²³ ‘Sumbemgât kâwali a zagât, zet muyageniġâm Yesu zaatsap sâm

dâtnânguabot.’ ²⁴ Oi den zo nângâm nenngâren gâbâ a nâmbutnâ, zen ambân ziņ se, yatik âim muyagie. Oi ziknâ ko mân ikse.”

²⁵ Yatâ sâmb dukuitâ Yesunâ dâzâkoip, “Propete zen den sâmb kulemguwe, zo zen wangât um kâtik ândim mân nângâm kwâtâtiwe? ²⁶ Propete zen Kristo sâknâm nângâmņâ sumbem âsakņan bâgibapkât sâmb kulemguwe. Anutuņâ nângip, yatik âsageip.” ²⁷ Yatâ sâmņâ Mose sot Propete, zen zâkkâren kwap kulemguwe, zorat topņâ sâmb muyagem zikip.

²⁸ Oi âim Emausi kamânân takâwe. Takâne Yesu zâk âibam oip. ²⁹ A zagât zo aņgân kârâņagâwet. Oi itâ sâwet, “Mirâ mârumb nâtiksap. Net sot tâpan.” Sâitâ zet sot ândibapkât nângâziki mirin zâiwe. ³⁰ Nalem ninam ge tapņâ nalem mem sâiwap sâmb mamuņ zikip. ³¹ Yatâ oi sinzikņâ ânângâri ek nângâwet. Ek nângitâ zobâ buņ op arip. ³² Oi zet itâ âragumb sâwet, “Mâtâbân den dâtnâkom siņgi âlipkât topņâ dâtnâkoi umnik âbâņguap.”

³³ Yatâ sâmņâ zaat Yerusalem kamânân âburemb âiwet. Âimņâ arâpņâ sot bukurâpziņâ mindumb tatne muyageziņgâwet. ³⁴ Muyageziņgitâ itâ sâmb dâzâkowe, “Kembu zâk perâkņak zaatņâ Simoņ muyageņņip.” ³⁵ Oi zet yatigâk mâtâbân Kembuņâ muyagezikâmb mirin nalem ziki igâwet, zorat den siņgi dâzâņgowet.

Yesu zâk arâp muyageziņgip.

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Yo 20:19-23)

³⁶ Arâp zen zorat den siņgi sâmb tatne Yesu zâk osetziņan muyagem kinņâ itâ sâmb dâzâņgoip,

“Umziņ diim gei ândinek.” ³⁷ Zen ekņâ pārâkpam kenġât op sâwe, “Wâkenġâ muyagem gaap.” ³⁸ Sâne dâzâņgoip, “Zen wangât kenġât op um zagât ue?” ³⁹ Kin bitnâ iknek. zi ninak kinzan. Nâ sâknâ sunumnoot. Gâsunim iknek. Wâke zen yatâ zo buņâ.” ⁴⁰ Den yatâ sâm gutņâ kiņ bikņan zo tirâpzâņgoip. ⁴¹ Oi sâtâre op diņâ mân nâņġâm pārâkpam tatne māsikâziņġâm sâip, “Nalem ņâi zeņġâren taap?” ⁴² Sâi saru zuuņâ ņâi oot sisiņâ pindâwe. ⁴³ Pindâne mem mâteziņan kin neip.

⁴⁴ Oi itâ sâm dâzâņgoip, “Nâ zen sot ândim itâ dâzâņgom ândiwan. Moseġât den sot Propete zeņġât ekabân sot Psalm ekabân nâġât den kulemguwe, zo bonņâ op nanġâbap.” ⁴⁵ Oi Kembuġât ekabân den ziap, zo sapsu sum ziņġi nâņġâm umziņ pārōņsâip. ⁴⁶ Oi itâ sâm dâzâņgoip, “Kristo nâġât itâ kulemguwe. Nâ sâknam nâņġâm momņâ sirâm karâmbut tap zaatpat. ⁴⁷ Zorat ko kutsiņġinâ a hân dâp zeņġâren ari umziņ melâņne Kembuņâ tosaziņ birâbap. Nep zo Yerusalem kamânân topkwap tuubi. ⁴⁸ Zen kut ņâi ņâi âsageip, zorat siņġi a ambân dâzâņgom ândibi.

⁴⁹ Oi nâņġânek. Ibânandâ kut ņâi zo zeņġât siņġi sâm kâtigeip, zo sâņgongua ġibap. Zorat zen kamân zi mân birâm mambât ândine ubâ imbaņâ sâņgongua zeņġâren ġibap.” (Zo Tirik Kaapum ġibapkât sâip.)

Yesu zâk sumbemân zarip.

(Mt 16:19-20; Apo 1:9-12)

⁵⁰ Oi kamânân ġâbâ diiziņġâm âi Betania kamân gootņan âim bikņâ pam māsop minziņġip.

⁵¹ Māsop minziņġâm zâmbam sumbemân zarip.

⁵² Oi zen sâtâre op Yerusalem kamânân âburem
âiwe. ⁵³ Âburem sirâm dâp tirik namin zâim Anutu
mâpâsem sâm âlip kwâkɲangâwe.
Zo yatik.

SINGI ÂLIP EKAP
The New Testament in the Komba Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Komba long Niugini
copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Komba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

8e5b8dff-a54f-5e56-9b8c-1906f06b22d1